《藏文文法教材》

—— 配合佛典實例說明

林崇安編著

內觀教育基金會出版，2004

說明

一、本書主要依據突彌桑菩札的《松居巴》（藏文文法三十頌）中的虛字類別，來掌握藏文的文法，並且選取佛典的實例來說明——主要選自《瑜伽師地論・攝異門分》。

二、本書共有以下十八類的虛字：

01.完結詞，例如：རོ་ ro, སོ་ so 。

02.囉聲（＊業聲 ＊為聲 ＊依聲），例如：དུ་ du, ན་ na 。

03.＊屬聲，例如：གི་ gi 。

04.＊作聲/具聲，例如：གིས་ gis 。

05.嚴攝詞，例如：ཡང་ yang 。

06.帶餘詞，例如：སྟེ་ ste 。

07.分合詞，例如：འམ་ 'am 。

08.而云詞，例如：ཅིང་ cing, ཞེ་ zhe。

09.一令詞，例如：ཞིག་ zhig 。

10.呢聲，例如：ནི་ ni 。

11.合分詞，例如：དང་ dang 。

12.＊從聲，例如：ལས་ las 。

13.＊名聲，例如： དག་ dag 。

14.＊呼聲，例如： ཀྱེ་ kye 。

15.彼聲，例如： དེ་ de 。

16.總聲，例如： གང་ gang 。

17.我聲，例如： པོ་ po 。

18.遮聲，例如： མི་ mi 。

三、此中，＊業聲 ＊為聲 ＊依聲 ＊屬聲 ＊作聲/具聲 ＊從聲 ＊名聲 ＊呼聲，於文法中，合稱作「八囀聲」。

四、此中，前九類（1-9）是不自由虛字，使用時會受虛字前的「後音」影響；後九類（10-18）是自由虛字，使用時不受「後音」影響。

五、藏文十個「後音」是：

ག་	ང་	ད་	ན་	བ་	མ་	འ་	ར་	ལ་	ས་
g	ng	d	n	b	m	h	r	l	s

六、藏文兩個「再後音」是：

ས་	ད་
s	d

七、後音 ས་s 及再後音 ས་s 之後的虛字用法相同。

八、再後音 ད་d， 稱作「強 ད་ 」（強 d 或 猛 d），今日藏文已省略而不寫出，本書圖表中以（ད་）/（d）表之。

九、沒有後音的字，稱作「無後音字」(མཐའ་ མེད་/ mtha'- med)，又稱作「無尾字」，本書圖表中以 (-) 表之。

十、藏文三十字母的羅馬對音是：

ཀ་ ka	ཁ་ kha	ག་ ga	ང་ nga
ཅ་ ca	ཆ་ cha	ཇ་ ja	ཉ་ nya
ཏ་ ta	ཐ་ tha	ད་ da	ན་ na
པ་ pa	ཕ་ pha	བ་ ba	མ་ ma
ཙ་ tsa	ཚ་ tsha	ཛ་ dza	ཝ་ wa
ཞ་ zha	ཟ་ za	འ་ 'a or ha	ཡ་ ya
ར་ ra	ལ་ la	ཤ་ sha	ས་ sa
ཧ་ ha	ཨ་ a		

十一、本書所選取的佛典實例，主要選自《瑜伽師地論・攝異門分》。凡是對唐玄奘舊譯論典有所更正的字句，用括號〔 〕標出；補充的句子則用括號（ ）標出。本書書末有《心經藏漢對讀》(唐法成由藏譯漢）及《攝異門分•白品》(唐玄奘依據梵本譯漢），供對讀以及文法練習之用。

十二、藏字的拼音方式，可以參考《藏文拼音教材》（諦聽文化出版，1993），並配合錄音帶來學習。此中，共有三十一種拼音形式。此書書末附有藏文《心經》及《唯識三十頌》供拼音練習之用。

第一類　完結詞

完結詞 རྫོགས་ཚིག（rdzogs-tshig）大多用於句末，表示句義完結。共有11個完結詞。

後音	虛字（完結詞）
ག་/g	གོ་/go
ང་/ng	ངོ་/ngo
ད་/d	དོ་/do
ན་/n	ནོ་/no
བ་/b	བོ་/bo
མ་/m	མོ་/mo
འ་/ḥ	འོ་/ḥo or ‘o
ར་/r	རོ་/ro
ལ་/l	ལོ་/lo
ས་/s	སོ་/so
（ད་）/（d）	ཏོ་/to
(-)	འོ་/ḥo or ‘o

舉例說明：

༡ དེ་ལ་བདེ་བ་ནི་མི་རྟག་པའི་ཕྱིར་ཡོངས་སུ་འགྱུར་རོ། །

1. 此中樂受，由無常故，必有變壞。

༢ སྡུག་བསྔལ་ནི་མི་རྟག་པའི་ཕྱིར་སྐྱེའོ། །

2. 一切苦受，由無常故「生」。

༣ རྒྱུན་དུ་འབྱུང་བའི་ཕྱིར་གནས་སོ། །

3. 住相續皆起於苦。〔相續生故住。〕

༤ ཡང་བདག་གི་སྐྱེ་བ་ཟད་དོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སྐྱེ་བ་ནི་གཉིས་ཏེ་སྐྱེ་བའི་སྐྱེ་བ་དང་། ཉོན་མོངས་པའི་སྐྱེ་བ་སྟེ་སྐྱེ་བའི་སྐྱེ་བ་ནི་སྔ་མ་བཞིན་ནོ། །

4. 又「我生已盡」者，有二種生：生身生，此如前說；二、煩惱生。

༥ དེ་གཉིས་བསྲབས་པ་ནི་ཟད་པ་སྟེ། འབྲས་བུ་དང་པོ་གཉིས་སྟོན་ཏོ། །

5. 此〔二〕微薄故，亦說為盡；此則記別初之二果。

༦ ཚངས་པར་སྤྱོད་པ་བསྟེན་ཏོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཕྱིར་མི་འོང་བས་མི་ཚངས་པར་སྤྱོད་པའི་འདོད་ཆགས་སྤང་བའོ། །

6.「梵行已立」者，謂不還果，非梵行貪，此永斷故。

༧ བྱ་བ་བྱས་སོ། །འདི་ལས་སྲིད་པ་གཞན་མི་ཤེས་སོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དགྲ་བཅོམ་པ་ཉིད་དོ། །

7.「所作已辦、不受後有」者，謂阿羅漢。

༨ ངའོ་སྙམ་པའི་ང་རྒྱལ་ནི་དེ་དག་ཉིད་དོ། །

8. 言我慢者，謂即此慢。

༩ དེ་དག་གིས་ཀུན་ནས་དཀྲིས་པ་ནི་མངོན་པར་ཞེན་པའོ། །

9. 即彼諸纏，名為執著。

༡༠ གནས་ངན་ལེན་ནི་བག་ལ་ཉལ་ལོ། །

10. 即彼麤重，名為隨眠。

༡༡ ཡང་ངའོ་སྙམ་པའི་ང་རྒྱལ་དེ་དང་། མཐོང་བས་སྤང་བར་བྱ་བའི་ཉོན་མོངས་པ་ནི་རྡུལ་ལོ།

11. 又復，塵者，所謂我慢及見所斷一切煩惱。

༡༢ ཕྱོགས་གཉིས་ཀའི་གནས་ངན་ལེན་ནི་དྲི་མའོ། །

12. 垢謂二品所有麤重。

第二類　囉聲

囉聲 ལ་དོན།（la-don）有七個虛字：སུ་su　རུ་ru　ཏུ་tu　དུ་du　ན་na　ར་ra　ལ་la　，作為「業聲」、「為聲」、「依聲」之用。

後音	虛字（囉聲）				
ག་/g	ཏུ་/tu				ན་/na　ལ་/la
ང་/ng		དུ་/du			ན་/na　ལ་/la
ད་/d		དུ་/du			ན་/na　ལ་/la
ན་/n		དུ་/du			ན་/na　ལ་/la
བ་/b	ཏུ་ /tu				ན་/na　ལ་/la
མ་/m		དུ་/ du			ན་/na　ལ་/la
འ་/ḥ			ར་/-r རུ་ /ru		ན་/na　ལ་/la
ར་/r		དུ་/ du			ན་/na　ལ་/la
ལ་/l		དུ་/du			ན་/na　ལ་/la
ས་/s				སུ་/su	ན་/na　ལ་/la
（ད་）/(d)	ཏུ་ /tu				ན་/na　ལ་/la
(-)			ར་/-r རུ་ /ru		ན་/na　ལ་/la

＊ 業聲（ལས་སུ་བྱ་བའི་སྒྲ། las-su-bya-ba'i-sgra）：用以表示「動作作用於對象」時的虛字，猶如英文的 to, on 等。

——支分：唯彼（དེ་ཉིད། de-nyid）用作修飾動作的副詞。

＊ 為聲（དགོས་ཆེད་ཀྱི་སྒྲ། dgos-ched-kyi-sgra）：用以表示「為了某目的」而動作的虛字，猶如英文的 for 等。

＊ 依聲（རྟེན་གནས་ཀྱི་སྒྲ། rten-gnas-kyi-sgra）：用以表示「方位、時間」等依存關係的虛字，猶如英文的 in , on 等。

——支分：時間（ཚེ་སྐབས། tshe-skabs），也猶如英文的 in , on 等。

舉例說明：

༡ རིག་པ་ནི་དངོས་པོ་ཇི་སྙེད་ཡོད་པ་ལ་འཇུག་པའོ། །

1. 明者，悟入盡所有事。

༢ བློ་ནི་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་རྗེས་སུ་རྟོགས་པའོ། །

2 覺者，悟入如所有事。

༣ སེམས་པ་ནི་ཇི་སྐད་བསྟན་པ་དང་མནོས་པའི་ཆོས་དང་དོན་ལ་ཡོངས་སུ་རྟོགས་པའོ། །

3. 言思惟者，隨所受持、究竟法義，審諦觀察。

༤ རྣམ་གྲངས་གཞན་ཡང་རྟོགས་པ་ནི་ཤེས་བྱའི་དངོས་པོ་ལ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་གཏོད་པའོ། །

4. 復有差別：言解了者，於所知事，作意發悟。

༥ ཡང་དག་པར་རྟོགས་པ་ནི་གཏད་པའི་འོག་ཏུ་ཡོངས་སུ་ཚོལ་བའོ། །

5. 等解了者，既發悟已，方便尋求。

༦ ཉེ་བར་རྟོགས་པ་ནི་ཡོངས་སུ་བཙལ་བའི་འོག་ཏུ་གཏན་ལ་འབེབས་པའོ། །

6. 近解了者，求已決定。

༧ ཇི་ལྟར་ན་སྡུག་བསྔལ་ལ་ཟུག་རྔུ་ཉིད་དུ་བལྟ་བར་བྱ་ཞེ་ན།

7. 云何當觀苦受如箭？

༨ མངོན་དུ་གྱུར་ན་ཟུག་རྔུ་བཞིན་དུ་གནོད་པ་བྱེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །

8. 謂如毒箭乃至現前常惱壞故。

༩ ཇི་ལྟར་ན་བདེ་བའི་ཚོར་བ་སྡུག་བསྔལ་བ་ཉིད་དུ་ལྟ་ཞེ་ན།

9. 云何當觀樂受為苦？

༡༠ དེ་ལ་འདོད་ཆགས་རྒྱས་པར་འགྱུར་ལ། དེ་ལ་ཡང་ཚེ་ཕྱི་མ་ལ་སྡུག་བསྔལ་ཡོངས་སུ་འཛིན་པ་དང་། མཐོང་བའི་ཆོས་ལ་ཡང་དེས་འགྱུར་བའི་སྡུག་བསྔལ་སྐྱེད་པར་བྱེད་དེ། དེ་ལྟར་ན་སྡུག་བསྔལ་ཉིད་དུ་བལྟ་བར་བྱའོ། །

10. 謂由此受，貪所隨眠，由隨眠故取當來苦，於現法中能生壞苦，如是當觀樂受為苦。

༡༡ སྲིད་པ་ཟད་པ་ནི་མ་འོངས་པ་ལ་དོན་དུ་གཉེར་བ་མེད་པའོ། །

11. 言愛盡者，謂不希求未來事故。

༡༢ འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་ནི་ད་ལྟར་བྱུང་བའི་ལོངས་སྤྱོད་ལ་དགའ་བ་མེད་པའོ། །

12. 言離欲者，謂無現在受用喜樂故。

༡༣ དོན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དོན་དུ་གཉེར་བ་དང་དོན་དང་ལྡན་པའོ། །

13. 言義利者，名所求事能引義利。

༡༤ ལེགས་པར་གསུངས་པ་ནི་ཚིག་དང་ཡི་གེ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའོ། །

14. 復次，言善說者，謂諸文句善圓滿故。

༡༥ ལེགས་པར་བསྟན་པ་ནི་དོན་དང་ཞིན་ཏུ་མངོན་པར་འབྲེལ་པའོ། །

15. 言善覺者，謂能善現等覺義故。

༡༦ དགེ་བ་ནི་འབྲས་བུ་ཡིད་དུ་འོང་བ་ཡོངས་སུ་འཛིན་པའོ། །

16. 又言善者，謂能攝受可愛果故。

༡༧ ཁ་ན་མ་ཐོ་བ་མེད་པ་ནི་བདག་དང་གཞན་ལ་ཕན་པ་ཡོངས་སུ་འཛིན་པའོ། །

17. 言無罪者，謂能攝受自他利故。

༡༨ ལྷག་མཐོང་ནི་སྔར་རྣམ་པར་ཞེས་ཟིན་པའི་དོན་ལ་སོ་སོར་རྟོག་པའོ། །

18. 毘缽舍那者，謂即於前所了別義，審觀察故。

༡༩ རྟོག་པ་ནི་མཚན་མར་འཛིན་པའོ། །

19. 推尋者，謂取彼諸相故。

༢༠ རབ་ཏུ་རྟོག་པ་ནི་མངོན་རྟགས་སུ་འཛིན་པའོ། །

20. 極推尋者，謂取彼隨好故。

༢༡ རྣམ་གྲངས་གཞན་ཡང་རྟོག་པ་ནི་ཀུན་ཏུ་ཚོལ་བའི་སེམས་ཀྱིས་རྟོག་པའོ། །

21. 復有差別：推尋者，謂尋求心。

༢༢ མངོན་པར་རྟོག་པ་ནི་ཡོན་ཏན་དང་སྐྱོན་ལ་རྟོག་པའོ། །

22. 最極推尋者，謂於得失推搆尋思。

༢༣ ཤེས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཐོས་པའི་ཐ་སྙད་སྔོན་དུ་འགྲོ་བའི་ཤེས་རབ་བོ། །

23. 智者，謂聞言說為先慧。

༢༤ མཐོང་བ་ནི་མཐོང་བའི་ཐ་སྙད་སྔོན་དུ་འགྲོ་བའི་ཤེས་རབ་བོ། །

24. 見者，謂見言說為先慧。

༢༥ རིག་པ་ནི་བྱེ་བྲག་ཕྱེད་པའི་ཐ་སྙད་སྔོན་དུ་འགྲོ་བའི་ཤེས་རབ་བོ། །

25. 覺者，謂覺言說為先慧。

༢༦ རྣམ་པར་ཤེས་པ་ནི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཐ་སྙད་སྔོན་དུ་འགྲོ་བའི་ཤེས་རབ་བོ། །

26. 知者，謂知言說為先慧。

༢༧ ཡེ་ཤེས་ནི་ལྐོག་ཏུ་གྱུར་པ་ཤེས་པའོ། །

27. 智者，謂知不現見境。

༢༨ མཐོང་བ་ནི་མངོན་དུ་མངོན་སུམ་དུ་གྱུར་པ་མཐོང་བའོ། །

28. 見者，謂見現見現在前境。

༢༩ ཆོས་མཐོང་བ་ནི་སྡུག་བསྔལ་ལ་སོགས་པ་ལ་ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་མཐོང་བའོ། །

29. 言見法者，謂於苦等如實見者。

第三類　屬聲

屬聲（འབྲེལ་བའི་སྒྲ། 'brel-ba'i-sgra）：表示領有與所屬關係的虛字，猶如英文的 of。共有5個。

後音	虛字（屬聲）			
ག་g	གི་gi			
ང་ng	གི་gi			
ད་d		ཀྱི་kyi		
ན་n			གྱི་gyi	
བ་b		ཀྱི་kyi		
མ་m			གྱི་gyi	
འ་ḥ				འི་,i ཡི་yi
ར་ r			གྱི་gyi	
ལ་l			གྱི་gyi	
ས་s		ཀྱི་kyi		
（ད་）/(d)		ཀྱི་kyi		
(-)				འི་,i ཡི་yi

舉例說明：

༡ དཀར་པོའི་ཕྱོགས་དང་ནག་པོའི་ཕྱོགས།། རྣམ་གྲངས་དག་ནི་ཡང་དག་བཤད།།

1. 白品與黑品，異門等宣說。

༢ དོན་གྱིས་བློ་རབ་རྟོགས་བྱའི་ཕྱིར།། སྤྱི་ཡི་སྡོམ་ནི་བསྡུས་པ་ཡིན།།

2. 為開悟義覺，略總頌應知。

༣ གཞན་གྱི་དྲིང་མི་འཇོག་པ་ནི་ཆོས་དེ་བདག་ཉིད་ཀྱིས་ཡང་དག་པར་རྟོགས་ཀྱི་གཞན་ལས་མཉན་པ་ལ་སོགས་པ་དག་ལས་ནི་མ་ཡིན་པའོ།།

3 非緣於他者，謂於此法內自所證，非但隨他聽聞等故。

༤ གཞན་གྱིས་བཀྲིར་མི་བཏུབ་པ་ནི་སྟོན་པའི་བསྟན་པ་ལ་ཕས་ཀྱི་རྒོལ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་མི་འཕྲོགས་པའོ།།

4. 非餘所引者，謂於大師所有聖教，不為一切外道異論所引奪故。

༥ ཡང་དག་པར་རྟོགས་པར་བྱེད་པ་ནི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་སྒོ་ནས་སོ།།

5. 等解了者，謂了自相故。

༦ ཉེ་བར་རྟོགས་པར་བྱེད་པ་ནི་སྤྱིའི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་སྒོ་ནས་སོ།།

6. 近解了者，謂了共相故。

༧ ལྷ་དང་མི་རྣམས་ཀྱི་སྟོན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དེ་དག་དོན་རྟོགས་པ་དང་སྒྲུབ་པར་ནུས་པའི་ཕྱིར་རོ།།

7. 天人師者，由彼天人解甚深義，勤修正行有力能故。

༨ སངས་རྒྱས་ནི་བག་ཆགས་དང་བཅས་པའི་ཉོན་མོངས་པ་སྤངས་པ་སྟེ་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་པའོ།།

8. 言佛陀者，謂畢竟斷一切煩惱并諸習氣，現等正覺阿耨多羅三藐三菩提故。

༩ བཅོམ་ལྡན་འདས་ནི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སྙིང་པོར་སྡིག་པ་ཅན་གྱི་ཆོས་དང་། བདུད་ཀྱི་གཡུལ་གྱི་སྟོབས་ཐམས་ཅད་བཅོམ་པའོ།།

9. 薄伽梵者，坦然安坐妙菩提座，任運摧滅一切魔軍大勢力故。

༡༠ གུས་པར་བྱས་ཏེ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཅི་ནུས་པར་བདག་ཉིད་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཆོས་སྟོན་པ་སྟེ། རྣམ་གྲངས་དེ་དང་དེ་དག་གིས་མི་འཁྲུག་ཅིང་དོན་རབ་ཏུ་བསྟན་པར་འདོད་ཀྱི། སྟོན་པ་ཙམ་དུ་འདོད་པ་ནི་མ་ཡིན་པའོ།།

10. 若了知彼是增上已，即便殷重，隨其所能、盡己所有而為說法。為欲開示彼彼差別未曾有義，非直華詞樂說而已。

第四類　作聲/具聲

作聲/具聲

（byed-pa-po'i-sgra）：表示「作者作出動作」的虛字（作聲），或「藉助於工具」的虛字（具聲），猶如英文的 by。共有5個作聲/具聲。

後音	虛字（作聲/具聲）			
ག་g	གིས་gis			
ང་ng	གིས་gis			
ད་d		ཀྱིས་kyis		
ན་n			གྱིས་gyis	
བ་b		ཀྱིས་kyis		
མ་m			གྱིས་gyis	
འ་ḥ				ས་-s ཡིས་yis
ར་ r			གྱིས་gyis	
ལ་l			གྱིས་gyis	
ས་s		ཀྱིས kyis		
（ད་）/(d)		ཀྱིས kyis		
(-)				ས་-s ཡིས་yis

舉例說明：

༡ སོ་སོ་རང་གིས་རིག་པར་བྱ་བ་ནི་གཞན་ལ་དད་པ་ལ་སོགས་པས་ཡང་དག་པར་རིག་པར་བྱ་བ་མ་ཡིན་པའོ། །

1. 內自所證者，唯信他等不能證故。

༢ མཁས་པ་དག་གིས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སློབ་པ་དང་མི་སློབ་པ་དག་གིས་སོ། །

2. 諸有智者者，謂學、無學。

༣ དེ་ལ་ཀུན་ཏུ་བསྟེན་པ་ནི་མཚན་ཉིད་སོ་སོ་ཡང་དག་པར་རིག་པ་ཡིད་ལ་བྱེད་པས་སོ། །

3. 此中，若修者，謂由了相作意故。

༤ གོམས་པར་བྱས་པ་ནི་མོས་པ་ཡིད་ལ་བྱས་པས་སོ། །

4. 若習者，謂由勝解作意故。

༥ ལན་མང་དུ་བྱས་པས་ནི་མ་ལུས་པ་དག་གིས་སོ། །

5. 多修習者，謂由餘作意故。

༦ རྣམ་པར་ཞི་བ་ནི་མཐོང་བའི་ལམ་གྱིས་སོ། །

6. 永寂靜者，由見道故。

༧ ནུབ་པ་ནི་བསྒོམ་པའི་ལམ་གྱིས་ཏེ། འདི་ནི་ལམ་གཉིས་ཀྱིས་ཉོན་མོངས་པའི་དངོས་པོ་སྤངས་པའི་ཕྱིར་མ་ལུས་པར་སྤོང་བར་ཡོངས་སུ་བསྟན་ཏོ། །

7. 永滅沒者，由修道故。當知此中，由二種道，斷煩惱事，顯無餘斷。

༨ ཤེས་རབ་མར་མེ་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པའི་མདོ་སྡེ་ཟབ་མོ་རྣམས་རྣམ་པར་འཛོག་པ་གང་ཡིན་པ་སྟེ་རབ་ཏུ་གསལ་བར་བྱེད་པའོ། །

8. 言慧燈者，謂於如來所說經典，甚深建立等開示故。

༩ ཤེས་རབ་སྨུན་པ་མེད་པ་ནི་ལུས་ཀྱིས་མངོན་དུ་བྱས་པའོ། །

9. 慧無闇者，謂身作證。

༡༠ ཀུན་ཤེས་པ་ནི་མཚན་ཉིད་སོ་སོར་ཡང་དག་པར་རྟོགས་པས་སོ། །

10. 了者，謂了相作意。

༡༡ རྣམ་པར་ཤེས་པ་ནི་མོས་པ་ཡིད་ལ་བྱེད་པས་སོ། །

11. 解者，謂勝解作意。

༡༢ རབ་ཏུ་ཤེས་པ་ནི་རབ་ཏུ་དབེན་པ་དང་ལྡན་པ་ལ་སོགས་པས་སོ། །

12. 知者，謂遠離等作意。

第五類　嚴攝詞

嚴攝詞（རྒྱན་སྡུད་ rgyan-sdud）：用以表示「莊嚴」（修飾）或「集攝」的虛字，猶如英文的 but 等。共有3個嚴攝詞。

後音	虛字（嚴攝詞）		
ག་ g	ཀྱང་kyang		
ང་ ng		ཡང་yang	
ད་d	ཀྱང་kyang		
ན་n		ཡང་yang	
བ་b	ཀྱང་kyang		
མ་m		ཡང་yang	
འ་ḥ		ཡང་yang	འང་'ang
ར་r		ཡང་yang	
ལ་l		ཡང་yang	
ས་s	ཀྱང་kyang		
（ད་）/(d)	ཀྱང་kyang		
(-)		ཡང་yang	འང་'ang

舉例說明：

༡ ཆོས་རྣམས་ལ་མི་འཇིགས་པ་ཐོབ་པ་ནི་རྟོགས་པ་དེ་ལ་གཞན་གྱིས་དྲིས་ཀྱང་སྤྲ་འགོང་བ་མེད་པའོ། །

1. 於諸法中得無所畏者，謂於自所證，若他詰問，無悚懼故。

༢ སྡུག་བསྔལ་ཡང་མ་ཡིན་བདེ་བ་ཡང་མ་ཡིན་པ་ཡང་འགགས་པ་ནི་མི་རྟག་པ་སྐྱེས་པ་ནི་འགག་པའི་ཆོས་ཅན་ཏེ། དེ་འགགས་ཀྱང་དེ་གཉིས་དང་མ་བྲལ་བ་ནི་དེ་གཉིས་དང་རྗེས་སུ་འབྲེལ་བ་ཡིན་པས་དེའི་ཕྱིར་དེ་ཡང་སྡུག་བསྔལ་བ་ཡིན་ནོ། །

2. 非苦樂受，已滅壞者，由無常故，說之為苦。
已生起者，滅壞法故，亦說為苦。
此滅壞法，彼二所隨逐故，與二相應故，亦名為苦。

༣ འདི་མཐོང་བ་ལ་ཡོད་པ་ནི་ལྷ་ལ་སོགས་པའི་འགྲོ་བ་དག་ལ་ཡང་སྣང་བའོ། །

3. 難見者，天等趣中不可見故。（有見者，天等趣中亦可見故。）

༤ སོ་སོར་སྤོང་བ་ནི་ལྟུང་བ་འབྱུང་བ་ཆོས་བཞིན་དུ་ཡང་ཕྱིར་བྱེད་པའོ། །

4. 還離者，謂誤犯已，即能如法而悔除故。

第六類　帶餘詞

帶餘詞 ལྷག་བཅས། （lhag-bcas）：用於「引出餘意」、「結合前後文」、「揭示主張」的虛字，猶如英文的 i.e., 等。共有3個帶餘詞。

後音	虛字（帶餘詞）		
ག་g	སྟེ་ ste		
ང་ng	སྟེ་ste		
ད་d		དེ་ de	
ན་n			ཏེ་te
བ་b	སྟེ་ste		
མ་m	སྟེ་ste		
འ་ḥ	སྟེ་ste		
ར་r			ཏེ་te
ལ་l			ཏེ་te
ས་s			ཏེ་te
（ད་）/(d)			ཏེ་te
(-)	སྟེ་ste		

舉例說明：

༡ རྒྱུན་དུ་བྱེད་པ་ནི་སྦྱོར་བ་དེ་ཉིད་ལ་རྒྱུན་དུ་བྱེད་པ་གང་ཡིན་པ་སྟེ་བརྩོན་པ་མི་གཏོང་བའོ། །

1. 言常恒者，謂即於此正加行中，能常修作，能不捨軛。

༢ དད་པ་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། དེས་སྟོན་པས་ཆོས་སྟོན་པའི་ཆོས་དེ་ཐོས་ནས་དད་པ་རྙེད་པ་གང་ཡིན་པའོ། །

2. 言正信者，謂於大師說正法時，於此正法既聽聞已，獲得淨信。

༣ རྣམ་པར་རྟོག་པ་ནི་ཆོས་དང་དོན་དེ་ཉིད་ལ་བརྟེན་ཏེ། ངེས་པར་འབྱུང་བ་ལ་སོགས་པ་རྣམ་པར་རྟོག་པའོ། །

3. 言尋思者，即依如是無倒法、義，起出離等所有尋思。

༤ སེམས་ཅན་རྐང་མེད་རྣམས་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ་སྦྲུལ་ལ་སོགས་པའོ། །

4. 無足有情者，如蛇等。

༥ སེམས་ཅན་རྐང་གཉིས་རྣམས་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ་མི་ལ་སོགས་པའོ། །

5. 二足有情者，謂人等。

༦ སེམས་ཅན་རྐང་བཞི་རྣམས་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། གླང་པོ་ཆེ་ལ་སོགས་པའོ། །

6. 四足有情者，如牛等。

༧ སེམས་ཅན་རྐང་མང་རྣམས་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ་སྲིན་བུ་མེ་ལ་སོགས་པའོ། །

7. 多足有情者，如百足等。

༨ ཆོས་ནི་རིགས་པར་གཏོགས་པ་སྟེ་ལེགས་པར་བྱེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །

8. 善說法者，道理所攝故，任持勝德故。

༩ ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ལ་བརྟེན་ནས་གནས་ཏེ། སེམས་ལ་སྒྲིབ་པ་མེད་པས་འཇིགས་པ་མེད་དེ། ཕྱིན་ཅི་ལོག་ལས་ཤིན་ཏུ་འདས་ནས་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་མཐར་ཕྱིན་ཏོ།

9. （依止般若波羅蜜多，心無障礙，無有恐怖，超過顛倒，究竟涅槃。）

第七類　分合詞

分合詞（འབྱེད་སྡུད། ’byed-sdud）：用以表示分別、攝合、疑問的虛字，猶如英文的 or 等。共有11個分合詞。

後音	虛字（分合詞）
ག་g	གམ་gam
ང་ng	ངམ་ngam
ད་d	དམ་dam
ན་n	ནམ་nam
བ་b	བམ་bam
མ་m	མམ་mam
འ་ḥ	འམ་’am
ར་r	རམ་ram
ལ་l	ལམ་lam
ས་s	སམ་sam
（ད་）/(d)	ཏམ་tam
(-)	འམ་’am

舉例說明：

༡ དགེ་སྦྱོང་དང་བྲམ་ཟེར་བཅས་པའི་སྐྱེ་དགུ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དགེ་སྦྱོང་དང་བྲམ་ཟེ་གང་དག་མི་རྣམས་ཀྱི་ནང་དུ་སྐྱེས་པ་ཚངས་པ་འམ་བདུད་ཀྱི་ཕྱིར་ཞ

1. 并沙門、婆羅門眾生者，謂諸沙門、若婆羅門，生在人中，希求魔、梵而修行者。

༢ ཆོག་གམ་མི་ཆོག།

2. （知足不知足？）

༣ ཡོན་ཏན་ཡོད་དམ་མེད།

3. （有無功德？）

༤ གསེར་རམ་དངུལ།

4. （金或銀？）

༥ དངུལ་ལམ་གསེར།

5. （銀或金？）

第八類　而云詞

而云詞（ཞིང་སོགས་ zhing-sogs）：表示「而」、「云」、「所謂」的虛字。分而詞一組及云詞三組。

（一）而詞一組

【ཅིང་cing　ཞིང་zhing　ཤིང་shing】

後音	虛字（而詞）		
ག་g	ཅིང་cing		
ང་ng		ཞིང་zhing	
ད་d	ཅིང་cing		
ན་n		ཞིང་zhing	
བ་b	ཅིང་cing		
མ་m		ཞིང་zhing	
འ་ḥ		ཞིང་zhing	
ར་r		ཞིང་zhing	
ལ་l		ཞིང་zhing	
ས་s			ཤིང་shing
（ད་）/(d)	ཅིང་cing		
(-)		ཞིང་zhing	

舉例說明：

༡ ཤེས་རབ་སྣང་བ་ནི་གཞན་ལས་བསྒྲུབས་ཤིང་གཞན་གྱིས་སྐྱེད་པ་སྦྱོར་བ་ལས་བྱུང་བའི་ཤེས་རབ་གང་ཡིན་པའོ། །

1. 言慧明者，謂他所引，則他所引善加行慧。

༢ བྱེ་བྲག་ཏུ་འགྱེལ་པ་ནི་བསྟན་པ་རྣམས་བྱེ་བྲག་ཏུ་སྟོན་པར་བྱེད་ཅིང་དོན་འཆད་པའོ། །

2. 分別者，謂略說已，分別開示、解其義趣。

༣ ངེས་པར་འབྱུང་བ་ནི་བརྩོན་འགྲུས་བརྩམས་པ་མི་གཏོང་ཞིང་རྒྱུན་དུ་བྱེད་པ་སྟེ་ཕྱིར་མི་བཟློག་པའོ། །

3. 言剛決者，發精進已，終無懈廢，不壞、不退。

༤ སྲོག་ནི་ཚེ་དང་ལྡན་ཅིག་གསོན་ཞིང་གནས་པའོ། །

4. 言命者者，謂壽和合，現存活故。

（二）云詞（分三組）

云詞第一組 【ཅེ་ན་ ce-na, ཞེ་ན་zhe-na, ཤེ་ན་ she-na】

後音	虛字（云詞）		
ག་g	ཅེ་ན་ ce-na		
ང་ng		ཞེ་ན་zhe-na	
ད་d	ཅེ་ན་ ce-na		
ན་n		ཞེ་ན་zhe-na	
བ་b	ཅེ་ན་ ce-na		
མ་m		ཞེ་ན་zhe-na	
འ་ḥ		ཞེ་ན་zhe-na	
ར་r		ཞེ་ན་zhe-na	
ལ་l		ཞེ་ན་zhe-na	
ས་s			ཤེ་ན she-na
（ད་）/(d)	ཅེ་ན་ ce-na		
(-)		ཞེ་ན་zhe-na	

舉例說明：

༡ ཡོན་ཏན་ཡོད་དམ་མེད་ཅེ་ན།

1. （若云有無功德？）

༢ ཇི་ལྟར་ན་འདུ་བྱེད་རྣམས་ཆུ་ཤིང་ལྟ་བུ་ཡིན་ཞེ་ན།

2. 云何行類芭蕉？

༣ དེ་དོན་སུས་ཤེས་ཤེ་ན།

3. （若云誰知彼意？）

云詞第二組 【ཅེའོ་ce’o, ཞེའོ་zhe’o, ཤེའོ་she’o】

後音	虛字（云詞）		
ག་g	ཅེའོ་ ce’o		
ང་ng		ཞེའོ་zhe’o	
ད་d	ཅེའོ་ ce’o		
ན་n		ཞེའོ་zhe’o	
བ་b	ཅེའོ་ ce’o		
མ་m		ཞེའོ་zhe’o	
འ་ḥ		ཞེའོ་zhe’o	
ར་r		ཞེའོ་zhe’o	
ལ་l		ཞེའོ་zhe’o	
ས་s			ཤེའོ་she’o
（ད་）/(d)	ཅེའོ་ ce’o		
(-)		ཞེའོ་zhe’o	

舉例說明：

༡ ཉེས་པ་མེད་ཅེའོ།

1. （無罪云云。）

༢ ཉེས་པ་ཤེས་ཤེའོ།

2. （知罪云云。）

云詞第三組 【ཅེས་ces, ཞེས་zhes, ཤེས་shes】

後音	虛字（云詞）		
ག་g	ཅེས་ces		
ང་ng		ཞེས་zhes	
ད་d	ཅེས་ces		
ན་n		ཞེས་zhes	
བ་b	ཅེས་ces		
མ་m		ཞེས་zhes	
འ་ḥ		ཞེས་zhes	
ར་r		ཞེས་zhes	
ལ་l		ཞེས་zhes	
ས་s			ཤེས་shes
（ད་）/(d)	ཅེས་ces		
(-)		ཞེས་zhes	

舉例說明：

༡ མེད་ཀྱང་སྣང་ངོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དེ་ལ་བདེ་བ་མེད་པའོ། །

1. 雖實無有而顯現者，謂於此中實無樂故。

༢ གསོབ་ཅེས་བྱ་བ་ནི་བདག་གིས་སྟོང་པའོ། །

2. 虛者，空無我故。

༣ གསོག་ཅེས་བྱ་བ་ནི་མི་གཙང་བའོ། །

3. 偽者，不淨故。

༤ སྙིང་པོ་མེད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་མི་རྟག་པ་ཉིད་དོ། དེ་ལྟར་ན་དེ་དག་གིས་ནི་ཕྱིན་ཅི་ལོག་བཞི་མེད་པར་ཡོངས་སུ་བསྟན་ཏོ། །

4. 不堅者，無常故。此則顯示無四顛倒 。

༥ དེ་ལ་སྟོན་པ་དེ་ཉིད་རང་གི་དོན་སྒྲུབ་པའི་ཕྱིར་མཆོག་ཅེས་བྱའོ། །

5. 復次，即此大師亦稱第一，自義行故。

༦ གཞན་གྱི་དོན་སྒྲུབ་པའི་ཕྱིར་གཙོ་བོ་ཞེས་བྱའོ། །

6. 亦稱為尊，他義行故。

༧ དེ་གཉི་ག་སྒྲུབ་པའི་ཕྱིར་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པ་ཞེས་བྱའོ། །

7. 亦稱為勝，俱義行故。

༨ མུ་སྟེགས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཟིལ་གྱིས་གནོན་པའི་ཕྱིར་བླ་མ་ཞེས་བྱའོ། །

8. 亦稱為上，映蔽一切諸外道故。

第九類　一令詞

一令詞 ཅིག་སྒྲ（cig-sgra）：共有 ཅིགcig ཞིགzhig ཤིགshig 3個一令詞。有兩種用法：（一）單一詞，（二）命令詞。

後音	虛字（一令詞）		
ག་g	ཅིགcig		
ང་ng		ཞིག zhig	
ད་d	ཅིགcig		
ན་n		ཞིག zhig	
བ་b	ཅིགcig		
མ་m		ཞིག zhig	
འ་ḥ		ཞིག zhig	
ར་r		ཞིག zhig	
ལ་l		ཞིག zhig	
ས་s			ཤིག shig
（ད་）/(d)	ཅིགcig		
(-)		ཞིག zhig	

舉例說明：

【單一詞】

༡ ཅུང་ཟད་ཅིག

1. （一些）

༢ གང་ཞིག

2. （某一）

༣ དགེ་ཚུལ་ཞིག

3. （一沙彌）

༤ དྲན་པ་ནི་ཡོངས་སུ་བརྟགས་པའི་དོན་མི་བརྗེད་པ་དང་། ཡུན་རིང་མོ་ཞིག་ན་བྱས་པ་དང་བཤད་པ་ཡང་རྗེས་སུ་དྲན་པའོ། །

4. 言憶念者，於所觀察一切法、義，能不忘失，於久所作、久所說中，能正隨念。

༥ ས་གནས་ཤིག

5. （某地）

【命令詞】

༡ ལག་ཏུ་ཞོག་ཅིག

1. （置手中！）

༢ འདིར་མ་ཡོང་ཞིག

2. （勿至此！）

༣ ཤིང་གཤོགས་ཤིག

3. （砍柴！）

第十類　呢聲

呢聲 ནི་སྒྲ།（ni-sgra）：虛字 ནི་（ni）作為「別出、指定」、「添補字句」之用。

舉例說明：

༡ ཡང་ཀུན་དུ་བསྟེན་པ་ནི་ཤེས་བྱའི་དངོས་པོ་ལ་ཀུན་ཏུ་གཏོད་པའོ། །

1. 又，若修者，謂於所知事而發趣故。

༢ གོམས་པར་བྱས་པ་ནི་རྒྱུན་མི་འཆད་པ་དང་གུས་པར་བྱས་ཏེ་སྦྱོར་བའོ། །

2. 若習者，謂無間殷重修加行故。

༣ ལན་མང་དུ་བྱས་པ་ནི་ཡུན་རིང་པོ་ནས་འདྲིས་པར་བྱས་པའོ། །

3. 多修習者，謂於長時熟修習故。

༤ མ་ལུས་པར་སྤོང་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མདོར་བསྟན་པའོ། །

4. 復次，無餘斷者，謂是總句。

༥ ཕྱིས་སྤང་བ་ནི་ཀུན་ནས་དཀྲིས་པ་སྤངས་པའོ། །

5. 永棄捨者，諸纏斷故。

༦ བྱང་བར་གྱུར་པ་ནི་བག་ལ་ཉལ་སྤངས་པའོ། །

6. 永變吐者，隨眠斷故。

༧ ཟད་པ་ནི་འདས་པ་ལས་རྣམ་པར་གྲོལ་བའོ། །

7. 言永盡者，過去解脫故。

༨ འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་ནི་ད་ལྟར་བྱུང་བ་ལས་རྣམ་པར་གྲོལ་བའོ། །

8. 永離欲者，現在解脫故。

༩ འགགས་པ་ནི་མ་འོངས་པ་ལས་རྣམ་པར་གྲོལ་བའོ། །

9. 言永滅者，未來解脫故。

༡༠ ཕུང་པོ་དང་ནི་ངར་འཛིན་པའོ༔ །

10. 依等〔我執〕等。

第十一類　合分詞

合分詞 དང་སྒྲ། （dang-sgra）：虛字 དང་（dang）作為「合集」、「分開」、「原因」、「時間」以及「教誡」之用，猶如英文的 and 等。

舉例說明：

༡ དོན་བཟང་པོ་ནི་ཕན་པ་དང་། བདེ་བ་དང་ལྡན་པའི་ཕྱིར་རོ། །

1. 義妙者，謂能引發利益安樂故。

༢ ཚིག་འབྲུ་བཟང་པོ་ནི་མིང་གི་ཚོགས་ལ་སོགས་པ་ལེགས་པར་སྦྱར་བ་དང་། ཚིག་ཏུ་འདོན་པ་ཟུར་ཕྱིན་པ་དང་ལྡན་པའོ། །

2. 文巧者，謂善緝綴名身等故，及語具圓滿故。

༣ སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་རྟག་པ་དང་བརྟན་པ་དང་མི་འགྱུར་བའི་ཆོས་ཅན་གྱི་བདག་དང་བྲལ་བའོ། །

3. 所言空者，無常、無恒、無不變易真實法故。

༤ བདག་མེད་པ་ཉིད་ནི་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་དང་རང་དབང་མེད་པའོ། །

4. 言無我者，遠離我故、眾緣生故、不自在故。

༥ གནས་དང་གླིང་དང་། མགོན་དང་། སྐྱབས་དང་། དཔུང་གཉེན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཕྱི་མ་ཕྱི་མ་བ༹ཤད་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་དག་གི་ངེས་
པར་འབྱུང་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར་ཡོངས་སུ་བསྟན་ཏོ། །

5. 為舍、為洲、為救、為歸、為趣者，由後後句釋前前句，顯出離義。

༦ རིགས་པ་དང་ལྡན་པ་ནི་རིགས་པ་བཞི་པོ་ལྟོས་པའི་རིགས་པ་དང་། གཏན་ཚིགས་སྒྲུབ་པའི་རིགས་པ་དང་། བྱ་བ་བྱེད་པའི་
རིགས་པ་དང་། ཆོས་ཉིད་ཀྱི་རིགས་པ་བཞི་དང་ལྡན་པའོ། །

6. 道理者，具四道理故，謂觀待道理、作用道理、法爾道理、證成道理。

༧ དཔྱོད་པ་ནི་དཔྱོད་པའི་ཡིད་ལ་བྱེད་པས་སྤངས་པ་དང་། མ་སྤངས་པ་དང་། ལྷག་མ་དང་བཅས་པ་དང་། ལྷག་མ་མ་ལུས་པ་
ལ་སོ་སོར་རྟོག་པ་གང་ཡིན་པའོ། །

7. 言觀察者，謂由無倒觀察作意，審諦觀察已斷、未斷，有餘、無餘。

༨ གདུལ་བ་ནི་ཉོན་མོངས་པ་འདུལ་བ་དང་མཐུན་པའོ། །

8. 毘奈耶者，隨順一切煩惱滅故。

第十二類　從聲

從聲 འབྱུང་ཁུངས་ཀྱི་སྒྲ།（’byung-khungs-kyi-sgra）：

用以表示「從由」、「比較」、「原因」的虛字，有 ལས་las　ནས་nas二個虛字，譯為：

（1）從…（猶如英文的 from）
（2）比…

（3）從…乃至…（通常用 ནས་，猶如英文的 from, till 等）

（4）原因（通常用 ལས་）

舉例說明：

༡ དོན་སྤྱོད་པ་ནི་བསམས་པ་ལས་བྱུང་བའི་དགེ་བས་ཡང་དག་པར་བསྡུས་པའོ། །

1. 義行者，謂思所成善法攝故。

༢ ཚིས་སྤྱོད་པ་ནི་ཐོས་པ་ལས་བྱུང་བའི་དགེ་བས་ཡང་དག་པར་བསྡུས་པའོ། །

2. 言法行者，謂聞所成善法攝故。

༣ དགེ་བ་སྤྱོད་པ་ནི་སྦྱིན་པ་དང་ཚུལ་ཁྲིམས་ལས་བྱུང་བའི་དགེ་བས་ཡང་དག་པར་བསྡུས་པའོ། །

3. 言善行者，施戒所成善法攝故。

༤ དགེ་ལེགས་སྤྱོད་པ་ནི་བསྒོམས་པ་ལས་བྱུང་བའི་དགེ་བས་ཡང་དག་པར་བསྡུས་པའོ། །

4. 調柔行者，謂修所成善法攝故。

༥ ༄༅། །རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པའི་ས་ལས་རྣམ་གྲངས་བསྡུ་བ། །

5.《瑜伽師地論・攝異門分》

༦ ཤེས་རབ་ཐོབ་པ་ནི་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱི་རྗེས་སུ་ལས་ཐོབ་པ་འཇིག་རྟེན་པའི་ཤེས་པ་གང་ཡིན་པའོ། །

6. 所言〔得慧〕者，謂已證得出世間慧，後時所得世間妙慧。

༧ སེམས་ཅན་གཟུགས་ཅན་རྣམས་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ་འདོད་པའི་ཁམས་ནས་བཟུང་སྟེ། བསམ་གཏན་བཞི་པའི་བར་དག་གོ། །

7. 有色有情者，謂從欲界乃至第四靜慮。

༨ སེམས་ཅན་གཟུགས་ཅན་མ་ཡིན་པ་རྣམས་ནི་ འདི་ལྟ་སྟེ། ནམ་མཁའ་མཐའ་ཡས་སྐྱེ་མཆེད་ནས་བཟུང་སྟེ། འདུ་ཤེས་
མེད་འདུ་ཤེས་མེད་མིན་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱི་བར་དག་གོ། །

8. 無色有情者，謂從空無邊處乃至非想非非想處。

༩ ཤེས་རབ་དབང་པོ་ནི་གཞན་དག་གི་རྟོགས་པའི་དབང་དུ་བྱས་ནས་ཤེས་རབ་གང་ཡིན་པའོ། །

9. 其慧根者，謂於他所證，能遍了知增上力故，諸所有慧。

༡༠ རྣམ་གྲངས་གཞན་ཡང་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་སྒོ་ནས་བསྙེན་པའོ། །

10. 復有差別：黠了者，了知自相故。

༡༡ སྤྱིའི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་སྒོ་ནས་ཡང་དག་པར་རྟོགས་པའོ། །

11. 通達者，了知共相故。

༡༢ ཤེས་རབ་གང་ཡིན་པ་ནི་ལྷན་ཅིག་སྐྱེས་པའི་ཤེས་རབ་གང་ཡིན་པ་སྐྱེ་སྐྱེས་ནས་ཐོབ་པའོ། །

12. 慧者，謂俱生生得慧。

༡༣ སྣང་བ་ནི་སྦྱོར་བ་ལས་ཡང་དག་པར་བསྒྲུབས་པའི་ཤེས་རབ་གང་ཡིན་པའོ། །

13. 明者，謂由加行習所成慧。

༡༤ སོམ་ཉི་ལས་རྒལ་བ་ནི་རང་གི་རྟོགས་པ་ལའོ། །

14. 越渡惑者，謂於自所證。

༡༥ ཐེ་ཚོམ་ལས་རྒལ་བ་ནི་གཞན་དག་གི་རྟོགས་པ་དག་ལའོ། །

15. 越渡疑者，謂於他所證。

第十三類　名聲

名聲 མིང་ཙམ་གྱི་སྒྲ། （ming-tsan-gyi-sgra）：

用以表達一切事物的「名」，可配合 ཉིད་（nyid）、དག་（dag）、 རྣམས་（rnams）來表示單、雙、多數。

舉例說明：

༡ སེམས་ཅན་འདུ་ཤེས་ཅན་རྣམས་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སེམས་ཅན་མ་གཏོགས་པ་འདོད་པའི་ཁམས་ནས་བཟུང་སྟེ། ཅི་ཡང་མེད་པའི་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱི་བར་དག་གོ། །

1. 有想有情者，謂從欲界乃至無所有處，除無想天。

༢ འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སེམས་ཅན་རྣམས་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། འདུ་ཤེས་མེད་པའི་ལྷ་རྣམས་སོ། །

2. 無想有情者，謂無想天。

༣ མི་སློབ་པ་རྣམས་ཀྱི་ནི་དགྲ་བཅོམ་པ་ཉིད་ཀྱི་འབྲས་བུས་བསྡུས་པའོ། །

3. 諸無學慧，謂阿羅漢菩提所攝。

༤ ཆོས་རྣམས་ལ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་རང་དང་སྤྱིའི་མཚན་ཉིད་དུ་གནས་པ་དག་ལའོ། །

4. 於諸法中者，謂於自相、共相所住法中。

༥ ལྷ་དང་མིར་བཅས་པའི་སྐྱེ་དགུ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ལྷ་དག་གི་ནང་ན་ནི་ཚངས་པ་དང་བདུད་དག་མ་གཏོགས་སོ། །

5. 并諸天人眾生者，謂於天中，除魔及梵。

༦ མི་དག་གི་ནང་ན་ནི་དགེ་སྦྱོང་དང་བྲམ་ཟེ་མ་གཏོགས་སོ། །

6. 於其人中，除沙門、婆羅門。

第十四類　呼聲

呼聲 བོད་པའི་སྒྲ།（bod-pa'i-sgra）：

配合事物的「名」，用作呼喚、感嘆的虛字。猶如英文的：Hi！

舉例說明：

ཀྱེ་རྒྱལ་བ་ཀུན་གྱི་ཡབ་གཅིག་མཁྱེན་པའི་གཏེར།

（Kye！一切勝者一慈父：智慧之寶庫。）

第十五類　彼聲

彼聲 དེ་སྒྲ། （de-sgra）：

配合事物的「名」，用作指示代名詞之用，常譯為「此」。當有遠近二物時，遠稱用 དེ་(de)，譯為「彼」；近稱用 འདི་ (’di)，譯為「此」。猶如英文的：that, those; this, these。

舉例說明：

༡ དེ་ལ་སྟོན་པ་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའོ།།

1. 此中，大師所謂如來。

༢ རབ་ཏུ་སྟོན་པ་ནི་དེའི་སློབ་མའི་མཆོག་རྣམས་ཏེ་གནས་བརྟན་ཤཱ་རིའི་བུ་ལ་སོགས་པའོ།།

2. 紹師即是第一弟子，如彼尊者舍利子等。

༣ ཕན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དགེ་བ་སྤྱོད་པའོ།། དེ་འདོད་པ་ནི་ཕན་པ་འདོད་པའོ།།

3. 言利益者，名為善行。樂為此故，名樂利益。
樂為此故，名樂安樂。

༤ རྩོལ་བ་ནི་སྦྱོར་བ་བྱས་པ་སྦྱོར་བ་དེ་ལ་རྩོལ་བའོ།།

4. 言策勵者，既勇悍已，於彼加行正勤修習。

༥ ཤེས་རབ་གསལ་བ་ནི་ཤེས་རབ་དེ་ཉིད་བསྒོམས་པ་ལས་བྱུང་བའོ།།

5. 言慧曜者，謂即由此修所成慧。

༦ མ་འདྲེས་པ་ནི་འདི་ལས་ཕྱི་རོལ་པ་རྣམས་དང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའོ།།

6. 純一者，謂不與一切外道共故。

第十六類　總聲

總聲 གང་སྒྲ། （gang-sgra）:

相關的四個虛字是 གང་（gang）ཅི་（ci）ཇི་（ji）སུ་（su），配合事物的「名」，用以泛稱人、事、物。

舉例說明：

༡ འདུན་པ་ནི་དེ་བྱེད་འདོད་པ་དང་། ཐོབ་པར་འདོད་པ་གང་ཡིན་པའོ། །

1. 所言欲者，若於是處樂作、樂得。

༢ ཡེ་ཤེས་ནི་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་སྦྱོར་བ་ལས་བྱུང་བའི་ཤེས་རབ་གང་ཡིན་པའོ། །

2. 所言智者，謂出世間加行妙慧。

༣ བློ་ནི་རྣམ་པར་འབྱེད་པར་ནུས་པའི་ཤེས་རབ་ལྷན་ཅིག་སྐྱེས་པ་གང་ཡིན་པའོ། །

3. 覺者，謂堪能簡擇俱生之慧。

༤ མཁས་པ་ནི་ཡང་དག་པར་བླངས་པའི་ཤེས་རབ་གང་ཡིན་པའོ། །

4. 明者，謂習所得慧。

༥ མི་རྟག་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་སྡུག་བསྔལ་ལོ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཅི་ཞེ་ན།

5. 復次，所有無常皆是苦者，義何謂耶？

༦ བསྙེན་པར་བྱེད་པ་ནི་ཇི་སྙེད་ཡོད་པ་ལས་སོ། །

6. 黠了者，謂了盡其所有故。

༧ སོ་སོར་རྟོགས་པ་ནི་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་ཡོད་པ་ལས་སོ། །

7. 通達者，謂了如其所有故。

༨ ཇི་ལྟར་ན་གང་ཅི་ཚོར་ཡང་རུང་དེ་ནི་འདིར་སྡུག་བསྔལ་བའོ་ཞེས་བྱ་ཞེ་ན།

8. 云何諸所有受，皆說為苦？

༩ སྤྱོད་ལམ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པར་འགྱུར་བས་ཅི་ནུས་སུ་ཆོས་མཉན་པའོ། །

9. 具足威儀，隨其所能，聽聞正法。

༡༠ཁོ་སུ་ཡིན་པ།

10.（彼是誰？）

第十七類　我聲

我聲 བདག་སྒྲ།（bdag-sgra）：

配合事物的「名」，相關的虛字有六個： པ་ (pa) པོ་ (po) བ་ (ba) བོ་ (bo) མ་ (ma) མོ་ (mo)，猶如英文的 –er, -or 等。

舉例說明：

༡ རྗེས་སུ་སྟོན་པ་ནི་སློབ་དཔོན་དང༌། མཁན་ པོ་ དང༌། ཆོས་མཐུན་པ་བ་རྣམས་དང༌། སྐུལ་བར་བྱེད་པ་རྣམས་དང༌། དྲན་པར་བྱེད་པ་རྣམས་སོ།།

1. 言襲師者，謂軌範師，若親教師，若同法者，能開悟者，令憶念者。

༢ ཉན་ཐོས་ཀྱི་དགེ་བ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཐམས་ཅད་དང་ཐུན་མོང་བའི་ཕྱིར་གཙོ་བོའོ།།

2. 所言尊者，共諸聲聞善圓滿故。

༣ ཉོན་མོངས་པའི་སྒྲིབ་རྣམ་པར་དག་པའི་ཕྱིར་བླ་མའོ།།

3. 所言上者，於煩惱障得清淨故。

༤ ཤེས་བྱའི་སྒྲིབ་པ་རྣམ་པར་དག་པའི་ཕྱིར་བླ་ན་མེད་པའོ།།

4. 言無上者，於所知障得清淨故。

༥ སྐྱེ་བ་པོ་ནི་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པའི་ཆོས་སོ།།

5. 言生者者，謂具生等所有法故。

༦ ཤེས་རབ་མིག་ནི་ལྷན་ཅིག་སྐྱེས་པའི་ཤེས་རབ་བོ།།

6. 又慧眼者，謂俱生慧。

༧ དགྲ་བཅོམ་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མཆོད་པར་འོས་པའོ།།

7. 所言應者，應供養故。

第十八類　遮聲

遮聲 དགག་སྒྲ།（dgag-sgra）：

相關的虛字有 མ་ (ma) མི་ (mi) 用在「名」前；མེད་ (med) མིན་ (min) 用在「名」後，作否定、遮遣本意之用。

舉例說明：

༡ མྱ་ངན་མེད་པ་ནི་དགའ་བ་དང་མི་དགའ་བ་ལས་ཡང་དག་པར་འདས་པ་དང་ཐོབ་པ་ཆུད་མི་ཟ་བའོ། །

1. 無愁憂者，謂超過一切愛非愛故，又證得已無失壞故。

༢ འཆི་འཕོ་མེད་པ་ནི་རྟག་པ་དང་ཕྱིར་མི་ལྡོག་པའོ། །

2. 不死沒者，謂常住故、不退還故。

༣ རིམས་ནད་མེད་པ་ནི་རྣམ་པར་བྱང་བའོ། །

3. 無熾然者，謂清淨故。

༤ ཡོངས་སུ་གདུང་བ་མེད་པ་ནི་འདོད་པས་ཡོངས་པ་མེད་པའོ། །

4. 無熱惱者，謂所欲匱乏永止息故。

༥ མི་གཡོ་བ་ནི་གཡོ་བ་དང་རྙོམ་པ་ཐམས་ཅད་ཟད་པའོ། །

5. 無動亂者，謂一切動亂皆滅盡故。

༦ འདུ་ཤེས་མེད་འདུ་ཤེས་མེད་མིན་གྱི་སེམས་ཅན་རྣམས་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། འདུ་ཤེས་མེད་འདུ་ཤེས་མེད་མིན་དུ་ཉེ་བར་འགྲོ་བའི་ལྷ་རྣམས་སོ། །

6. 非有想非無想有情者，謂非想非非想處所有生天。

༧ གདུང་བ་མེད་པ་ནི་ལུས་ངལ་བའི་མཐའ་སྤོང་བའོ། །

7. 言無熱者，謂正遠離自苦邊故。

༨ ཉེ་བར་གདུང་བ་མེད་པ་ནི་འདོད་པའི་བསོད་ནམས་ལྷུར་ལེན་པའི་མཐའ་སྤོང་བའོ། །

8. 言無惱者，遠離受用欲樂邊故。

༩ སློབ་དཔོན་གྱི་དཔེ་མཁྱུད་མི་བྱེད་པ་ནི་འཆབ་པ་མི་བྱེད་པའོ། །

9. 不作師拳〔者〕，無所隱覆。

總復習

༡ མི་མཐུན་པ་མེད་པ་ནི་སྟོན་པ་དང་ཉན་ཐོས་རྣམས་ཀྱིས་བཤད་པ་དོན་དང་དོན་དུ་ཚིག་དང་ཚིག་ཏུ་ཕན་ཚུན་མཐུན་པ་སྟེ་
གཅིག་ལ་གཅིག་མི་འགལ་བའོ། །

1. 無差別者，師與弟子所說文、義相滋潤故、不相違故。

༢ ཤེས་རབ་སྒྲོན་མ་ནི་དེ་དང་དེ་དག་ཏུ་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཆོས་རྣམས་ལ་ཤིན་ཏུ་ལེགས་པར་བརྟགས་ཤིང་དུས་ཕྱིས་ཀྱང་རྗེས་
སུ་འཇུག་པ་སྟེ། ལུས་ཀྱིས་མངོན་དུ་བྱས་པས་ནི་མ་ཡིན་པའོ། །

2. 言慧照者，謂於彼彼所有諸法，以其妙慧能善了知，雖善了知，猶隨他轉而未身證。

༡ དེ་ལ་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་ངེས་པར་འཛིན་པ་ནི་རྟོག་པའོ། །

1. 又簡擇者，謂審定解了。

༢ རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་ངེས་པར་འཛིན་པ་ནི་ཡང་དག་པར་རྟོག་པའོ། །

2. 最極簡擇者，謂審定等解了。

༣ ཆོས་རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་ངེས་པར་འཛིན་པ་ནི་ཉེ་བར་རྟོག་པའོ། །

3. 極簡擇法者，謂審定近解了。

༤ དེ་ལ་སྔ་མ་ནི་ཀུན་ཏུ་ཚོལ་བའི་ལམ་མོ། །

4. 前是尋求道。

༥ འདི་ནི་རྣམ་པར་ངེས་པའི་ལམ་མོ་། །

5. 今是決定道。

༡ དེ་དག་ཉིད་ལུང་ལ་བརྟེན་ནས་བྱེ་བྲག་ཏུ་རྟོག་པ་དང་བྱེ་བྲག་ཏུ་བགྲང་བའོ། །

1. 聖教為依而起尋求，說名尋思。

༢ མངོན་སུམ་ལ་བརྟེན་ནས་རྟོག་པ་དང་རྣམ་པར་རྟོག་པའོ། །

2. 現量為依，說名思惟。

༣ རྗེས་སུ་དཔག་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཡང་དག་པར་རྟོག་པ་དང་། ཡང་དག་པར་རྟོག་པ་ཉིད་དོ། །

3. 比量為依，說名分別。

༡ རྣམ་པར་འགྲེལ་བ་ནི་གཞན་གྱི་ཐེ་ཚོམ་སྐྱེས་སོ་ཅོག་སེལ་བར་བྱེད་པའོ། །

1. 開示者，謂他展轉所生疑惑，皆能除遣。

༢ གསལ་བར་བྱེད་པ་ནི་དོན་དང་ཚིག་དང་ཟབ་མོ་ཡང་དང་ཡང་དུ་རྟོགས་པར་བྱས་ནས་རབ་ཏུ་སྟོན་པར་བྱེད་པའོ། །

2. 顯發者，謂自通達甚深義句，為他顯示。

༣ སྟོན་པར་བྱེད་པ་ནི་སྙིང་བརྩེ་བས་མ་དྲིས་མ་བཅོལ་བར་ཆོས་འཆད་པར་བྱེད་ཅིང་ཀུན་ཏུ་སྟོན་པའོ། །

3. 教者，謂不因他發起請問，由哀愍故說法開示。

༤ ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་སྟོན་པ་ནི་བར་ཆད་མེད་པར་སྟོན་པའོ། །

4. 遍開示者，謂無間演說。

༡ ཐོག་མར་དགེ་བ་ནི་ཉན་པ་རྣམས་རབ་ཏུ་དགའ་བ་སྐྱེད་པའོ། །

1. 復次，初善者，謂聽聞時，生歡喜故。

༢ བར་དུ་དགེ་བ་ནི་རབ་ཏུ་སྦྱོར་བ་རྣམས་ཚེགས་ཆུང་ངུས་མཐའ་གཉིས་རྣམ་པར་སྤངས་པ་དབུ་མའི་ལམ་ལ་ཡང་དག་པར་
བརྟེན་པའོ། །

2. 中善者，謂修行時，無有艱苦，遠離二邊，依中道行故。

༣ ཐ་མར་དགེ་བ་ནི་ཤིན་ཏུ་དྲི་མ་མེད་པར་དང་། ཤིན་ཏུ་མཐར་ཕྱིན་པའི་ཕྱིར་དང་། ཐམས་ཅད་ལ་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་
བ་དང་། ཤིན་ཏུ་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བའི་མཐར་གྱུར་པའི་ཕྱིར་རོ། །

3. 後善者，謂極究竟離諸垢故，及一切究竟離欲為後邊故。

༡ མི་རྟག་པ་ནི་ཞིག་པ་དང་འཇིག་པའི་ཆོས་ཅན་ནོ། །

1. 復次，言無常者，謂性破壞朽敗法故。

༢ འདུས་བྱས་ནི་སྔོན་གྱི་མཐའ་ལས་བརྩམས་ཏེ་རྣམ་པར་བརྟགས་པ་གང་ཡིན་པའོ། །

2. 言有為者，謂依前際所尋思故。

༣ བསམས་པ་ནི་ཕྱི་མའི་མཐའ་ལས་བརྩམས་ཏེ་དོན་དུ་གཉེར་བ་གང་ཡིན་པའོ། །

3. 言造作者，謂依後際所希望故。

༤ རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་ནི་ད་ལྟར་གྱི་དུས་སུ་རྒྱུ་དང་རྐྱེན་གྱི་དབང་གིས་བྱུང་བ་གང་ཡིན་པའོ། །

4. 言緣生者，謂依現世眾因緣力所生起故。

༡ ཡིད་བྱུང་བ་ནི་མཐོང་བའི་ལམ་ལའོ། །

1. 復次，厭者，謂於見道。

༢ འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་ནི་བསྒོམ་པའི་ལམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་དག་ལའོ། །

2. 言離欲者，謂於修道離欲究竟。

༣ འགོག་པ་ནི་ཕུང་པོ་ཐམས་ཅད་འགོག་པའོ། །

3. 所言滅者，謂於無學一切依滅。

༡ བཅོམ་ལྡན་འདས་ནི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྩ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དང་པོར་མངོན་པར་རྫོགས་པར་བྱང་ཆུབ་པའོ། །

1. 復次，諸法皆以世尊為本者，由佛世尊是其最初現等覺故。

༢ བཅོམ་ལྡན་འདས་ནི་འདྲེན་པར་བྱེད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མངོན་པར་རྫོགས་པར་བྱང་ཆུབ་ནས་ལྷ་དང་མིའི་བར་ལ་ཡང་དག་
པར་རབ་ཏུ་སྟོན་པའོ། །

2. 世尊為〔導〕者，現等覺已，為諸天人等開示故。

༣ བཅོམ་ལྡན་འདས་ནི་རྟེན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཆོས་བསྟན་པ་ལ་ཐེ་ཚོམ་སྐྱེས་པ་ཐམས་ཅད་ཡང་དང་ཡང་དུ་སེལ་བའོ། །

3. 世尊為依者，所說法中，隨所生起一切疑惑，皆能遣故。

༡ ཡིད་བྱུང་བ་ནི་མཐོང་བའི་ལམ་ལའོ། །

1. 復次，厭者，謂於見道。

༢ འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་ནི་བསྒོམ་པའི་ལམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་དག་ལའོ། །

2. 言離欲者，謂於修道離欲究竟。

༣ འགོག་པ་ནི་ཕུང་པོ་ཐམས་ཅད་འགོག་པའོ། །

3. 所言滅者，謂於無學一切依滅。

༤ ཡིད་བྱུང་བ་དང་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་ལ་ཞུགས་པ་ནི་དེ་གཉིས་ཀྱི་སྦྱོར་བ་ལ་གནས་པ་རྣམས་ཡིན་ནོ། །

4. 前之二種，於加行位，修習厭行及離欲行。

༥ འགོག་པ་ལ་ཞུགས་པ་རྣམས་ནི་མི་སློབ་པ་ཡིན་ནོ། །

5. 後之一種，在無學位，行於滅行。

༡ ལྟ་བ་ཞེས་བྱ་བ་འདིས་ནི་ཤེས་རབ་བསྟན་ཏོ། །

1. 言觀察者，此說於慧。

༢ ངེས་པར་རྟོག་པ་ཞེས་བྱ་བ་འདིས་ནི་ཏིང་ངེ་འཛིན་བསྟན་ཏོ། །

2. 言審慮者，說三摩地。

༣ ཚུལ་བཞིན་ཡོངས་སུ་རྟོག་ཅེས་བྱ་བ་ནི་ཆོས་གཉིས་པོ་དེ་དག་ཉིད་ལ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་འཇུག་པར་བསྟན་ཏོ། །

3. 如理觀察者，此說二法無顛倒轉。

༡ ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་ནི་ཚད་མེད་པའི་ཕྱིར་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མཆོག་ཏུ་གྱུར་བའོ། །

1. 圓滿者，謂無限量故，最尊勝故。

༢ ཡོངས་སུ་དག་པ་ནི་རང་བཞིན་རྣམ་པར་གྲོལ་བའོ། །

2. 清淨者，謂自性解脫故。

༣ ཡོངས་སུ་བྱང་བ་ནི་རྒྱུད་རྣམ་པར་གྲོལ་བའོ། །

3. 鮮白者，謂相續解脫故。

༡ རྡུལ་དང་བྲལ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མཐར་མ་ཐུག་པའི་ཤེས་པ་སྐྱེས་པ་ལ་མངོན་པར་རྟོགས་པའི་བར་ཆད་བྱེད་པ་ངའོ་སྙམ་པའི་ང་རྒྱལ་བར་ཆད་དང་བཅས་པ་དང་བར་ཆད་མེད་པར་འབྱུང་བ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་རྡུལ་ཞེས་བྱའོ། །

1. 復次，遠塵、離垢者，塵謂已生未究竟智，能障現觀，有間、無間我慢現轉。

༢ དྲི་མ་ནི་དེའི་ཕྱོགས་དང་མཐོང་བས་སྤང་བར་བྱ་བའི་ཕྱོགས་ཀྱི་གནས་ངན་ལེན་ཏོ། །

2. 垢謂彼品及見斷品所有麤重。

༣ དེ་དག་མེད་པའི་ཕྱིར་རྡུལ་དང་བྲལ་བ་དང་དྲི་མ་དང་བྲལ་བའོ། །

3. 令永無故名遠塵、離垢。

༡ བདེ་བར་གཤེགས་པ་ནི་ཡུན་རིང་པོ་ནས་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་བདག་དང་གཞན་ལ་ཕན་པར་དགྱེས་པའོ། །

1. 言善逝者，謂於長夜，具一切種自利、利他二功德故。

༢ འཇིག་རྟེན་མཁྱེན་པ་ནི་སེམས་ཅན་དང་སྣོད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་གྱི་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་སྟེ། དེ་ལ་སེམས་ཅན་ནི་སྔོན་དང་ཕྱི་མའི་མཐའ་ལས་བརྩམས་ཏེ། སྔོན་གྱི་གནས་དང་། འཆི་འཕོ་དང་། སྐྱེ་བ་མཁྱེན་པའོ། །

2. 世間解者，謂於一切種有情世間及器世間皆善通達故；由善悟入有情世間，依前後際，宿住、死生。

༡ འདུས་བྱས་ཐམས་ཅད་ཞི་བ་ནི་ཕུང་པོ་ལྔ་ཞིག་པའོ། །

1. 言一切行皆寂止者，謂諸五蘊皆止息故，

༢ སྟོང་པ་ཉིད་ནི་ཉོན་མོངས་པ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བའོ། །

2. 復次，所言空者，謂離一切煩惱等故。

༣ མི་དམིགས་པ་ནི་མཚན་མ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བའོ། །

3. 無所得者，謂離一切所有相故。

༤ འགོག་པ་ནི་དེ་ལས་གཞན་པའི་ཉོན་མོངས་པ་སྤངས་པའོ།

4. 所言滅者，謂餘煩惱斷故。

༥ མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ནི་ཕུང་པོའི་ལྷག་མ་མ་ལུས་པའོ། །

5. 言涅槃者，謂無餘依故。

༡ མི་གཡོ་བ་ནི་མཚན་མ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བའོ། །

1. 復次，無動者，謂一切相皆遠離故。

༢ མཐའ་ཡས་པ་ནི་སྲེད་པ་ཟད་པ་དང་ཡུལ་གྱིས་ཡོངས་སུ་འགྱུར་རོ། །

2. 無轉者，謂貪愛盡故，於諸境界無轉變故。

༣ མཐོང་བར་དཀའ་བ་ནི་ཟབ་པའོ། །

3. 難見者，謂甚深故。

༤ འཆི་བ་མེད་པ་ནི་སྐྱེ་བ་དང་རྒ་བ་དང་ན་བ་དང་འཆི་བ་ཡང་དག་པར་ཟད་པའོ། །

4. 甘露者，謂生老病死皆永盡故。

༥ བདེ་བ་ནི་མི་དང་མི་མ་ཡིན་པས་གཙེ་བའི་འཇིགས་པ་ཐམས་ཅད་ལས་ཡང་དག་པར་འདས་པའོ། །

5. 安隱者，謂超過一切人與非人災橫怖畏故。

༦ ཞི་བ་ནི་སྡུག་བསྔལ་ཐམས་ཅད་ཉེ་བར་ཞི་བ་དང་མཆོག་ཏུ་བསིལ་བར་གྱུར་པའོ། །

6. 清涼者，謂一切苦皆寂滅故，極清涼故。

༧ དངོས་པོ་བཟང་པོ་ནི་མཐོང་བའི་ཆོས་ལ་བདེ་བར་གནས་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་དམིགས་པ་ཡིན་ནོ། །

7. 善事者，謂現法樂住所緣境故。

༨ བདེ་ལེགས་སུ་འགྱུར་བ་ནི་ཉོན་མོངས་པ་ཐམས་ཅད་སྤང་བར་བྱ་བའི་དམིགས་པའོ། །

8. 趣吉祥者，謂斷一切煩惱所緣境故。

༩ མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ནི་ཕུང་པོ་ཐམས་ཅད་བཟློག་པའོ། །

9. 涅槃者，謂一切依皆寂滅故。

༡ ཉིང་མཚམས་མི་སྦྱོར་བ་ནི་ཤི་འཕོས་པའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་མི་སྐྱེ་བའོ། །

1. 復次，不相續者，謂死殁已後，餘識不生故。

༢ ལེན་པ་མེད་པ་ནི་མི་གནས་པའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ལ་མིང་དང་གཟུགས་མི་འཇུག་པའི་ཕྱིར་ལུས་མི་སྐྱེ་བའོ། །

2. 言無取者，謂無所住識，無有趣入名色事故，自體永不生故。

༣ མི་སྐྱེ་བ་ནི་མིང་དང་གཟུགས་འཕེལ་བ་དང་རྒྱས་པ་མེད་པའོ། །

3. 無生長者，謂無有名色更增廣故。

༡ ལེགས་པར་རིག་པ་ནི་ཆོས་དང་དོན་སོ་སོ་ཡང་དག་པར་རིག་པའོ། །

1. 言善知者，知法義故。

༢ ལེགས་པར་ཡིད་ལ་བྱས་པ་ནི་ཡང་དག་པར་ཚུལ་བཞིན་ཡིད་ལ་བྱེད་པའོ། །

2. 善思惟者，如其正理而思惟故。

༣ ལེགས་པར་བསྟན་པ་ནི་ཀུན་ནས་སོ། །

3. 善黠慧者，全分知故。

༤ ལེགས་པར་རྟོག་པ་ནི་ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་གྱི་སྒོ་ནས་ཏེ། དེ་གཉིས་ནི་ལེགས་པར་མཐོང་བ་ཡིན་ནོ། །

4. 善通達者，如實知故。由後二句顯善見性。

༥ སྔ་མ་གཉིས་ནི་དེའི་སྦྱོར་བ་ཡིན་ནོ། །

5. 由前二句，顯彼加行。

༡ ཀུན་ཤེས་པར་བྱེད་པ་ནི་ཐོས་པ་ལས་བྱུང་བའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཏེ། ཤེས་པ་གསུངས་པ་འདི་སྐད་དུ་གསུངས་སོ་ཞེས་བྱ་བའོ། །

1. 又解了者，聞所成慧，諸智論者「如是說」故。

༢ ཡང་དག་པར་ཤེས་པར་བྱེད་པ་ནི་བསམས་པ་ལས་བྱུང་བའོ། །

2. 等解了者，思所成慧。

༣ ངེས་པར་རྟོགས་པ་ནི་བསྒོམས་པ་ལས་བྱུང་བའི་སྟེ། ཤེས་རབ་རྣམ་པ་གསུམ་རྒྱུ་བ་དེ་ཉིད་ལ་བཟོད་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་མགུ་བ་དང་། ཡང་དག་པར་མགུ་བ་དང་། ཡོངས་སུ་མགུ་བའོ། །

3. 審解了者，修所成慧。即於如是三慧行中所有諸忍，名為喜樂、若等喜樂、若遍喜樂。

རྙེད་པ་དང་བཀུར་སྟི་དང་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་དག་ལ་མི་རྟེན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཆོས་གོས་ལ་སོགས་པ་ལས་བརྩམས་ཏེ་མ་ཡིན་ཕྱག་འཚལ་བ་ལ་སོགས་པ་དག་གི་ཕྱིར་མ་ཡིན་གྱི། གཞན་དག་གཡེན་སྦྱོར་སྐམ་པ་འབབ་ཞིག་ཏུ་སེམས་པའོ་ཞེས་བྱ་བ་རྒྱས་པར་འབྱུང་བའོ། །

無所依者，不為利養、恭敬、名稱故，謂不依止衣服等事，亦不依止禮敬等事，唯欲令他悟入正法；又不於他有所輕蔑，乃至廣說。

※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※

心經藏漢對讀

@259b No. 255

【內觀教育版】2004

藏譯漢：唐 • 法成法師 (墩煌石室本)

རྒྱ་གར་སྐད་དུ། བྷ་ག་བ་ཏི་པྲཛྙཱ་པ་ར་མི་ཏཱ་ཧྲི་ད་ཡ།

〔梵云：薄伽梵蒂般若波羅蜜多些達亞〕

བོད་སྐད་དུ། བཅོམ་ལྡན་འདས་མ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པའི་སྙིང་པོ།

〔藏云：薄伽梵母〕《般若波羅蜜多心經》

སངས་རྒྱས་དང་། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཐམས་ཅད་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ།

〔敬禮一切佛菩薩〕

འདི་སྐད་བདག་གིས་ཐོས་པའི་དུས་གཅིག་ན། བཅོམ་ལྡན་འདས་རྒྱལ་པོའི་ཁབ་ན་བྱ་རྒོད་ཕུང་པོའི་རི་ལ་དགེ་སློང་གི་དགེ་འདུན་ཆེན་པོ་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་དགེ་འདུན་ཆེན་པོ་དང་ཐབས་ཅིག་ཏུ་བཞུགས་ཏེ། དེའི་ཚེ་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཟབ་མོ་སྣང་བ་ཞེས་བྱ་བའི་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་སྙོམས་པར་ཞུགས་སོ། །

如是我聞：一時薄伽梵住王舍城鷲峰山中，與大苾芻眾，及諸菩薩摩訶薩俱。爾時世尊等入甚深明了三摩地法之異門。

ཡང་དེའི་ཚེ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་འཕགས་པ་སྤྱན་རས་གཟིགས་དབང་ཕྱུག་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ཟབ་མོ་སྤྱོད་པར་རྣམ་པར་བལྟ་ཞིང་། ཕུང་པོ་ལྔ་པོ་དེ་དག་ལ་ཡང་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་སྟོང་པར་རྣམ་པར་བལྟའོ། །

復於爾時，觀自在菩薩摩訶薩，行深般若波羅蜜多時，觀察照見五蘊體性，悉皆是空。

དེ་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་མཐུས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་ཤཱ་ར་དྭ་ཏིའི་བུས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་འཕགས་པ་སྤྱན་རས་གཟིགས་དབང་ཕྱུག་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་སྨྲས་སོ། །

時具壽舍利子，承佛威力，白聖者觀自在菩薩摩訶薩曰：

རིགས་ཀྱི་བུའམ། རིགས་ཀྱི་བུ་མོ་གང་ལ་ལ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ཟབ་མོའི་སྤྱོད་པ་སྤྱད་པར་འདོད་པ་དེས་ཇི་ལྟར་བསླབ་པར་བྱ། དེ་སྐད་ཅེས་སྨྲས་པ་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་འཕགས་པ་སྤྱན་རས་གཟིགས་དབང་ཕྱུག་གིས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་ཤཱ་རིའི་བུ་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་སྨྲས་སོ། །

若善男子，欲修行甚深般若波羅蜜多者，復當云何修學？作是語已，觀自在菩薩摩訶薩答具壽舍利子言：

ཤཱ་རིའི་བུ། རིགས་ཀྱི་བུའམ། རིགས་ཀྱི་བུ་མོ་གང་ལ་ལ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ཟབ་མོའི་སྤྱོད་པ་སྤྱད་པར་འདོད་པ་དེས་འདི་ལྟར་རྣམ་པར་བལྟ་བར་བྱ་སྟེ། ཕུང་པོ་ལྔ་པོ་དེ་དག་ཀྱང་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་སྟོང་པར་རྣམ་པར་རྗེས་སུ་བལྟའོ། །

若善男子及善女人，欲修行甚深般若波羅蜜多者，彼應如是觀察：五蘊體性皆空。

གཟུགས་སྟོང་པའོ། །

色即是空。

སྟོང་པ་ཉིད་གཟུགས་སོ། །

空即是色。

གཟུགས་ལས་སྟོང་པ་ཉིད་གཞན་མ་ཡིན། སྟོང་པ་ཉིད་ལས་གཟུགས་གཞན་མ་ཡིན་ནོ། །

色不異空，空不異色。

དེ་བཞིན་དུ་ཚོར་བ་དང་། འདུ་ཤེས་དང་། འདུ་བྱེད་རྣམས་དང་། རྣམ་པར་ཤེས་པ་རྣམས་སྟོང་པའོ། །

如是受、想、行、識，亦復皆空。

ཤཱ་རིའི་བུ། དེ་ལྟ་བས་ན། ཆོས་ཐམས་ཅད་སྟོང་པ་ཉིད་དེ། མཚན་ཉིད་མེད་པ། མ་སྐྱེས་པ། མ་འགགས་པ། དྲི་མ་མེད་པ། དྲི་མ་དང་བྲལ་བ་མེད་པ། བྲི་བ་མེད་པ། གང་བ་མེད་པའོ། །

是故舍利子！一切法空性，無相、無生、無滅、無垢、離垢、無減、無增。

ཤཱ་རིའི་བུ། དེ་ལྟ་བས་ན་སྟོང་པ་ཉིད་ལ་གཟུགས་མེད། ཚོར་བ་མེད། འདུ་ཤེས་མེད། འདུ་བྱེད་རྣམས་མེད། རྣམ་པར་ཤེས་པ་མེད། མིག་མེད། རྣ་བ་མེད། སྣ་མེད། ལྕེ་མེད། ལུས་མེད། ཡིད་མེད། གཟུགས་མེད། སྒྲ་མེད། དྲི་མེད། རོ་མེད། རེག་བྱ་མེད། ཆོས་མེད་དོ། །

舍利子！是故，爾時空性之中，無色、無受、無想、無行，亦無有識，無眼、無耳、無鼻、無舌、無身、無意，無色、無聲、無香、無味、無觸、無法。

མིག་གི་ཁམས་མེད་ཅིང་། མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས་མེད་པ་ནས་ཡིད་ཀྱི་ཁམས་མེད་ཅིང་། ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས་ཀྱི་བར་དུ་ཡང་མེད་དོ། །

無眼界、〔無眼識界〕，乃至〔無意界、〕無意識界。

མ་རིག་པ་མེད་ཅིང་། མ་རིག་པ་ཟད་པ་མེད་པ་ནས་རྒ་ཤི་མེད་ཅིང་། རྒ་ཤི་ཟད་པའི་བར་དུ་ཡང་མེད་དོ། །

無無明，亦無無明盡，乃至無老死，亦無老死盡。

སྡུག་བསྔལ་བ་དང་། ཀུན་འབྱུང་བ་དང་། འགོག་པ་དང་། ལམ་མེད། ཡེ་ཤེས་མེད། ཐོབ་པ་མེད། མ་ཐོབ་པ་ཡང་མེད་དོ། །

無苦、集、滅、道，無智、無得，亦無不得。

ཤཱ་རིའི་བུ། དེ་ལྟ་བས་ན། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཐོབ་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ལ་བརྟེན་ནས་གནས་ཏེ། སེམས་ལ་སྒྲིབ་པ་མེད་པས་འཇིགས་པ་མེད་དེ། ཕྱིན་ཅི་ལོག་ལས་ཤིན་ཏུ་འདས་ནས་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་མཐར་ཕྱིན་ཏོ། །

是故舍利子！以無所得故，諸菩薩眾，依止般若波羅蜜多，心無障礙，無有恐怖，超過顛倒，究竟涅槃。

དུས་གསུམ་དུ་རྣམ་པར་བཞུགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ལ་བརྟེན་ཏེ། བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་སོ། །

三世一切諸佛，亦皆依般若波羅蜜多故，證得無上正等菩提。

དེ་ལྟ་བས་ན། ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པའི་སྔགས། རིག་པ་ཆེན་པོའི་སྔགས། བླ་ན་མེད་པའི་སྔགས། མི་མཉམ་པ་དང་མཉམ་པའི་སྔགས། སྡུག་བསྔལ་ཐམས་ཅད་རབ་ཏུ་ཞི་བར་བྱེད་པའི་སྔགས། མི་རྫུན་པས་ན། བདེན་པར་ཤེས་པར་བྱ་སྟེ། ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པའི་སྔགས་སྨྲས་པ་ཏདྱ་ཐཱ།

舍利子！是故當知般若波羅蜜多大密咒者，是大明咒、是無上咒、是無等等咒，能除一切諸苦之咒，真實無倒，故知般若波羅蜜多，是祕密咒。即說般若波羅蜜多咒曰：

ག་ཏེ་ག་ཏེ། པ་ར་ག་ཏེ། པ་ར་སཾ་ག་ཏེ། བོ་དྷི་སྭཱ་ཧཱ།

峨帝峨帝，波囉峨帝，波囉僧峨帝，菩提莎訶。

ཤཱ་རིའི་བུ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོས་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ཟབ་མོ་ལ་དེ་ལྟར་བསླབ་པར་བྱའོ། །

舍利子！菩薩摩訶薩，應如是修學甚深般若波羅蜜多。

དེ་ནས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཏིང་ངེ་འཛིན་དེ་ལས་བཞེངས་ཏེ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་འཕགས་པ་སྤྱན་རས་གཟིགས་དབང་ཕྱུག་ལ་ལེགས་སོ། །ཞེས་བྱ་བ་བྱིན་ནས་ལེགས་སོ། ། ལེགས་སོ། །རིགས་ཀྱི་བུ། དེ་དེ་བཞིན་ནོ། །དེ་དེ་བཞིན་ཏེ། ཇི་ལྟར་ཁྱོད་ཀྱིས་བསྟན་པ་དེ་བཞིན་དུ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ཟབ་མོ་ལ་སྤྱད་པར་བྱ་སྟེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་རྣམས་ཀྱང་རྗེས་སུ་ཡི་རང་ངོ། །

爾時世尊從彼定起，告聖者觀自在菩薩摩訶薩曰：善哉！善哉！善男子，如是！如是！如汝所說，彼當如是修學般若波羅蜜多，一切如來亦當隨喜。

བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་དེ་སྐད་ཅེས་བཀའ་སྩལ་ནས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་ཤཱ་རིའི་བུ་དང་། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་འཕགས་པ་སྤྱན་

རས་གཟིགས་ཀྱི་དབང་ཕྱུག་དང་།ཐམས་ཅད་དང་ལྡན་པའི་འཁོར་དེ་དག་ལྷ་དང་། མི་དང་། ལྷ་མ་ཡིན་དང་། དྲི་ཟར་བཅས་པའི་འཇིག་རྟེན་ཡི་རང་སྟེ་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་གསུངས་པ་ལ་མངོན་པར་བསྟོད་དོ།།

時薄伽梵說是語已，具壽舍利子、聖者觀自在菩薩摩訶薩、一切世間天、人、阿蘇羅、乾闥婆等，聞佛所說，皆大歡喜，信受奉行。

བཅོམ་ལྡན་འདས་མ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པའི་སྙིང་པོ་ཞེས་བྱ་བ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ་རྫོགས་སོ།།

〔大乘經薄伽梵母〕《般若波羅蜜多心經》〔完滿〕

རྒྱ་གར་གྱི་མཁན་པོ་བི་མ་ལ་མི་ཏྲ་དང་། ལོ་ཙྪ་བ་དགེ་སློང་རིན་ཆེན་སྡེས་བསྒྱུར་ཅིང་། ཞུ་ཆེན་གྱི་ལོ་ཙྪ་བ་དགེ་བློ་དང་། ནམ་མཁའ་ལ་སོགས་པས་ཞུས་ཏེ་གཏན་ལ་ཕབ་པའོ།།

〔印度親教師毗瑪拉彌渣及翻譯師比丘寶軍所譯，校譯師善慧及虛空等人所抉擇〕

《瑜伽師地論》

《攝異門分·白品》

藏漢對讀

玄奘法師由梵譯漢

林崇安編，內觀教育基金會出版，2004

༄༅། །རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པའི་ས་ལས་རྣམ་གྲངས་བསྡུ་བ། །

《瑜伽師地論．攝異門分》

སྤྱི་སྡོམ་ནི།

總嗢柁南曰：

དཀར་པོའི་ཕྱོགས་དང་ནག་པོའི་ཕྱོགས། །

白品與黑品，

རྣམ་གྲངས་དག་ནི་ཡང་དག་བཤད། །

異門等宣說。

དོན་གྱིས་བློ་རབ་རྟོགས་བྱའི་ཕྱིར། །

為開悟義覺，

སྤྱི་ཡི་སྡོམ་ནི་བསྡུས་པ་ཡིན། །

略總頌應知。

སྡོམ་ནི།

別嗢柁南曰：

སྟོན་དང་མཆོག་ཉིད་ཤེས་རབ་བཞི། །

師第一二慧，

དེ་བཞིན་ལེགས་པར་གསུངས་པ་དང་། །

四種善說等。

གླེང་གཞི་ཡོད་དང་སྦྱིན་པ་དང་། །
亦有因緣等，
ཚུལ་ཁྲིམས་ལམ་རབ་རྒྱས་པ་ཡིན། །
施戒道廣說。

དེ་ལ་སྟོན་པ་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའོ། །
此中大師，所謂如來。
རབ་ཏུ་སྟོན་པ་ནི་དེའི་སློབ་མའི་མཆོག་རྣམས་ཏེ་གནས་བརྟན་ཤཱ་རིའི་བུ་ལ་སོགས་པའོ། །
紹師即是第一弟子，如彼尊者舍利子等。
རྗེས་སུ་སྟོན་པ་ནི་སློབ་དཔོན་དང་། མཁན་པོ་དང་། ཆོས་མཐུན་པ་བ་རྣམས་དང་། སྐུལ་བར་བྱེད་པ་རྣམས་དང་། དྲན་པར་བྱེད་པ་རྣམས་སོ། །
言襲師者，謂軌範師，若親教師，若同法者，能開悟者，令憶念者。
དེ་ལ་སྟོན་པ་ནི་སྟོན་པར་བྱེད་པའོ། །
大師即是立聖教者。
རབ་ཏུ་སྟོན་པ་ནི་རབ་ཏུ་སྟོན་པར་བྱེད་པའོ། །
紹師即是傳聖教者。
རྗེས་སུ་སྟོན་པ་ནི་རྗེས་སུ་སྟོན་པར་བྱེད་པའོ། །
襲師即是隨聖教者。
བྱ་བ་རྗེས་སུ་གནང་བ་དང་། བྱ་བ་མ་ཡིན་པ་འགོག་པ་དང་། དུས་དུས་སུ་གདམས་ངག་དང་།རྗེས་སུ་བསྟན་པ་ལ་རབ་ཏུ་འཇུག་པར་བྱེད་པའི་ཕྱིར། དེ་དག་ཉིད་གསུང་བ་དང་། རབ་ཏུ་གསུང་པ་དང་། རྗེས་སུ་གསུང་བ་ཡིན་པར་རིག་པར་བྱའོ། །
開許制止一切應作不應作故，時時教授教誡轉故，當知即是能說、傳說及隨說者。
འདྲེན་པ་ནི་བྱ་བ་མ་ཡིན་བ་ལ་བརྩོན་པ་རྣམས་ཚར་གཅོད་པར་བྱེད་པའོ། །
驅擯造作不應作故，名能獎者。
རྣམ་པར་འདྲེན་པ་ནི་བྱ་བ་ལ་བརྩོན་པ་རྣམས་ཡང་དག་པར་མགུ་བར་བྱེད་པའོ། །
慶慰造作應作事故，名勝獎者。
རབ་ཏུ་འདྲེན་པ་ནི་དེ་གཉིས་ག་ཡང་དག་པར་སྐུལ་བར་བྱེད་པའོ། །
於前二事能開示故，名至獎者。
འདྲེན་པར་བྱེད་པ་ནི་ཐེ་ཚོམ་སྐྱེས་ཤིང་བྱུང་བ་ཡང་དང་ཡང་དུ་རྣམ་པར་སེལ་བར་བྱེད་པའོ། །
隨所生起一切疑惑皆能遣故，名能導者。

རྣམ་པར་འདྲེན་པར་བྱེད་པ་ནི་འགྱོད་པ་རྣམས་ཡང་དང་ཡང་དུ་རྣམ་པར་སེལ་བར་བྱེད་པའོ། །

惡作憂悔皆能遣故，名勝導者。

རབ་ཏུ་འདྲེན་པར་བྱེད་པ་ནི་ཉོན་མོངས་པ་དང་ཉེ་བའི་ཉོན་མོངས་པ་རྣམས་ཡང་དང་ཡང་དུ་རྣམ་པར་སེལ་བར་བྱེད་པའོ། །

一切煩惱及隨煩惱皆能遣故，名至導者。

ཡང་ཐེ་ཚོམ་རྣམས་གཅོད་པར་བྱེད་པ་དང་། དོན་རྣམ་པར་མ་ཕྱེ་བ་རྣམས་རྣམ་པར་འབྱེད་པར་བྱེད་པ་དང་། དོན་རྣམ་པར་ཕྱེ་བ་རྣམས་གསལ་བར་བྱེད་པ་དང་། དོན་དང་ཚིག་ཟབ་མོ་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཡང་དང་ཡང་དུ་རྟོགས་པར་བྱས་ཏེ། རྒྱ་ཆེར་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་སྟོན་པའི་ཕྱིར། འདྲེན་པར་བྱེད་པ་ལ་སོགས་པ་དང་གོ་རིམས་བཞིན་នོ། །

於諸疑惑能斷除者，謂未顯義能顯發故，已顯發義令明淨故，甚深義句以慧通達廣開示故。

སློབ་དཔོན་ནི་བླ་མའི་གནས་སུ་ཁས་བླང་བར་བྱའོ། །

誓許為作軌範，尊重所依止故。

གཉིས་པ་ནི་གྲོགས་བྱེད་པ་སྟེ། དེ་དང་མཐུན་པར་རྗེས་སུ་འཇུག་པའི་ཕྱིར་རོ། །

名第二伴，隨轉伴故。

མཛའ་བ་ཞེས་ནི་ཁྱིམ་པའི་ཚེའི་གྲོགས་པོ་སྔོན་པའོ། །

名為善友，宿昔同處居家樂故，（名為知識）。

སྙིང་དུ་སྡུག་པ་ནི་ཕ་དང་མ་དང་དེ་དང་འབྲེལ་བའོ། །

父母宗親互相繫屬，名憐愍者。

སྙིང་བརྩེ་བ་ནི་འབྲེལ་བ་མེད་པར་ཕན་འདོགས་པའོ། །

若非眷屬而施恩惠，名有恩者。

དོན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དོན་དུ་གཉེར་བ་དང་དོན་དང་ལྡན་པའོ། །

言義利者，名所求事能引義利。

དེ་འདོད་པ་ནི་དོན་འདོད་པའོ། །

樂為此故，名樂義利。

ཕན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དགེ་བ་སྤྱོད་པའོ། །

言利益者，名為善行。

དེ་འདོད་པ་ནི་ཕན་པ་འདོད་པའོ། །

樂為此故，名樂利益。

རེག་པར་གནས་པ་ནི་ལུས་དང་སེམས་ལ་ཕན་འདོགས་པའི་དོན་གྱིས་བདེ་བ་ཞེས་བྱའོ། །

言安樂者，名安隱住益身心義。

དེ་འདོད་པ་ནི་བདེ་བ་འདོད་པའོ། །

樂為此故，名樂安樂。

རིག་པར་འདོད་པ་ནི་མཐོང་བའི་ཆོས་ཀྱི་བདེ་བ་ལས་བརྩམས་པའོ། །

依現法樂，名樂安隱。

གྲུབ་པ་དང་བདེ་བར་འདོད་པ་ནི་ཚེ་ཕྱི་མའི་བདེ་བ་ལས་བརྩམས་པའོ། །

依後法樂，說名為樂相應安隱。

མངོན་པར་ཡིད་ཆེས་པ་ནི་ཐམས་ཅད་ལ་མངོན་པར་ཡིད་ཆེས་པའོ། །

於一切事現正隨從，故名信順。

དེ་ཉིད་དེས་ཡོན་ཏན་དང་མཐུ་དང་ཤེས་རབ་མཆོག་ཏུ་འབྱུང་བ་ཐོས་ནས། གང་ཟག་གི་རྟེན་གྱི་སྒོ་ནས་དང་པོའོ། །

若即於彼補特伽羅處所而起故，名為信。聞彼功德及與威力殊勝慧已。

དེ་ཉིད་ཆོས་ཀྱི་གཞི་དང་རིགས་པའི་སྒོ་དང་མཐུན་པ་ནི་དང་བ་སྟེ། གང་གི་དབང་དུ་བྱས་ཏེ་སྤུ་ཟིང་ཞེས་བྱེད་པ་དང་། མཆི་མ་དཀྲུག་ཅེས་བྱེད་པ་ལ་སོགས་པ་དང་བའི་རྟགས་འབྱུང་བ་ཡིན་ནོ། །

即於彼法處所而起隨順理門，故名淨信；即由如是增上力故，身毛為豎悲泣墮淚，如是等事，是淨信相。

ངེས་པར་རྟོགས་པས་ནི་ཡོན་ཏན་ལ་སོགས་པ་མཐོས་པ་སྤྱོད་ལམ་དང་། སྤྱོད་པ་དང་། གནས་པ་དག་ལས་དེ་ལ་ཡོན་ཏན་ཡོད་པར་ཡིད་ཆེས་པའོ། །

聞彼功德威力等已，於行、住等諸威儀中，恒常信彼實有功德，故名信述。

འདུན་པ་ནི་དེ་བྱེད་འདོད་པ་དང་། ཐོབ་པར་འདོད་པ་གང་ཡིན་པའོ། །

所言欲者，若於是處樂作、樂得。

བརྩོན་འགྲུས་ནི་བརྩོན་འགྲུས་བརྩམས་པའི་སེམས་མངོན་པར་སྤྲོ་བ་གང་ཡིན་པའོ། །

言精進者，發起加行，其心勇悍。

རྩོལ་བ་ནི་སྦྱོར་བ་བྱས་པ་སྦྱོར་བ་དེ་ལ་རྩོལ་བའོ། །

言策勵者，既勇悍已，於彼加行正勤修習。

ངེས་པར་འབྱུང་བ་ནི་བརྩོན་འགྲུས་བརྩམས་པ་མི་གཏོང་ཞིང་རྒྱུན་དུ་བྱེད་པ་སྟེ་ཕྱིར་མི་བཟློག་པའོ། །

言剛決者，發精進已，終無懈廢，不壞、不退。

བརྟུལ་བ་ནི་བརྩོན་འགྲུས་གུས་པར་བརྩོན་པའོ། །

言超越者，殷重精進。

མཐུ་ནི་མཚན་མོ་འམ་ཐུན་འདས་ནས་བརྩོན་འགྲུས་འདི་དང་འདི་ལྟ་བུ་ཞིག་བརྩམ་མོ་ཞེས་སྔ་ནས་སེམས་པའི་གོ་ཆ་གང་ཡིན་པའོ། །

言威勢者，謂過夜分或前一更，被服鎧甲，當發精進。

རྩོལ་བ་ནི་ཇི་ལྟར་གོ་ཆ་བགོས་པའམ་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པར་བརྩོན་འགྲུས་རྩོམ་པའོ། །

言奮發者，如所被服，發勤精進，或更昇進，威猛勇悍，發勤精進。

སྤྲོ་བ་ནི་བརྩོན་འགྲུས་བརྩམས་པ་དེའི་འབྲས་བུའི་ཕན་ཡོན་མཐོང་བའོ། །

深見彼果所有勝利，故名勇銳。

བཟོད་སྤྲོ་ནི་དེ་དང་ལྡན་པ་གྲང་བ་ལ་སོགས་པའི་གནོད་པ་དང་དུ་ལེན་པའོ། །

於勤修時，堪能忍受寒等淋瀝，故名勇悍。

མངོན་པར་སྤྲོ་བ་ནི་སྔ་ཕྱིའི་ཁྱད་པར་ཤེས་ནས་གོང་མའི་ཁྱད་པར་ཐོབ་པར་བྱ་བ་ལ་ཡིད་ཆེས་པ་སྐྱེས་པའི་བརྩོན་འགྲུས་གང་ཡིན་པའོ། །

由善了知前後差別，於其勝上差別證中，深生信順，所有精進，名難制伏。

ཕྱིར་མི་ལྡོག་པ་ནི་ཁྱད་པར་དུ་ཆུང་ཟད་ཙམ་མམ། ངན་ངོན་ཙམ་ཞིག་རྟོགས་ནས་བར་མ་དོར་སྐྱིད་མི་ལུག་པ་སྟེ་དགེ་བ་བསྒོམས་པས་ཆོག་མི་ཤེས་པའོ། །

於少下劣差別所證，進修善中，無怯劣故，名無喜足。

སེམས་ཡང་དག་པར་སྡུད་པ་ནི་བརྩོན་འགྲུས་ཀྱི་གགས་སུ་གྱུར་པ་ཉོན་མོངས་པ་དང་ཉེ་བའི་ཉོན་མོངས་པ་བདུད་ཀྱི་ལས་རྣམས་ལས་བློ་སེམས་ཡང་དག་པར་སྒོམ་པའོ། །

言勵心者，謂於精進所有障處一切煩惱及隨煩惱諸魔事中，頻頻覺察，令心靜息。

རྒྱུན་དུ་བྱེད་པ་ནི་སྦྱོར་བ་དེ་ཉིད་ལ་རྒྱུན་དུ་བྱེད་པ་གང་ཡིན་པ་སྟེ་བརྩོན་པ་མི་གཏོང་བའོ། །

言常恒者，謂即於此正加行中，能常修作，能不捨軛。

དད་པ་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། དེས་སྟོན་པས་ཆོས་སྟོན་པའི་ཆོས་དེ་ཐོས་ནས་དད་པ་རྙེད་པ་གང་ཡིན་པའོ། །

言正信者，謂於大師說正法時，於此正法既聽聞已，獲得淨信。

བག་ཡོད་པ་ནི་ དད་པ་ཐོབ་པ་ངེས་པར་འབྱུང་བར་འདོད་པའི་གགས་སུ་གྱུར་པའི་ཆོས་དག་ལས་སེམས་ཀུན་དུ་སྲུང་བ་གང་ཡིན་པ་དང་རྒྱུན་དུ་དགེ་བའི་ཆོས་སྒོམ་པར་བརྩོན་པའོ། །

不放逸者，謂得信已，於樂出離障礙法中，防護其心，恒常發起善法修習。

སྦྱོར་བ་ནི་ལུང་དང་། ཁ་ཏོན་དང་། ཡོངས་སུ་འདྲི་བ་དང་། འབྱེལ་བའི་གཏམ་རྣམ་པར་ངེས་པ་ལ་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་སྦྱོར་བའོ། །

言瑜伽者，受持、讀誦、問論、決擇，正修加行。

སེམས་པ་ནི་ཇི་སྐད་བསྟན་པ་དང་མཉོས་པའི་ཆོས་དང་དོན་ལ་ཡོངས་སུ་རྟོགས་པའོ། །

言思惟者，隨所受持、究竟法義，審諦觀察。

དྲན་པ་ནི་ཡོངས་སུ་བརྟགས་པའི་དོན་མི་བརྗེད་པ་དང་། ཡུན་རིང་མོ་ཞིག་ན་བྱས་པ་དང་བ་ཤད་པ་ཡང་རྗེས་སུ་དྲན་པའོ། །

言憶念者，於所觀察一切法、義，能不忘失，於久所作、久所說中，能正隨念。

རྣམ་པར་རྟོག་པ་ནི་ཆོས་དང་དོན་དེ་ཉིད་ལ་བརྟེན་ཏེ། ངེས་པར་འབྱུང་བ་ལ་སོགས་པ་རྣམ་པར་རྟོག་པའོ། །

言尋思者，即依如是無倒法、義，起出離等所有尋思。

ཡེ་ཤེས་ནི་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་སྦྱོར་བ་ལས་བྱུང་བའི་ཤེས་རབ་གང་ཡིན་པའོ། །

所言智者，謂出世間加行妙慧。

ཤེས་རབ་ནི་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ཤེས་རབ་པོ། །

所言解者，謂出世間正體妙慧。

ཤེས་རབ་ཐོབ་པ་ནི་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱི་རྗེས་སུ་ལས་ཐོབ་པ་འཇིག་རྟེན་པའི་ཤེས་པ་གང་ཡིན་པའོ། །

所言〔得慧〕者，謂已證得出世間慧，後時所得世間妙慧。

དཔྱོད་པ་ནི་དཔྱོད་པའི་ཡིད་ལ་བྱེད་པས་སྤངས་པ་དང་། མ་སྤངས་པ་དང་། ལྷག་མ་དང་བཅས་པ་དང་། ལྷག་མ་མ་ལུས་པ་ལ་སོ་སོར་རྟོག་པ་གང་ཡིན་པའོ། །

言觀察者，謂由無倒觀察作意，審諦觀察已斷、未斷，有餘、無餘。

ཚངས་པར་སྤྱོད་པ་ནི་འཕགས་པའི་ལམ་ཡན་ལག་བརྒྱད་པ་དང་།ཚངས་པར་སྤྱོད་པ་མ་ཡིན་པ་འཁྲིག་པའི་ཆོས་སྤངས་པའོ། །

言梵行者，謂八聖支道及與遠離非正梵行習婬欲法。

ལྷག་མ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཕྱོགས་སུམ་ཅུ་རྩ་བདུན་ནི་ཚངས་པར་སྤྱོད་པ་ཀུན་ཏུ་འདྲེན་པར་བྱེད་པ་སྟེ། དེ་དག་ཀྱང་དེའི་རང་བཞིན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང་། དེའི་ཕྱོགས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་དང་། ལུས་སུ་གཏོགས་པའི་དྲན་པ་དང་། གནས་གསུམ་དག་གིས་ཅི་རིགས་པར་བསྡུས་སོ། །

又言安住餘梵行者，謂三十七菩提分法。彼由三處之所攝受：謂由奢摩他故、由毘鉢舍那故、由修身念故，如其所應，彼自性故、彼品類故。

དེ་ལ་དད་པ་དང་དྲན་པ་ནི་གཉིས་ཀའི་ཕྱོགས་ཡིན་ནོ། །

此中，信、念俱通二品。

དེ་ལ་སྟོན་པ་དེ་ཉིད་རང་གི་དོན་སྒྲུབ་པའི་ཕྱིར་མཆོག་ཅེས་བྱའོ། །

復次，即此大師亦稱第一，自義行故。

གཞན་གྱི་དོན་སྒྲུབ་པའི་ཕྱིར་གཙོ་བོ་ཞེས་བྱའོ། །

亦稱為尊，他義行故。

དེ་གཉི་ག་སྒྲུབ་པའི་ཕྱིར་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པ་ཞེས་བྱའོ། །

亦稱為勝，俱義行故。

མུ་སྟེགས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཟིལ་གྱིས་གནོན་པའི་ཕྱིར་བླ་མ་ཞེས་བྱའོ། །

亦稱為上，映蔽一切諸外道故。

ཉན་ཐོས་དང་རང་སངས་རྒྱས་ཟིལ་གྱིས་གནོན་པའི་ཕྱིར་བླ་ན་མེད་པ་ཞེས་བྱའོ། །

亦稱無上，映蔽一切聲聞獨覺下中乘故。

མུ་སྟེགས་ཅན་དང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཆོས་མངོན་པར་རྫོགས་པར་བྱང་ཆུབ་པའི་ཕྱིར་མི་མཉམ་པ་ཞེས་བྱའོ། །

ཉན་ཐོས་དང་ རང་སངས་རྒྱས་དང་ ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཆོས་མངོན་པར་རྫོགས་པར་བྱང་ཆུབ་པའི་ཕྱིར་མི་མཉམ་པ་དང་

མཉམ་པ་ཞེས་བྱའོ། །

རྣམ་གྲངས་གཞན་ཡང་འཇིག་རྟེན་པའི་དགེ་བའི་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཐམས་ཅད་དང་ཐུན་མོང་བའི་ཕྱིར་མཆོག་གོ། །

復有差別：言第一者，共諸世間善圓滿故。

ཉན་ཐོས་ཀྱི་དགེ་བ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཐམས་ཅད་དང་ཐུན་མོང་བའི་ཕྱིར་གཙོ་བོའོ། །

所言尊者，共諸聲聞善圓滿故。

རང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་དགེ་བ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཐམས་ཅད་དང་ཐུན་མོང་བའི་ཕྱིར་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པའོ། །

所言勝者，共諸獨覺善圓滿故。

ཉོན་མོངས་པའི་སྒྲིབ་རྣམ་པར་དག་པའི་ཕྱིར་བླ་མའོ། །

所言上者，於煩惱障得清淨故。

ཤེས་བྱའི་སྒྲིབ་པ་རྣམ་པར་དག་པའི་ཕྱིར་བླ་ན་མེད་པའོ། །

言無上者，於所知障得清淨故。

རྣམ་གྲངས་གཞན་ཡང་འདོད་པ་ན་སྤྱོད་པའི་དགེ་བ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའི་ཕྱིར་མཆོག་གོ། །

復有差別：言第一者，於欲行善得圓滿故。

གཟུགས་ན་སྤྱོད་པའི་དགེ་བ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའི་ཕྱིར་གཙོ་བོའོ། །

所言尊者，於色行善得圓滿故。

གཟུགས་མེད་པ་ན་སྤྱོད་པའི་དགེ་བ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའི་ཕྱིར་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པའོ། །

所言勝者，無色行善得圓滿故。

ཁམས་གསུམ་པ་ཐམས་ཅད་ལས་ཡང་དག་པར་འདས་པ་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་དགེ་བ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའི་ཕྱིར་བླ་མའོ། །

所言上者，超過一切三界世間善圓滿故。

ཉན་ཐོས་དང་རང་སངས་རྒྱས་ཐམས་ཅད་ལས་ཡང་དག་པར་འདས་པའི་དགེ་བ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའི་ཕྱིར་བླ་ན་མེད་པའོ། །

言無上者，出世間善得圓滿故。

སེམས་ཅན་རྐང་མེད་རྣམས་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ་སྦྲུལ་ལ་སོགས་པའོ། །

無足有情者，如蛇等。

སེམས་ཅན་རྐང་གཉིས་རྣམས་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ་མི་ལ་སོགས་པའོ། །

二足有情者，謂人等。

སེམས་ཅན་རྐང་བཞི་རྣམས་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། གླང་པོ་ཆེ་ལ་སོགས་པའོ། །

四足有情者，如牛等。

སེམས་ཅན་རྐང་མང་རྣམས་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ་སྲིན་བུ་མེ་ལ་སོགས་པའོ། །

多足有情者，如百足等。

སེམས་ཅན་གཟུགས་ཅན་རྣམས་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ་འདོད་པའི་ཁམས་ནས་བཟུང་སྟེ། བསམ་གཏན་བཞི་པའི་བར་དག་གོ། །

有色有情者，謂從欲界乃至第四靜慮。

སེམས་ཅན་གཟུགས་ཅན་མ་ཡིན་པ་རྣམས་ནི་ འདི་ལྟ་སྟེ། ནམ་མཁའ་མཐའ་ཡས་སྐྱེ་མཆེད་ནས་བཟུང་སྟེ། འདུ་ཤེས་མེད་འདུ་ཤེས་མེད་མིན་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱི་བར་དག་གོ། །

無色有情者，謂從空無邊處乃至非想非非想處。

སེམས་ཅན་འདུ་ཤེས་ཅན་རྣམས་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ།

有想有情者，

འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སེམས་ཅན་མ་གཏོགས་པ་འདོད་པའི་ཁམས་ནས་བཟུང་སྟེ། ཅི་ཡང་མེད་པའི་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱི་བར་དག་གོ། །

謂從欲界乃至無所有處，除無想天。

འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སེམས་ཅན་རྣམས་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། འདུ་ཤེས་མེད་པའི་ལྷ་རྣམས་སོ། །

無想有情者，謂無想天。

འདུ་ཤེས་མེད་འདུ་ཤེས་མེད་མིན་གྱི་སེམས་ཅན་རྣམས་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། འདུ་ཤེས་མེད་འདུ་ཤེས་མེད་མིན་དུ་ཉེ་བར་འགྲོ་བའི་ལྷ་རྣམས་སོ། །

非有想非無想有情者，謂非想非非想處所有生天。

མདོར་བསྡུ་ན་རྣམ་པ་དེ་དག་གིས་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཡོངས་སུ་གཡོ་བ་དང་། སྐྱ་དང་ཐུགས་ཀྱི་སྒོ་ནས་མཆོག་ཉིད་རྣམ་པ་གསུམ་ཡོངས་སུ་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ། །

如是略說品類差別，顯示如來三種第一：謂由蠢動故、由依止故、由心故。

ཤེས་རབ་རྙེད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བྱེ་བྲག་མེད་པར་དགེ་བ་དང་། དོན་དང་ལྡན་པའི་ཤེས་རབ་གང་ཡིན་པའོ། །

復次，能得慧者，謂總攝一切能引義利所有善慧。

ཤེས་རབ་རྒྱས་པ་དང་། འཕེལ་བ་དང་། ཡངས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཆུང་ངུ་དང་འབྲིང་དང་ཆེན་པོར་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པའོ། །

生長增益廣大慧者，謂軟中上品增進差別。

ཤེས་རབ་རྣམ་པར་བྱང་བ་ནི་སྔོན་གོམས་པར་བྱས་པའི་ཤེས་རབ་དུས་གཞན་དུ་ཡོངས་སུ་སྨིན་པའོ། །

清淨慧者，謂宿世串習經歷多時，其慧成熟。

ཤེས་རབ་འབྱོར་པ་ནི་ཉོན་མོངས་པ་ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་དང་། སྤོང་བའི་ཤེས་རབ་གང་ཡིན་པའོ། །

成辦慧者，謂於諸煩惱遍知、永斷。

ཤེས་རབ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་ནི་དེ་ཉིད་མཐར་ཐུག་པར་འགྲོ་བའོ། །

圓滿慧者，謂即此善慧，已到究竟。

ཤེས་རབ་ཡོངས་སུ་མི་ཉམས་པ་ནི་དེ་ཉིད་ཡོངས་སུ་མི་ཉམས་པའི་ཆོས་ཅན་ཏེ། ཤིན་ཏུ་ཚར་ཕྱིན་པའོ། །

無退慧者，謂即此善慧，成無退法，究竟出離。

ཤེས་རབ་མྱུར་བ་ཉིད་ནི་སྐྱེན་པར་རབ་ཏུ་ཤེས་པའོ། །

言捷慧者，速疾了知故。

ཤེས་རབ་མགྱོགས་པ་ཉིད་ནི་ཤེས་རབ་ཡོངས་སུ་མི་གཏུགས་པའོ། །

言速慧者，慧無滯礙故。

ཤེས་རབ་རྣོ་བ་ཉིད་ནི་ཇི་སྙེད་པ་དང་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་རབ་ཏུ་ཤེས་པའོ། །

言利慧者，盡其所有、如其所有，皆善了知故。

ངེས་པར་འབྱུང་བའི་ཤེས་རབ་ཉིད་ནི་ངེས་པར་འབྱུང་བར་བྱ་བའི་ཆོས་རྣམས་དང་འཇིག་རྟེན་པའི་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་ཡང་རབ་ཏུ་ཤེས་པའོ། །

言出慧者，於出離法，世間離欲，能善了知故。

ངེས་པར་འབྱེད་པའི་ཤེས་རབ་ཉིད་ནི་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་རབ་ཏུ་ཤེས་པའོ། །

決擇慧者，於出世間諸離欲法，能了知故。

ཤེས་རབ་ཟབ་པ་ནི་ཟབ་མོ་སྟོང་པ་ཉིད་དང་ལྡན་པ་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་ཆོས་རབ་ཏུ་ཤེས་པ་དང་། དོན་དང་ཚིག་ཟབ་མོ་ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་རབ་ཏུ་རྟོགས་པ་སྟེ།

甚深慧者，於甚深空相應緣起隨順諸法，能了知故。

又於一切甚深義句，皆能如實善通達故。

དེ་ལ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ནི་དེ་དག་གདགས་པ་ལ་ཤེས་རབ་ཡིན་ནོ། །

此中如來慧，能制立。

ཉན་ཐོས་རྣམས་ཀྱི་ནི་གདགས་པ་ལ་ཤེས་རབ་ཆེན་པོ་ཡིན་ཏེ། ཤེས་རབ་དེ་ཉིད་དུས་ཡུན་རིང་པོ་ནས་ཡོངས་སུ་གོམས་པར་བྱས་པ་ཡིན་ནོ། །

聲聞等慧，於所制立能隨覺了。
又大慧者，謂即此慧，長時串習故。

ཤེས་རབ་ཡངས་པ་ནི་དེ་ཉིད་ཚད་མེད་པ་དང་མཐའ་ཡས་པའི་སྤྱོད་ཡུལ་ལོ། །

其廣慧者，謂即此慧，無量無邊所行境故。

ཤེས་རབ་མཉམ་པ་མེད་པ་ནི་གཞན་དག་དང་མི་མཚུངས་པའི་ཤེས་རབ་བོ། །

無等慧者，其餘諸慧無與等故。

ཤེས་རབ་རིན་པོ་ཆེ་ནི་ཤེས་རབ་དབང་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གཙོ་བོ་ཡིན་པ་སྟེ། འཁོར་ལོས་སྒྱུར་བའི་ནོར་བུ་རྣམས་ཀྱི་ནང་ན་བཻ་ཌུ་ཆ་ལྟར་འོད་ཀྱིས་སྣང་བར་བྱེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །

言慧寶者，於諸根中慧最勝故，如末尼珠，顯發輪王毘琉璃寶令光淨故。

དེ་དང་ལྡན་པ་ནི་ཤེས་རབ་རིན་པོ་ཆེ་དང་ལྡན་པའོ། །

與彼相應故名慧寶，皆得成就。

ཤེས་རབ་མིག་ནི་ལྷན་ཅིག་སྐྱེས་པའི་ཤེས་རབ་བོ། །

又慧眼者，謂俱生慧。

ཤེས་རབ་སྣང་བ་ནི་གཞན་ལས་བསྒྲུབས་ཤིང་གཞན་གྱིས་སྐྱེད་པ་སྦྱོར་བ་ལས་བྱུང་བའི་ཤེས་རབ་གང་ཡིན་པའོ། །

言慧明者，謂他所引，則他所引善加行慧。

ཤེས་རབ་འོད་ནི་ཤེས་རབ་དེ་ཉིད་སྦྱོར་བ་ལས་བྱུང་བ་སྟེ། ཐོས་པ་དང་བསམས་པ་ལས་བྱུང་བའོ། །

言慧光者，謂即加行聞思成慧。

ཤེས་རབ་གསལ་བ་ནི་ཤེས་རབ་དེ་ཉིད་བསྒོམས་པ་ལས་བྱུང་བའོ། །

言慧曜者，謂即由此修所成慧。

ཤེས་རབ་མར་མེ་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པའི་མདོ་སྡེ་ཟབ་མོ་རྣམས་རྣམ་པར་འཇོག་པ་གང་ཡིན་པ་སྟེ་རབ་ཏུ་གསལ་བར་བྱེད་པའོ། །

言慧燈者，謂於如來所說經典，甚深建立等開示故。

ཤེས་རབ་སྐར་མདའ་ནི་ཆོས་སྟོན་པའི་དུས་ཙམ་གྱི་རྗེས་སུ་འཇུག་པའོ། །

言慧炬者，謂於法教，隨量隨時能隨轉故。

ཤེས་རབ་སྒྲོན་མ་ནི་ དེ་དང་དེ་དག་ཏུ་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཆོས་རྣམས་ལ་ཤིན་ཏུ་ལེགས་པར་བརྟགས་ཤིང་དུས་ཕྱིས་ཀྱང་རྗེས་སུ་འཇུག་པ་སྟེ། ལུས་ཀྱིས་མངོན་དུ་བྱས་པས་ནི་མ་ཡིན་པའོ། །

言慧照者，謂於彼彼所有諸法，以其妙慧能善了知，雖善了知，猶隨他轉而未身證。

ཤེས་རབ་མུན་པ་མེད་པ་ནི་ལུས་ཀྱིས་མངོན་དུ་བྱས་པའོ། །

慧無闇者，謂身作證。

ཤེས་རབ་དབང་པོ་ནི་གཞན་དག་གི་རྟོགས་པའི་དབང་དུ་བྱས་ནས་ཤེས་རབ་གང་ཡིན་པའོ། །

其慧根者，謂於他所證，能遍了知增上力故，諸所有慧。

ཤེས་རབ་སྟོབས་ནི་བདག་ཉིད་ཀྱི་སྔ་ཕྱིའི་ཁྱད་པར་རྟོགས་པ་ལེགས་པར་རྟོགས་པའི་དབང་དུ་བྱས་ཏེ་རིགས་པ་དང་ཆོས་ལ་བརྗི་བ་མེད་པའི་ཤེས་རབ་བོ། །

言慧力者，謂於自先後差別所證，能遍了知增上力故，由法道理無退屈慧。

ཤེས་རབ་ནོར་ནི་དབང་ཕྱུག་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ནང་ནས་དབང་ཕྱུག་གི་མཆོག་རབ་སྐྱེད་པ་དང་། རང་གི་སེམས་ལ་དབང་སྒྱུར་བ་ཐོབ་པར་བྱེད་པ་དང་ནོར་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གཙོ་བོ་དང་།འཇིག་རྟེན་པའི་ནོར་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྩ་བའི་རྒྱུ་གང་ཡིན་པའོ། །

言慧財者，謂能招引一切自在最勝富貴，隨獲自心自在轉故。又此慧寶於一切財最為殊勝，能為一切世間珍財根本因故。

ཤེས་རབ་རིན་པོ་ཆེ་ནི་ཇི་སྐད་དུ་བཤད་པའོ། །

〔慧寶者〕，如〔所說〕。

ཤེས་རབ་རལ་གྲི་དང་ཤེས་རབ་མཚོན་ཆ་ནི་ཀུན་ཏུ་སྦྱོར་བ་ཐམས་ཅད་གཅོད་པར་བྱེད་པའོ། །

慧劍及慧刀者，謂能永斷一切結故。

ཤེས་རབ་མཚོན་ཆ་ནི་ཉོན་མོངས་པ་དང་། ལྷའི་བུའི་བདུད་རིང་དུ་སྲུང་བའོ། །

言慧杖者，謂能遠防一切煩惱、天惡魔故。

ཤེས་རབ་འདེབས་པ་ནི་ཡིད་ཀྱི་དབང་པོའི་རྟ་དགེ་བ་སྤྱོད་པར་འདེབས་པའོ། །

言慧轡者，縱意根馬於善行地而馳驟故。

ཤེས་རབ་ལྟུང་བར་བྱེད་པ་ནི་ལུས་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བ་དང་། རྣམ་པར་འཇིག་པར་བྱེད་པའོ། །

慧無墮者，令諸身分不散壞故。

ཤེས་རབ་ར་བ་ནི་ཉིན་མོངས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྒོ་དུ་མ་འགོག་པར་ཞུགས་པའོ། །

慧垣牆者，遍於一切一門轉故。

ཤེས་རབ་ཐེམ་སྐས་ནི་སྦྱོར་བ་ལས་བྱུང་བའི་ལམ་མོ། །

慧階陛者，加行道故。

ཤེས་རབ་ཁང་བཟངས་ནི་མཐར་ཕྱིན་པར་སོང་བའོ། །

慧堂殿者，到究竟故。

ཡང་ར་བ་ལ་སོགས་པ་དེ་དག་ཉིད་གཏན་ལ་དབབ་པའི་ཕྱིར་འདི་གསུམ་བརྗོད་པར་བྱ་སྟེ། འདི་ལྟ་སྟེ། ཁམས་ཤེས་པ་དང་། ཁམས་སྣ་ཚོགས་ཤེས་པ་དང་། ཁམས་དུ་མ་ཤེས་པའོ། །

為欲顯示垣牆等三，復說三種，所謂界智、種種界智、非一界智。

ཡང་དག་པའི་ལྟ་བ་ནི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རབ་ཏུ་རྟོགས་པ་ལ་སློབ་པའི་ཤེས་རབ་གང་ཡིན་པའོ། །

又正見者，能善通達真實法故。

ཚུལ་བཞིན་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ནི་དེ་སྐྱེད་པར་བྱེད་པའོ། །

有學慧者，如理作意。

སེམས་རྣམ་པར་གྲོལ་བ་དང་། ཤེས་རབ་རྣམ་པར་གྲོལ་བ་ནི་གོང་མ་སྟེ། སློབ་པ་རྣམས་ཀྱི་ནི་རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པའི་འབྲས་བུས་བསྡུས་པ་དང་། ལན་ཅིག་ཕྱིར་འོང་བ་དང་།ཕྱིར་མི་འོང་བའི་འབྲས་བུས་བསྡུས་པའོ། །

復能引發心善解脫、慧善解脫，又於後時，諸有學慧，謂預流果及一來果、不還果攝。

མི་སློབ་པ་རྣམས་ཀྱི་ནི་དགྲ་བཅོམ་པ་ཉིད་ཀྱི་འབྲས་བུས་བསྡུས་པའོ། །རང་སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱི་ནི་རང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བྱང་ཆུབ་ཀྱིས་བསྡུས་པའོ། །སངས་རྒྱས་རྣསམ་ནི་བྱང་ཆུབ་དམ་པས་བསྡུས་པའོ། །

諸無學慧，謂阿羅漢菩提所攝，若諸獨覺菩提所攝，若諸如來最勝無上菩提所攝。

དེ་ལ་ཇི་ལྟར་ན་ཁམས་ཤེས་བར་བྱ་བ་ཡིན་ཞེ་ན།

云何界智？

སྨྲས་པ། ཁམས་དུ་མ་དང་། ཁམས་སྣ་ཚོགས་ཤེས་པར་བྱ་སྟེ། ཁམས་བཅོ་བརྒྱད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་ཁམས་དུ་མ་ཤེས་པའོ། །

謂能了知種種界故。若能了知十八界者，名非一界智。

དེ་དག་གི་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་ཤེས་པ་ནི་ཁམས་སྣ་ཚོགས་ཤེས་པའོ། །

了知彼界種種品類，名種種界智。

ཡང་དེ་དག་གི་རབ་དབྱེ་བ་ནི་ཁམས་དང་། འགྲོ་བ་དང་ས་དང་གང་ཟག་དང་རྣམ་པའི་དབྱེ་བ་ཤེས་པའོ། །

通達了知彼界、趣、地、補特伽羅，品類差別故。

ཞིབ་མོ་ནི་དེ་ཁོ་ན་དང་ཟབ་མོའི་དོན་ལ་འཇུག་པའོ། །

又微細者，能入真實甚深義故。

བརྟག་པ་ནི་དོན་མཐའ་དག་ལ་འཇུག་པའོ། །

言審悉者，具能證入一切義故。

མཁས་པ་ནི་སྐྱེད་པའི་ཤེས་རབ་དང་ལྡན་པའོ། །

言聰明者，謂與引發慧相應故。

མཛངས་པ་ནི་ལྷན་ཅིག་སྐྱེས་པའི་ཤེས་རབ་དང་ལྡན་པའོ། །

言叡哲者，謂與俱生慧相應故。

ཡང་ན་བཟློག་པའོ༑ །

或復翻此。

མིག་ནི་མངོན་སུམ་གྱི་དངོས་པོ་འཛིན་པའོ། །

眼者，能取現見事故。

ཤེས་པ་ནི་ལྐོག་ཏུ་གྱུར་པའི་རིགས་འཛིན་པའོ། །

智者，能取不現事故。

རིག་པ་ནི་དངོས་པོ་ཇི་སྙེད་ཡོད་པ་ལ་འཇུག་པའོ། །

明者，悟入盡所有事。

བློ་ནི་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་རྗེས་སུ་རྟོགས་པའོ། །

覺者，悟入如所有事。

དོན་སྤྱོད་པ་ནི་བསམས་པ་ལས་བྱུང་བའི་དགེ་བས་ཡང་དག་པར་བསྡུས་པའོ། །

義行者，謂思所成善法攝故。

ཆོས་སྤྱོད་པ་ནི་ཐོས་པ་ལས་བྱུང་བའི་དགེ་བས་ཡང་དག་པར་བསྡུས་པའོ། །

言法行者，謂聞所成善法攝故。

དགེ་བ་སྤྱོད་པ་ནི་སྦྱིན་པ་དང་ཚུལ་ཁྲིམས་ལས་བྱུང་བའི་དགེ་བས་ཡང་དག་པར་བསྡུས་པའོ། །

言善行者，施戒所成善法攝故。

དགེ་ལེགས་སྤྱོད་པ་ནི་བསྒོམས་པ་ལས་བྱུང་བའི་དགེ་བས་ཡང་དག་པར་བསྡུས་པའོ། །

調柔行者，謂修所成善法攝故。

ལེགས་པར་གསུངས་པ་ནི་ཚིག་དང་ཡི་གེ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའོ། །

復次，言善說者，謂諸文句善圓滿故。

ལེགས་པར་བསྟན་པ་ནི་དོན་དང་ཤིན་ཏུ་མངོན་པར་འབྲེལ་པའོ། །

言善覺者，謂能善現等覺義故。

ངེས་པར་འབྱུང་བ་ནི་འཇིག་རྟེན་པའི་ལམ་གྱི་སྡུག་བསྔལ་སྤོང་བས་ངེས་པར་འབྱུང་བའོ། །

言出離者，謂世間道斷除眾苦，得出離故。

རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་འགྲོ་བར་བྱེད་པ་ནི་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ལམ་གྱི་སྡུག་བསྔལ་ལས་ཡང་དག་པར་འདའ་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར་དེ་ཁོ་ན་མངོན་པར་བྱང་ཆུབ་པའོ། །

趣等覺者，謂出世道，為超眾苦而能真實現等覺故。

མི་མཐུན་པ་མེད་པ་ནི་སྟོན་པ་དང་ཉན་ཐོས་རྣམས་ཀྱིས་བཤད་པ་དོན་དང་དོན་དུ་ཚིག་དང་ཚིག་ཏུ་ཕན་ཚུན་མཐུན་པ་སྟེ་གཅིག་ལ་གཅིག་མི་འགལ་བའོ། །

無差別者，師與弟子所說文、義相滋潤故、不相違故。

འདུལ་བ་དང་ལྡན་པ་ནི་མུ་སྟེགས་ཅན་དང་བདུད་དང་འཇིག་རྟེན་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་རྣམ་པར་མི་བསྐྱོད་པའོ། །

有窣堵波者，一切外道天魔及餘世間不能傾動故。

རྟེན་པ་ཡོད་པ་ནི་སྟོན་པ་བཞི་ཚུད་མི་གསོན་པའོ། །

言有依者，具足四依，無失壞故。

འདི་སྟོན་པ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ལུང་རྣམ་པར་དག་པའོ། །

大師、如來、應、正等覺者，謂所說教善清淨故。

དེ་ལ་མདོར་བསྡུ་ན་ཚིག་འདི་དག་གིས་ནི་ བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ལེགས་པར་གསུངས་པའི་ཆོས་འདུལ་བ་ནི་ལེགས་པར་བསྟན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་རྣམ་པ་བཞིར་བསྟན་པ་ཡིན་ཏེ།ཚིག་གཉིས་ཀྱིས་ནི་ཡི་གེ་དང་དོན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པར་བསྟན་ཏོ། །

此中諸句，略顯四種善說法律最極圓滿。
謂初二句，顯文、義圓滿。

གཉིས་ཀྱིས་ནི་འབྲས་བུ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པར་བསྟན་ཏོ། །

次二句，顯果圓滿。

གསུམ་གྱིས་ནི་སྒྲུབ་པ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པར་བསྟན་ཏོ། །

次三句，顯行圓滿。

གཅིག་གིས་ནི་སྟོན་པ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པར་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ། །

後一句，顯師圓滿。

བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཆོས་བསྟན་པ་ནི་གླེང་གཞི་ཡོད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཀུན་ནས་སློང་བ་དང་བཅས་པར་བསླབ་པའི་གཞི་བཅས་པའོ། །

復次，佛世尊〔說法〕，有因緣者，謂有緣起，制立一切所學處故。

ངེས་པར་འབྱུང་བ་ཡོད་པ་ནི་ཉམས་པར་འདས་ན་ཆོས་བཞིན་དུ་ཕྱིར་བྱ་བའི་ཕྱིར་བཅས་པའོ། །

有出離者，謂有犯已，制立如法還出離故。

སྟོན་པ་ཡོད་པ་ནི་སྟོན་པ་བཞིས་འཆལ་བའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཐམས་ཅད་ལས་ཡང་དག་པར་འདའ་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར་བཅས་པའོ། །

言有依者，謂由四依制立，超越一切惡戒諸毀犯故。

རྩོལ་བ་ཡོད་པ་ནི་འདོད་པའི་བསོད་ནམས་དང་། ལུས་དུབ་པའི་མཐའ་སྤོང་སྟེ་སྐྱེས་བུའི་རྩལ་གྱིས་འགྲུབ་པ་དང་མཐུན་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་བཅས་པའོ། །

有超越者，制立遠離受用欲樂、自苦行邊，隨順士用令成就故。

ཆོས་འཕྲུལ་ཡོད་པ་ནི་ཆོས་འཕྲུལ་གསུམ་གྱིས་མངོན་པར་ཤེས་པ་མྱུར་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར་གདམས་ངག་གོང་ན་མེད་པ་བཅས་པའོ། །

有神變者，謂由三種所現神變，為令獲得速疾神通，無間制立正教授故。

ལྷག་པར་གཏོང་བ་ནི་སྦྱིན་པ་དང་འབྲས་བུར་མ་འབྲེལ་བ་སྟེ། མྱ་ངན་ལས་འདས་པར་ཡོངས་སུ་བསྔོས་པའི་ཕྱིར་རོ། །

復次，解脫捨者，迴向涅槃故，於施果中無繫著故。

ལག་བརྐྱང་བ་ནི་གུས་པ་དང་རྒྱ་ཆེར་རབ་ཏུ་སྦྱིན་པའོ། །

常舒手者，殷重廣施故。

རྣམ་པར་གཏོང་བ་ལ་དགའ་བ་ནི་སྦྱིན་པའི་སྔོན་རོལ་དང་། སྦྱིན་པའི་ཚེ་དང་། བྱིན་ཟིན་ནས་ཡི་རངས་པ་དང་། དང་བ་དང་། འགྱོད་པ་མེད་པའོ། །

樂棄捨者，施前正施及與施後意悅清淨，無追悔故。

སྦྱིན་པ་མི་འཆད་པར་བྱེད་པ་ནི་གཅིག་ཏུ་ཆོས་དང་བབ་ཅོལ་མ་ཡིན་པས་ལོངས་སྤྱོད་བསྒྲུབས་ཏེ་དུས་སུ་ཡང་དང་ཡང་དུ་སྦྱིན་པར་བྱ་བའི་དངོས་པོ་ཡོངས་སུ་གཏོང་བའོ། །

祠祀施者，一向如法，不以凶暴，積集財物；時時數數，周遍捨施所施物故。

གཏོང་བ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ནི་སྦྱིན་གནས་དག་ལ་དབུལ་བའོ། །

捨圓滿者，謂於福田而奉獻故。

སྦྱིན་པ་ལ་འགེད་པར་དགའ་བ་ནི་དུས་དུས་སུ་ཕ་དང་མ་དང་བུ་དང་བྲན་ལ་སོགས་པ་ལ་ཀུན་འགེད་པའོ། །

於惠施中樂分布者，謂於父母妻子等所，時時平等而分布故。

ཡང་དེ་དག་ཐམས་ཅད་མདོར་བསྡུ་ན་སྦྱིན་པ་རྣམ་པ་དྲུག་ཡིན་ཏེ། མི་རྟེན་པའི་སྦྱིན་པ་དང་། རྒྱ་ཆེན་པོའི་སྦྱིན་པ་དང་། དགའ་བའི་སྦྱིན་པ་དང་། ཡང་དང་ཡང་དུ་སྦྱིན་པ་དང་། སྣོད་དུ་གྱུར་པ་ལ་སྦྱིན་པ་དང་། ཡོངས་སུ་སྦྱིན་པ་དང་། འཁོར་ལ་སྦྱིན་པ་སྟེ། ཇི་ལྟར་སྦྱིན་པ་དང་། གང་ལ་སྦྱིན་པའི་དབང་དུ་བྱས་པའོ། །

如是一切總有六施：一無所依施，二廣大施，三歡喜施，四數數施，五田器施，六攝受眷屬施。此中依止品類時處布施而說。

ཚུལ་ཁྲིམས་རབ་ཏུ་རྒྱས་པའི་བར་གྱི་སྡོམ་ནི།

 復次，廣說戒者，中嗢柁南曰：

ཚུལ་ཁྲིམས་དང་ཆོས་དང་སྲོག་གཅོད་པ་དང་།

尸羅法殺生，

ཚུལ་ཁྲིམས་དང་ལྡན་པ་ཞེས་བྱ་བ་རྒྱས་པར་རོ། །

具戒等廣說。

དེ་ཚུལ་ཁྲིམས་ནི་འཆལ་བའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་ཁ་ན་མ་ཐོ་བས་ཀུན་དུ་གདུངས་པ་ཉེ་བར་ཞི་བར་བྱེད་པ་དང་། ངང་ཚུལ་དུ་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

言尸羅者，謂能寂靜毀犯淨戒罪熱惱故，又與清涼義相應故。

སྡོམ་པ་ནི་སྤོང་བའི་རང་བཞིན་ནོ། །

言律儀者，謂是遠離自體相故。

ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ནི་འགྱོད་པ་མེད་པ་ཡོངས་སུ་འཛིན་པའོ། །

言具足者，謂正攝受無悔等故。

ཀུན་ཏུ་སྤྱོད་པ་ཡོངས་སུ་དག་པ་ནི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཡོངས་སུ་འཛིན་པའོ། །

言清淨者，攝受現行三摩地故。

དགེ་བ་ནི་འབྲས་བུ་ཡིད་དུ་འོང་བ་ཡོངས་སུ་འཛིན་པའོ། །

又言善者，謂能攝受可愛果故。

ཁ་ན་མ་ཐོ་བ་མེད་པ་ནི་བདག་དང་གཞན་ལ་ཕན་པ་ཡོངས་སུ་འཛིན་པའོ། །

言無罪者，謂能攝受自他利故。

གནོད་པ་མེད་པ་ནི་མཚོན་ཆ་ལེན་པ་དང་། དབྱུག་པ་ལེན་པ་དང་། འཐབ་མོ་དང་། མཚང་འབྲུ་བ་ལ་སོགས་པ་དང་མི་མཐུན་

པར་གནས་པའོ། །

言無害者，謂能違拒執持刀、杖、鬥、諍等事。

རྗེས་སུ་མཐུན་པ་ནི་དགེ་སྦྱོང་གི་འབྲས་བུ་དང་ཡོན་ཏན་ཁྱད་པར་ཅན་འཐོབ་པའི་རྗེས་སུ་མཐུན་པའོ། །

言隨順者，隨順證得諸沙門果及餘所有勝功德故。

རྗེས་སུ་འཕྲོད་པ་ནི་དགེ་བ་མི་སྦྱོམས་པའོ། །

言隱覆者，謂常隱覆自善法故。

ཐབས་ནི་སྡིག་པ་འཆགས་པའོ། །

言顯發者，謂常發露自惡法故。

འཚམ་པ་ནི་འདོད་པ་ཆུང་བ་ལ་སོགས་པ་དགེ་སྦྱོང་གི་རྒྱན་ཡོངས་སུ་འཛིན་པའོ། །

言端嚴者，謂具攝受諸少欲等所有沙門莊嚴具故。

མཐུན་པ་ནི་ལྟ་བ་དང་ཀུན་ཏུ་སྤྱོད་པ་དང་འཚོ་བ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཡོངས་སུ་འཛིན་པའོ། །

言福田者，攝受正見、軌範、淨命圓滿德故。

གདུང་བ་མེད་པ་ནི་ལུས་ངལ་བའི་མཐའ་སྤོང་བའོ། །

言無熱者，謂正遠離自苦邊故。

ཉེ་བར་གདུང་བ་མེད་པ་ནི་འདོད་པའི་བསོད་ནམས་ལྷུར་ལེན་པའི་མཐའ་སྤོང་བའོ། །

言無惱者，遠離受用欲樂邊故。

འགྱོད་པ་མེད་པ་ནི་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་ལ་མངོན་པར་མི་དགའ་ནས་སྤྲེད་པར་གྱུར་པ་སྤོང་བའོ། །

言無悔者，謂正遠離染污，不樂憂慼事故，

ཆོས་ནི་རིགས་པར་གཏོགས་པ་སྟེ་ལེགས་པར་བྱེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །

復次，善說法者，道理所攝故，任持勝德故。

གདུལ་བ་ནི་ཉོན་མོངས་པ་འདུལ་བ་དང་མཐུན་པའོ། །

毘奈耶者，隨順一切煩惱滅故。

འཕགས་པ་ནི་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པའི་ཆོས་ལས་རིང་དུ་ཞུགས་པའོ། །

所言聖者，遠離一切雜染污法，令不生　故。

དགེ་བ་ནི་ཁ་ན་མ་ཐོ་བ་མེད་པ་དང་འདོད་པའི་འབྲས་བུ་སྐྱེད་པའོ༑ །

又言善者，能與無罪可愛果故。

བསྟེན་པར་བྱ་བ་ནི་རིགས་པར་བསྟེན་པར་བྱ་བར་འོས་པའོ། །

言應習者，應習近故。

ལེགས་པ་ནི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་རབ་ཏུ་བསྔགས་པའི་དངོས་པོའོ། །

言善哉者，是諸聖賢稱讚事故。

སྲོག་གཅོད་པ་ནི་འདི་ན་ལ་ལ་ཞེས་བྱ་བ་སྟེ། རྒྱས་པར་ནི་དཀར་པོའི་ཕྱོགས་དང་ནག་པོའི་ཕྱོགས་དང་བཅས་པར་འདི་ལྟ་སྟེ་

རྟོག་པ་དང་བཅས་པ་དང་དཔྱོད་པ་དང་བཅས་པའི་ས་ལས་འབྱུང་བ་བཞིན་དུ་རིག་པར་བྱའོ། །

復次，言殺生者，謂如有一，乃至廣說黑品白品，當知廣如《有尋有伺地》中已說。

ཚུལ་ཁྲིམས་དང་ལྡན་པར་གནས་པ་དང་སོ་སོར་ཐར་པས་བསྡམས་བཞེས་བྱ་བརྒྱས་པར་འབྱུང་བ་དང་། དབང་པོ་དག་གི་སྒོ་

བསྡམས་ཏེ་གནས་པ་དང་དྲན་པ་ཀུན་ཏུ་བསྲུངས་པ་ཞེས་བྱ་བ་རྒྱས་པར་འབྱུང་བ་དང་། ཟས་ཀྱི་ཚོད་རིག་པ་སོ་སོར་བརྟགས་

ཤིང་ཟས་ཟ་བར་བྱེད་ཀྱི་རྒོད་པའི་ཕྱིར་མ་ཡིན་པ་དང་། རྒྱགས་པའི་ཕྱིར་མ་ཡིན་པ་ཞེས་བྱ་བརྒྱས་པར་འབྱུང་བ་དང་། འགྲོ་

བ་དང་ལྡོག་པ་ནི་ཤེས་བཞིན་དུ་གནས་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བརྒྱས་པར་འབྱུང་བ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་རྒྱས་པ་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། ཉན

ཐོས་ཀྱི་ས་ལས་འབྱུང་བ་བཞིན་དུ་རིག་པར་བྱའོ། །

復次，言具戒等皆廣說者，謂安住具戒，亦能守護別解律儀，乃至廣說。
密護根門，若守護念若常委念，乃至廣說。
於食知量，於諸飲食思擇而食，不為充悅、不為憍逸，乃至廣說。
進止往來正知而住，乃至廣說。
如是一切廣說應知如《聲聞地》。

ལམ་རབ་ཏུ་རྒྱས་པའི་བར་གྱི་སྡོམ་ནི། །

復次，廣說道者，中嗢柁南曰：

དྲན་དང་སྤོང་དང་རྫུ་འཕྲུལ་དང་། དབང་པོ་རྣམས་དང་སྟོབས་རྣམས་དང་། །

བྱང་ཆུབ་ཡན་ལག་ལམ་ཡན་ལག །ཚད་མེད་པ་ནི་ཐ་མ་ཡིན། །

念住正斷，神足根力，覺支道支，無量為後。

དྲན་པ་ཉེ་བར་གཞག་པ་བཞི་བསྒོམ་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་འདུན་པ་དྲག་པོ་ཆེན་པོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི། ཡིད་ལ་མི་བྱེད་པའི་ཉེས་པ་སྤོང་

བའོ། །

為欲勤修四念住故，發起上品猛利欲者，謂為斷除不正作意諸過失故。

བརྩོན་འགྲུས་ནི་རྩོལ་བ་ལྷོད་པར་གྱུར་པའི་ཉེས་པ་སྤོང་བའོ། །

言精進者，謂為斷除緩緩策勤諸過失故。

རྩོལ་བ་ནི་རྒོད་པ་དང་བྱིང་བའི་ཉོན་མོངས་པའི་སྐྱོན་སྤོང་བའོ། །

言策勤者，謂為斷除惛沈、掉舉二隨煩惱諸過失故。

སྤྲོ་བ་ནི་བདག་ཉིད་ལ་བརྙས་པར་མི་བྱེད་པའོ། །

言勇悍者，不自輕蔑故。

བཟོད་སྤྲོ་ནི་བརྙས་པ་ལ་བཟོད་པའོ། །

言勇銳者，能抗外敵故。

ཕྱིར་མི་ལྡོག་པ་ནི་ཆུང་ཟད་དང་ངན་ངོན་ཙམ་གྱིས་ཆོག་པར་མི་འཛིན་པའོ། །

不可制伏者，於少下劣，不生喜足故。

དྲན་པ་ནི་གདམས་ངག་མི་བརྗེད་པའོ། །

言正念者，不忘教授故。

ཤེས་བཞིན་ནི་ལྟུང་བ་མི་བྱེད་པའོ། །

言正知者，能不毀犯所毀犯故。

བག་ཡོད་པ་ནི་བརྩོན་པ་མི་གཏོང་བའོ། །

不放逸者，不捨善軛故。

བརྟུན་པ་དང་ལྡན་པར་གནས་པ་ནི་ལེ་ལོའི་གཉེན་པོ་བསྒོམ་པའོ། །

住熱光者，能修懈怠對治法故。

ཤེས་བཞིན་དང་ལྡན་པ་ནི་ལྟུང་བའི་གཉེན་པོ་བསྒོམ་པའོ། །

言正解者，能修毀犯對治法故。

དྲན་པ་དང་ལྡན་པ་ནི་བསྒོམ་པ་བརྗེད་ངས་པའི་གཉེན་པོ་བསྒོམ་པའོ། །

念成辦者，能修忘念對治法故。

འཇིག་རྟེན་ལ་བརྣབ་སེམས་དང་ཡིད་མི་བདེ་བ་རྣམ་པར་སྤོང་བཞིན་བྱ་བ་ནི་འཇིག་རྟེན་པའི་ཆོས་རྗེས་སུ་ཆགས་པ་དང་ཁོང་ཁྲོ་བའི་གཉེན་པོ་བསྒོམ་པའོ། །

調伏世間〔貪憂〕者，能修貪憂一切世法正對治故。

དེ་བས་ན་འདི་ནི་དྲན་པ་ཉེ་བར་གཞག་པ་བསྒོམ་པ་ལ་བརྩོན་པའི་དགེ་སློང་གིས་གཉེན་པོ་རྣམ་པ་བཞི་བསྒོམ་པར་བྱའོ་ཞེས་ཡོངས་སུ་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ། །

此中顯示，勤修念住諸苾芻等，應當修習四種對治。

ཡང་དག་པར་སྤོང་བ་དག་དང་། རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་རྐང་པ་དག་གི་རྣམ་གྲངས་གང་ཡིན་པ་དེ་དག་རྒྱས་པར་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། ཉན་ཐོས་ཀྱི་ས་ལས་འབྱུང་བ་བཞིན་དུ་རིག་པར་བྱའོ། །

復次，於諸正斷、諸神足中所有異名，廣說應知如《聲聞地》。

དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་དད་པ་ཞེན་པ་ཡིན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་རྒྱས་པར་འདི་ལྟ་སྟེ། རྣམ་པར་གཏན་ལ་དབབ་པ་བསྡུ་བ་ལས་འབྱུང་བ་བཞིན་ནོ། །

復次，於如來所安立正信等，廣說應知如《攝決擇分》中。

མཐུ་དང་ལྡན་པར་གནས། བརྩོན་འགྲུས་དང་ལྡན། སྤྲོ་བ་དང་ལྡན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་རྒྱས་པར་འདི་ལྟ་སྟེ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ས་ལས་འབྱུང་བ་བཞིན་དུ་རིག་པར་བྱའོ། །

安住有勢力、有精進、有勇悍等，廣說應知如《菩薩地》。

ཆོས་རྣམ་པར་འབྱེད་དོ། །རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེད་དོ། །ཡོངས་སུ་རྣམ་པར་རྟོག་པར་བྱེད་དོ། །ཡོངས་སུ་དཔྱོད་པར་བྱེད་དོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ས་ལས་འབྱུང་བ་བཞིན་ནོ། །

復次，簡擇諸法、最極簡擇，周遍尋思、周遍觀察，廣說應知如《聲聞地》。

ཟག་པ་མེད་པའི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཐོབ་པ་ནས་བཟུང་སྟེ། བདེན་པ་ལ་དམིགས་པ་ཟག་པ་མེད་པའི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་དང་ལྡན་པ་ཐམས་ཅད་ནི་ཆོས་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་ཞེས་བྱའོ། །

已得無漏真作意故，緣聖諦境，一切無漏作意相應，名為擇法。

དེ་ལ་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་ནི་སྡུག་བསྔལ་འཕགས་པའི་བདེན་པའོ་ཞེས་སྡུག་བསྔལ་གྱི་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་འཛིན་པའོ། །

言簡擇者，總取一切苦法種類，為苦聖諦故。

རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་ནི་འདི་ལྟར་སྐྱེ་བ་ནི་སྡུག་བསྔལ། རྒ་བ་ནི་སྡུག་བསྔལ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སོ་སོར་རྣམ་པར་ཕྱེ་བ་འཛིན་པའོ། །

最極簡擇者，各別分別取諸苦故，謂生苦、老苦等。

ཆོས་རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་ནི་དེའི་གཞི་མདོ་ལ་སོགས་པའི་ཆོས་རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་སྟེ། འདི་ལྟར་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་སྔ་མ་གཉིས་འབྱེད་པར་བྱེད་པའོ། །

極簡擇法者，依此處所簡擇契經等法故，所以者何？依止此故，先修所作。

དེ་ལ་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་ངེས་པར་འཛིན་པ་ནི་རྟོག་པའོ། །

又簡擇者，謂審定解了。

རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་ངེས་པར་འཛིན་པ་ནི་ཡང་དག་པར་རྟོག་པའོ། །

最極簡擇者，謂審定等解了。

ཆོས་རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་ངེས་པར་འཛིན་པ་ནི་ཉེ་བར་རྟོག་པའོ། །

極簡擇法者，謂審定近解了。

དེ་ལ་སྔ་མ་ནི་ཀུན་ཏུ་ཚོལ་བའི་ལམ་མོ། །

前是尋求道。

འདི་ནི་རྣམ་པར་ངེས་པའི་ལམ་མོ་། །

今是決定道。

རྣམ་གྲངས་གཞན་ཡང་རྟོག་པ་ནི་ཤེས་བྱའི་དངོས་པོ་ལ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་གཏོད་པའོ། །

復有差別：言解了者，於所知事，作意發悟。

ཡང་དག་པར་རྟོག་པ་ནི་གཏད་པའི་འོག་ཏུ་ཡོངས་སུ་ཚོལ་བའོ། །

等解了者，既發悟已，方便尋求。

ཉེ་བར་རྟོག་པ་ནི་ཡོངས་སུ་བཙལ་བའི་འོག་ཏུ་གཏན་ལ་འབེབས་པའོ། །

近解了者，求已決定。

བསྙེན་པ་ནི་རྣམ་པར་རྟོག་པའི་ལུས་ཤེས་པའོ། །

復次，黠了者，了知分別體故。

ཡང་དག་པར་རྟོགས་པ་ནི་ཤེས་བྱའི་དངོས་པོ་ཤེས་པའོ། །

通達者，通達所知事故。

རྣམ་གྲངས་གཞན་ཡང་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་སྒོ་ནས་བསྙེན་པའོ། །

復有差別：黠了者，了知自相故。

སྤྱིའི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་སྒོ་ནས་ཡང་དག་པར་རྟོགས་པའོ། །

通達者，了知共相故。

ཡོད་འཛིན་ནི་ཇི་སྙེད་ཡོད་པ་དང་ཇི་ལྟར་ཡོད་པ་བཞིན་འཛིན་པའོ། །

རྒྱས་པར་འགྱུར་བ་དང་། འཕེལ་བ་དང་། ཡངས་པ་ནི་སྔ་མ་དང་ཕྱི་མ་ལས་སོ། །

審察者，謂能定取盡其所有、如其所有。先後漸次倍、增、廣故。

ཡིད་གཟུངས་པ་ནི་དེའི་དོན་སྔ་ཕྱི་མི་བརྗེད་པའོ། །

聰叡者，先後漸次，於彼義中無忘失故。

བློ་ནི་རྣམ་པར་འབྱེད་པར་ནུས་པའི་ཤེས་རབ་ལྷན་ཅིག་སྐྱེས་པ་གང་ཡིན་པའོ། །

覺者，謂堪能簡擇俱生之慧。

མཁས་པ་ནི་ཡང་དག་པར་བླངས་པའི་ཤེས་རབ་གང་ཡིན་པའོ། །

明者，謂習所得慧。

ཤེས་རབ་རྒྱུ་བ་ནི་ལུང་དང་ཁ་ཏོན་དང་། ཡོངས་སུ་འདྲི་བ་དང་། འབེལ་བའི་གཏམ་རྣམ་པར་ངེས་པ་ལ་སོགས་པས་དོན་རྣམ་པར་ཤེས་པ་དེ་གོང་ནས་གོང་དུ་རྣམ་པར་ཤེས་པར་བྱ་བ་དང་ལྡན་པའི་ཤེས་རབ་གང་ཡིན་པའོ། །

慧行者，謂能受持、讀誦、問論、勝決擇等增上了別，即於彼義轉增明了，勤修習慧。

ལྷག་མཐོང་ནི་སྔར་རྣམ་པར་ཤེས་ཟིན་པའི་དོན་ལ་སོ་སོར་རྟོག་པའོ། །

毘鉢舍那者，謂即於前所了別義，審觀察故。

གཏོད་པ་ནི་རྟོག་པ་སྔོན་དུ་བཏང་བའི་དམིགས་པ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་གང་ཡིན་པ་དང་། དེར་སེམས་གཏོད་པར་བྱེད་པའོ། །

涉入者，謂先尋思於所緣境，作意思惟，心涉入故。

རྣམ་པར་གཏོད་པ་ནི་གང་གིས་མཇུག་རྟུལ་བར་བྱེད་པའོ། །

納受者，謂即於彼能攝受故。

རྟོག་པ་ནི་མཚན་མར་འཛིན་པའོ། །

推尋者，謂取彼諸相故。

རབ་ཏུ་རྟོག་པ་ནི་མངོན་རྟགས་སུ་འཛིན་པའོ། །

極推尋者，謂取彼隨好故。

རྣམ་གྲངས་གཞན་ཡང་རྟོག་པ་ནི་ཀུན་ཏུ་ཚོལ་བའི་སེམས་ཀྱིས་རྟོག་པའོ། །

復有差別：推尋者，謂尋求心。

རབ་ཏུ་རྟོག་པ་ནི་ཀུན་ཏུ་ལྟ་བས་སོ་སོར་རྟོག་པའོ། །

極推尋者，謂伺察心。

མངོན་པར་རྟོག་པ་ནི་ཡོན་ཏན་དང་སྐྱོན་ལ་རྟོག་པའོ། །

最極推尋者，謂於得失推構尋思，極挍計故。

དེ་དག་ཉིད་ལུང་ལ་བརྟེན་ནས་བྱེ་བྲག་ཏུ་རྟོག་པ་དང་བྱེ་བྲག་ཏུ་བགྲང་བའོ། །

聖教為依而起尋求，說名尋思。

མངོན་སུམ་ལ་བརྟེན་ནས་རྟོག་པ་དང་རྣམ་པར་རྟོག་པའོ། །

現量為依，說名思惟。

རྗེས་སུ་དཔག་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཡང་དག་པར་རྟོག་པ་དང་། ཡང་དག་པར་རྟོག་པ་ཉིད་དོ། །

比量為依，說名分別。

ཀུན་ཏུ་སྤྱོང་བ་ནི་ལྷག་པའི་བསམ་པས་སྤྱོང་བ་ངེས་པར་སྐྱེ་བའོ། །

厭離者，增上意樂於遠離中起決定故。

རྣམ་པར་སྤོང་བ་ནི་གཞན་ལས་ཡང་དག་པར་ལེན་པའོ། །

遠離者，謂從他邊受遠離故。

ཉེ་བར་སྤོང་བ་ནི་ཡང་དག་པར་བླངས་པའི་འོག་ཏུ་ཚུལ་ཁྲིམས་རྗེས་སུ་སྲུང་བའོ། །

隨離者，謂受已後，能隨守護彼尸羅故。

སོ་སོར་སྤོང་བ་ནི་ལྟུང་བ་འབྱུང་བ་ཆོས་བཞིན་དུ་ཡང་ཕྱིར་བྱེད་པའོ། །

還離者，謂誤犯已，即能如法而悔除故。

དེ་ལ་ཡང་དག་པར་སྡོམ་པ་དང་། སྡོམ་པ་གཉིས་ཀྱིས་ཚུལ་ཁྲིམས་རྗེས་སུ་སྲུང་བ་ཞེས་བྱ་བ་དེ་ལ་ཡང་དག་པར་སྡོམ་པ་ནི་བཟོད་པ་དང་། ངེས་པ་དང་། འདོད་པ་ཆུང་བ་དང་། བྱམས་པའི་སེམས་ལ་སོགས་པའོ། །

從此已後，寂止、律儀、隨護尸羅。寂止者，由具忍辱、柔和事故。律儀者，由具少欲、慈心等故。

སྡོམ་པ་ནི་དབང་པོའི་སྒོ་བསྡམས་པའོ། །

密護根門者，自然不作故。

མི་བྱ་བ་ནི་བདག་ཀྱང་མི་བྱེད་ལ། གཞན་ལ་ཡང་བྱེད་དུ་མི་གཞུག་པའོ། །

不作者，〔自〕、他不作故。

མི་སྤྱོད་པ་ནི་ཤེས་བཞིན་དུ་མི་བྱེད་པའོ། །

不行者，由正了知不現行故。

སྤྱོད་པ་མ་ཡིན་པ་ནི་དྲན་བཞིན་དུ་མི་སྤྱོད་པའོ། །

不犯者，不由失念而現行故。

ཆུ་ལོན་ནི་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་སྡིག་པའི་ཆོས་ལས་རྒལ་བའོ། །

橋梁者，由此為依渡惡法故。

དུས་ཚོད་ནི་དེ་དང་འགལ་བར་གནས་པ་དང་། དེའི་བར་ཆད་བྱེད་པའི་ཆོས་སྨྱོས་སོ་ཅོག་གཉེན་པོ་ལ་བརྟེན་ནས་དང་དུ་མི་ལེན་ཅིང་སྤོང་བའོ། །

船筏者，謂依對治誓能運彼癡狂失道，令渡相違障礙法故。

སྤོང་ལྡན་ནི་སྤོང་བ་དེ་དག་ལ་ལྷག་པའི་བསམ་པ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའོ། །

不喜樂者，謂於遠離，增上意樂極滿足故。

མི་འདའ་བ་ནི་བསླབ་པའི་ཚོགས་ཐམས་ཅད་རྣམ་པར་འབྱེད་པར་མི་བྱེད་ཅིང་མི་སྤོང་བའོ། །

不違越者，謂於一切所學眾中，無毀犯故、不棄捨故。

རྣམ་པར་མི་འདའ་བ་ནི་ཕྱོགས་འགའ་ཡང་འཕན་མི་འབྱིན་ཞིང་མི་སྤོང་བའོ། །

不異違越者，謂於一分，無穿穴故、不棄捨故。

གནས་པ་ནི་སེམས་འཇོག་པར་བྱེད་པ་གང་ཡིན་པའོ། །

所言念者，謂住其心故。

ཡང་དག་པར་འཇོག་པ་ནི་ཡང་དག་པར་འཇོག་པ་གང་ཡིན་པ་སྟེ། རྒྱས་པ་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། ཉན་ཐོས་ཀྱི་ས་ལས་སེམས་གནས་པ་རྣམ་པ་དགུ་འབྱུང་བ་བཞིན་དུ་རྟོགས་པར་བྱའོ། །

言等念者，謂等住其心故。如是廣說應隨九種心住差別，如《聲聞地》當知其相。

སྡོམ་ནི།

復次，嗢柁南曰：

ཤེས་དང་སྟོན་དང་དགེ་བ་དང་། །

智宣說善欲，

འདུན་དང་བརྟན་དང་གཅིག་པུ་དང་། །

熾然獨遠塵。

རྟུལ་བྲལ་ནད་དང་སྨང་བ་དང་། །

如病等解釋，

བདག་དང་སྲིད་བཅད་སྐྱེ་བ་ཟད། །

我斷盡生等。

ལྷར་བཅས་སྐྱེ་བོ་མང་པོ་དང་། །

并天世眾生，

ཕུང་པོ་དང་ནི་ངར་འཛིན་པའོ༑ །

依等〔我執〕等。

ཤེས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཐོས་པའི་ཐ་སྙད་སྔོན་དུ་འགྲོ་བའི་ཤེས་རབ་བོ། །

智者，謂聞言說為先慧。

མཐོང་བ་ནི་མཐོང་བའི་ཐ་སྙད་སྔོན་དུ་འགྲོ་བའི་ཤེས་རབ་བོ། །

見者，謂見言說為先慧。

རིག་པ་ནི་བྱེ་བྲག་ཕྱེད་པའི་ཐ་སྙད་སྔོན་དུ་འགྲོ་བའི་ཤེས་རབ་བོ། །

覺者，謂覺言說為先慧。

རྣམ་པར་ཤེས་པ་ནི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཐ་སྙད་སྔོན་དུ་འགྲོ་བའི་ཤེས་རབ་བོ། །

知者，謂知言說為先慧。

ཡེ་ཤེས་ནི་ལྐོག་ཏུ་གྱུར་པ་ཤེས་པའོ། །

智者，謂知不現見境。

མཐོང་བ་ནི་མངོན་དུ་མངོན་སུམ་དུ་གྱུར་བ་མཐོང་བའོ། །
見者，謂見現見現在前境。
རིག་པ་ནི་མ་རིག་པ་ལས་བཟློག་པའི་བྱེ་བྲག་ཏུ་རྟོགས་པའོ། །
明者，謂無明相違解。
བློ་ནི་ཡང་དག་པར་ཡོད་པའི་དོན་ཤེས་པའོ། །
覺者，謂實有義。
རྟོགས་པ་ནི་ཡང་དག་པ་མ་ཡིན་པ་ལ་སྒྲོ་འདོགས་པའོ། །
智覺者，謂不增益非實有智。
ཤེས་རབ་གང་ཡིན་པ་ནི་ལྷན་ཅིག་སྐྱེས་པའི་ཤེས་རབ་གང་ཡིན་པ་སྟེ་སྐྱེས་ནས་ཐོབ་པའོ། །
慧者，謂俱生生得慧。
སྣང་བ་ནི་སྦྱོར་བ་ལས་ཡང་དག་པར་བསྒྲུབས་པའི་ཤེས་རབ་གང་ཡིན་པའོ། །
明者，謂由加行習所成慧。
མངོན་པར་རྟོགས་པ་ནི་ཆོས་མངོན་པར་རྟོགས་པ་དང་ལྡན་པ་ཆོས་རྣམས་ལ་གཞན་གྱི་དྲིང་མི་འཇོག་ཅིང། ལྐོག་ཏུ་གྱུར་པ་མ་

ཡིན་པ་ནང་གི་སོ་སོའི་ནང་གི་ཤེས་རབ་གང་ཡིན་པའོ། །
現觀者，謂於內現觀法已，於諸法中非不現見，非緣他智。
སྟོན་པ་ནི་དྲིས་པ་ལུང་སྟོན་པ་གང་ཡིན་པའོ། །
復次，宣說者，謂因他請問而為記別。
འདོགས་པར་བྱེད་པ་ནི་ལུང་སྟོན་པར་འདོད་པའི་མིང་དང་ཚིག་དང་ཡི་གེའི་ཚོགས་རྣམས་མཐར་གྱིས་ལེགས་པར་སྦྱོར་བར་

བྱེད་པའོ། །
施設者，謂由語及欲，次第編列名、句、文身。
རབ་ཏུ་འཇོག་པར་བྱེད་པ་ནི་མཐར་གྱིས་ལེགས་པར་བསྡེབས་པ་རྣམས་སྟོན་པར་བྱེད་པའོ། །
安立者，謂次第編列已，略為他說。
བྱེ་བྲག་ཏུ་འགྲེལ་པ་ནི་བསྟན་པ་རྣམས་བྱེ་བྲག་ཏུ་སྟོན་པར་བྱེད་ཅིང་དོན་འཆད་པའོ། །
分別者，謂略說已，分別開示、解其義趣。
རྣམ་པར་འགྲེལ་བ་ནི་གཞན་གྱི་ཐེ་ཚོམ་སྐྱེས་སོ་ཅོག་སེལ་བར་བྱེད་པའོ། །
開示者，謂他展轉所生疑惑，皆能除遣。
གསལ་བར་བྱེད་པ་ནི་དོན་དང་ཚིག་དང་ཟབ་མོ་ཡང་དང་ཡང་དུ་རྟོགས་པར་བྱས་ནས་རབ་ཏུ་སྟོན་པར་བྱེད་པའོ༎ །
顯發者，謂自通達甚深義句，為他顯示。

སྟོན་པར་བྱེད་པ་ནི་སྙིང་བརྩེ་བས་མ་དྲིས་མ་བཅོལ་བར་ཆོས་འཆད་པར་བྱེད་ཅིང་ཀུན་ཏུ་སྟོན་པའོ། །

教者，謂不因他發起請問，由哀愍故說法開示。

ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་སྟོན་པ་ནི་བར་ཆད་མེད་པར་སྟོན་པའོ། །

遍開示者，謂無間演說。

སློབ་དཔོན་གྱི་དཔེ་མཁྱུད་མི་བྱེད་པ་ནི་འཆབ་པ་མི་བྱེད་པའོ། །

不作師拳〔者〕，無所隱覆。

ཐོག་མར་དགེ་བ་ནི་ཉན་པ་རྣམས་རབ་ཏུ་དགའ་བ་སྐྱེད་པའོ། །

復次，初善者，謂聽聞時，生歡喜故。

བར་དུ་དགེ་བ་ནི་རབ་ཏུ་སྒྲུབ་བ་རྣམས་ཚེགས་ཆུང་དུས་མཐའ་གཉིས་རྣམ་པར་སྤངས་པ་དབུ་མའི་ལམ་ལ་ཡང་དག་པར་

བརྟེན་པའོ། །

中善者，謂修行時，無有艱苦，遠離二邊，依中道行故。

ཐ་མར་དགེ་བ་ནི་ཤིན་ཏུ་དྲི་མ་མེད་པར་དང༌། ཤིན་ཏུ་མཐར་ཕྱིན་པའི་ཕྱིར་དང༌། ཐམས་ཅད་ལ་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་

དང༌། ཤིན་ཏུ་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བའི་མཐར་ཐུག་པའི་ཕྱིར་རོ། །

後善者，謂極究竟離諸垢故，及一切究竟離欲為後邊故。

དོན་བཟང་པོ་ནི་ཕན་པ་དང༌། བདེ་བ་དང་ལྡན་པའི་ཕྱིར་རོ། །

義妙者，謂能引發利益安樂故。

ཚིག་འབྲུ་བཟང་པོ་ནི་མིང་གི་ཚོགས་ལ་སོགས་པ་ལེགས་པར་སྦྱར་བ་དང༌། ཚིག་ཏུ་འདོན་པ་ཟུར་ཕྱིན་པ་དང་ལྡན་པའོ། །

文巧者，謂善緝綴名身等故，及語具圓滿故。

མ་འདྲེས་པ་ནི་འདི་ལས་ཕྱི་རོལ་པ་རྣམས་དང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའོ། །

純一者，謂不與一切外道共故。

ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་ནི་ཚད་མེད་པའི་ཕྱིར་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མཆོག་ཏུ་གྱུར་བའོ། །

圓滿者，謂無限量故，最尊勝故。

ཡོངས་སུ་དག་པ་ནི་རང་བཞིན་རྣམ་པར་གྲོལ་བའོ། །

清淨者，謂自性解脫故。

ཡོངས་སུ་བྱང་བ་ནི་རྒྱུད་རྣམ་པར་གྲོལ་བའོ། །

鮮白者，謂相續解脫故。

ཚངས་པར་སྤྱོད་པ་ནི་འཕགས་པའི་ལམ་ཡན་ལག་བརྒྱད་དེ། དེ་ནི་མ་འདྲེས་པའི་རྣམ་པ་ལ་སོགས་པས་མཚན་ཉིད་རྣམ་པ་བཞིར་བསྟན་ཏོ། །

梵行者，謂八聖支道，當知此道由純一等四種妙相之所顯說。

ཉན་ལ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མཚན་ཉིད་དེ་ལྟ་བུའི་ཆོས་ལ་རྣ་གཏོད་པར་ཡང་དག་པར་སྦྱོར་བར་བྱེད་པའོ། །

諦聽者，謂於如是相法，勸令審聽。

ཤིན་ཏུ་ལེགས་པར་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པ་དང་། རྒྱུན་མི་འཆད་པ་དང་། གུས་པར་ཚུལ་བཞིན་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་དང་ཡང་དག་པར་སྦྱོར་བར་བྱེད་པའོ། །

應善懇到者，謂勸令無倒、無間、殷重如理思惟。

འདུན་པ་དྲག་པོ་ནི་ནམ་ཞིག་ན་གནས་ཏེ་ཞེས་བྱ་བ་རྒྱས་པར་འབྱུང་བའོ། །

復次，猛利欲者，謂我何當於彼處所，乃至廣說。

དགའ་བ་དྲག་པོ་ནི་ཡང་དག་པར་སྦྱོར་བ་ལ་དགའ་བའོ། །

猛利愛者，謂於所修正加行中。

རབ་ཏུ་དགའ་བ་དྲག་པོ་ནི་སྟོན་པར་བྱེད་པ་སྟོན་པའམ་བླ་མའི་གནས་ལྟ་བུ་ལ་རབ་ཏུ་དགའ་བའོ། །

猛利樂者，謂於說者及與大師尊重處等。

དད་པ་དྲག་པོ་ནི་ཆོས་སྟོན་པ་དང་གདམས་ངག་རྗེས་སུ་སྟོན་པ་ལ་དད་པའོ། །

猛利信者，謂於教法教授教誡。

བརྟན་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མངོན་པར་ཤེས་པ་མྱུར་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར་ཏེ། སང་བྱའོ་སང་བྱའོ་ཞེས་མི་སྡོད་པར་བརྩོན་འགྲུས་རྩོམ་པའོ། །

復次，能熾然者，謂為證得速疾通慧，終不自暇推延後期發勤精進。

རྗེས་སུ་བརྩོན་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་ནི། ཇི་ལྟར་བསླབ་པ་དང་། མཉམ་པའམ། ལྷག་པར་རབ་ཏུ་སྦྱོར་གྱི། ཆུང་དུར་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །

順瑜伽者，謂隨尊教若等若勝，而修加行終不減劣。

སྤང་བའི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཉོན་མོངས་པ་རྣམས་ཀྱི་གཉེན་པོ་བསྒོམ་པའོ། །

能永斷者，謂能修習煩惱對治。

ནང་དུ་ཡང་དག་གཞག་པའི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བས་མཐའི་གནས་མལ་དག་ཏུ་མ་འདྲེས་པར་གནས་ཤིང་ཏིང་ངེ་འཛིན་མངོན་སུམ་དུ་བྱ་བ་ལ་ཏིང་ངེ་འཛིན་གང་ལ་བརྟེན་ནས་གཉེན་པོ་བསྒོམ་པའོ། །

能閑居者，謂依所有邊際臥具，遠離而居，修三摩地令現在前，依三摩地修習對治。

གཅིག་པུ་ནི་དབེན་པའི་གནས་མལ་དུ་སོང་བ་གཉིས་ལྡན་ཅིག་ཏུ་མི་གནས་པའོ། །

復次，獨者，謂處遠離邊際臥具，無有第二而安住故。

མ་འདྲེས་པ་ནི་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་དང་ལུང་དུ་མ་བསྟན་པའི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ལ་ཀུན་ཏུ་མི་སྤྱོད་པའོ། །

言遠離者，謂諸染污、無記作意不現行故。

བག་ཡོད་པ་ནི་འདོད་པའི་རྣམ་པར་རྟོག་པ་ལ་སོགས་པ་སྡིག་པ་ཅན་གྱི་ཆོས་ལས་སེམས་སྲུང་བ་དང་། དགེ་བ་ལ་ཡང་དག་པར་སྦྱོར་བའོ། །

無縱逸者，謂於欲等尋思惡法防護心故，又於善中自安處故。

བསྟན་པ་ཅན་ནི་སྔ་མ་བཞིན་ནོ། །

言熾然者，謂如前說。

བདག་ཉིད་གཏོད་པ་ནི་སྒྲིབ་པ་ལྔ་སྤངས་ནས་སེམས་ནང་དུ་རབ་ཏུ་གཏོད་པ་དང་འདས་བླ་ན་མེད་པའི་གྲུབ་པ་དང་བདེ་བ་ལ་སེམས་གཏོད་པ་ཡིན་ནོ། །

言發遣者，謂除五蓋，內持心故，又由此故發遣其心，令趣無上安隱處故。

རྡུལ་དང་བྲལ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མཐར་མ་ཐུག་པའི་ཤེས་པ་སྐྱེས་པ་ལ་མངོན་པར་རྟོགས་པའི་བར་ཆད་བྱེད་པ་ངའོ་སྙམ་པའི་ང་རྒྱལ་བར་ཆད་དང་བཅས་པ་དང་བར་ཆད་མེད་པར་འབྱུང་བ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་རྡུལ་ཞེས་བྱའོ། །

復次，遠塵、離垢者，塵謂已生未究竟智，能障現觀，有間、無間我慢現轉。

དྲི་མ་ནི་དེའི་ཕྱོགས་དང་མཐོང་བས་སྤང་བར་བྱ་བའི་ཕྱོགས་ཀྱི་གནས་ངན་ལེན་ཏོ། །

垢謂彼品及見斷品所有麤重。

དེ་དག་མེད་པའི་ཕྱིར་རྡུལ་དང་བྲལ་བ་དང་དྲི་མ་དང་བྲལ་བའོ། །

令永無故名遠塵、離垢。

ཡང་ངའོ་སྙམ་པའི་ང་རྒྱལ་དེ་དང་། མཐོང་བས་སྤང་བར་བྱ་བའི་ཉོན་མོངས་པ་ནི་རྡུལ་ལོ། །

又復，塵者，所謂我慢及見所斷一切煩惱。

ཕྱོགས་གཉིས་ཀའི་གནས་ངན་ལེན་ནི་དྲི་མའོ། །

垢謂二品所有麤重。

ཆོས་རྣམས་ལ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་རང་དང་སྤྱིའི་མཚན་ཉིད་དུ་གནས་པ་དག་ལའོ། །

於諸法中者，謂於自相、共相所住法中。

ཆོས་ཀྱི་མིག་ནི་ཆོས་ཙམ་ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་མངོན་སུམ་དུ་ཉམས་སུ་མྱོང་བ་ཅན་གྱི་ཤེས་རབ་བོ། །

言法眼者，謂如實現證唯有法慧。

ཆོས་མཐོང་བ་ནི་སྡུག་བསྔལ་ལ་སོགས་པ་ལ་ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་མཐོང་བའོ། །

言見法者，謂於苦等如實見者。

ཆོས་ཐོབ་པ་ནི་དགེ་སྦྱོང་གི་འབྲས་བུ་མཐུན་པར་ཐོབ་པའོ། །

言得法者，謂隨證得沙門果故。

ཆོས་རྟོགས་པ་དེ་ཐོབ་པ་ན་བདག་གིས་ཐོབ་པའོ། །བདག་ནི་རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པ་སྟེ་ལྟུང་བའི་ཆོས་ཅན་མ་ཡིན་ཞེས་བྱ་བར་ཤེས་པའོ། །

言知法者，謂證得已，於其所得能自了知：我是預流，我已證得無退墮法故。

ཆོས་ཀྱི་གཏིང་སླེབ་པ་ནི་བདེན་པ་མངོན་པར་རྟོགས་པའི་དབང་དུ་བྱས་ཏེ་ཤེས་ནས་དད་པ་རྙེད་པའི་ཕྱིར། སྟོན་པ་དང་ཆོས་དང་དགེ་འདུན་དང་བདག་ཉིད་ཀྱིས་འཕགས་པ་དགྱེས་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་རྣམས་རྣམ་པའི་སྒོ་ནས་ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་གཏིང་རྟོགས་པའོ། །

至誠法者，謂諦現觀增上力故獲得證淨，於佛、法、僧及自所得聖所愛戒，以正信行如實至誠故。

སོམ་ཉི་ལས་རྒལ་བ་ནི་རང་གི་རྟོགས་པ་ལའོ། །

越渡惑者，謂於自所證。

ཐེ་ཚོམ་ལས་རྒལ་བ་ནི་གཞན་དག་གི་རྟོགས་པ་དག་ལའོ། །

越渡疑者，謂於他所證。

གཞན་གྱི་དྲིང་མི་འཇོག་པ་ནི་ཆོས་དེ་བདག་ཉིད་ཀྱིས་ཡང་དག་པར་རྟོགས་ཀྱི་གཞན་ལས་མཉན་པ་ལ་སོགས་པ་དག་ལས་ནི་མ་ཡིན་པའོ། །

非緣於他者，謂於此法內自所證，非但隨他聽聞等故。

གཞན་གྱིས་བཀྲིར་མི་བཏུབ་པ་ནི་སྟོན་པའི་བསྟན་པ་ལ་ཕས་ཀྱི་རྒོལ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་མི་འཕྲོགས་པའོ། །

非餘所引者，謂於大師所有聖教，不為一切外道異論所引奪故。

ཆོས་རྣམས་ལ་མི་འཇིགས་པ་ཐོབ་པ་ནི་རྟོག་པ་དེ་ལ་གཞན་གྱིས་དྲིས་ཀྱང་སྤྲ་འགོང་བ་མེད་པའོ། །

於諸法中得無所畏者，謂於自所證，若他詰問，無悚懼故。

མངོན་པར་རྒལ་བ་མངོན་པར་རྒལ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་རྒྱུན་ཕྱོགས་ལས་བཟློག་པའི་ལམ་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པའོ། །

言〔逆流、逆流〕者，謂已登聖道故。

ལན་གཉིས་སུ་བརྗོད་པ་ནི་ཤིན་ཏུ་མངོན་པར་རྒལ་བ་ལས་ཕྱིར་མི་ལྡོག་པའོ། །

言趣向者，謂記神通究竟往趣，無退還故。

རྣམ་གྲངས་གཞན་ཡང་བརྟར་བཏགས་པ་དང་དོན་དམ་པའི་ཆོས་ཁས་བླངས་པར་རིག་པར་བྱའོ། །

復有差別：當知建立世俗、勝義二種法故。

ནད་དུ་སྣང་ངོ་ཞེས་རྒྱས་པར་བཤད་པ་གང་ཡིན་པ་ཇི་ལྟར་ན་ནད་ལ་སོགས་པར་སྣང་བ་ཡིན་ཞེ་ན།

復次，如說如病，乃至廣說。云何顯示彼如病等？

འདིའི་ནད་ནི་འདི་མ་ཡིན་མོད་ཀྱི་ཞེས་བྱ་བ་རྒྱས་པར་འབྱུང་བ་སྟེ།

非但說彼猶如重病，乃至廣說。

འོན་ཀྱང་དེ་དང་པོ་དེ་ཉིད་དུ་མི་རྟག་པ་ལ་སོགས་པའི་རྣམ་པས་དེ་ལྟར་རྣམ་པར་སུན་ཕྱུང་བ་ཡིན་ཏེ།གང་ཞིག་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ན་འགྲོགས་པར་མི་འདོད་པས་ནད་ལ་སོགས་པ་བཞིན་དུ་མི་མཐུན་པར་འཛིན་པ་ཡིན་ནོ། །

དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་མཇུག་ཐོགས་སུ་མི་རྟག་པ་ལ་སོགས་པའི་རྣམ་པ་སྨོས་ཏེ། དེ་ལྟར་སྣང་བ་དེ་ནི་དེར་ཡོངས་སུ་རྟག་པའི་འབྲས་བུ་ཡིན་ནོ། །

然修行者，先以如實無常等行，於彼事中，如實訶毀，作是思惟：此如病等甚可厭逆。為欲與彼不和合故，是故，次說無常行等，如實顯示，觀察彼果。

མི་རྟག་པ་ཉིད་དུ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཚེའི་སྐད་ཅིག་བརྒྱུད་པ་མཐོང་བ་སྟེ། སྐད་ཅིག་བརྒྱུད་པ་ན་དཔེར་ན་མངོན་སུམ་པ་དང་། གཞན་གྱི་དྲིང་མི་འཇོག་པའི་ཤེས་པས་རིག་པ་དེ་དང་དེ་ཀུན་ཏུ་འབྱུང་བ་དང་ནུབ་པའི་སྒོ་ནས་ཚོར་བ་དེ་དང་དེ་ཀུན་ཏུ་འབྱུང་བ་དང་ནུབ་པའི་རྒྱུན་མཐོང་བ་ལྟ་བུའོ། །

言無常者，顯現生身及與刹那皆展轉故。刹那展轉者，由彼彼觸起、盡故，彼彼受起、盡，此相續見，由非不現見，非緣他智故。

སྡུག་བསྔལ་ཉིད་དུ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སྡུག་བསྔལ་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པའི་སྡུག་བསྔལ་དང་། གང་ཅི་ཚོར་ཡང་རུང་བ་དེ་ནི་འདིར་སྡུག་བསྔལ་ལོ་ཞེས་བྱའོ། །

所言苦者，有二種苦：謂生等諸苦，及諸所有受，皆說為苦。

ཚེའི་སྐད་ཅིག་བརྒྱུད་པ་མཐོང་བའི་སྒོ་ནས་ཅི་རིགས་པར་དེ་ཉིད་ལ་འཇུག་སྟེ། ཤི་བའི་འོག་ཏུ་སྐྱེའོ། །

此二種苦，如其所應，由見生身展轉有故而得悟入，謂死無間，有生身生。

སྐྱེས་ནས་ཀྱང་རྒ་བ་ལ་སོགས་པས་སྡུག་བསྔལ་ཏེ་དེའི་ཕྱིར་གང་མི་རྟག་ པ་དེ་ནི་སྡུག་བསྔལ་ལོ་ཞེས་སྐྱེ་བ་བརྒྱུད་པའི་སྒོ་ནས་སྡུག་བསྔལ་བ་ཉིད་ལ་འཇུག་གོ། །

生已復有老等諸苦；是故說言：無常故苦。由見生身展轉有故悟入苦性。

ཇི་ལྟར་ན་གང་ཅི་ཚོར་ཡང་རུང་དེ་ནི་འདིར་སྡུག་བསྔལ་བའོ་ཞེས་བྱ་ཞེ་ན།

云何諸所有受，皆說為苦？

བདེ་བའི་ཚོར་བ་ནི་འགྱུར་བའི་སྡུག་བསྔལ་ཉིད་ཀྱིས་སྡུག་བསྔལ་ལོ།།

謂諸樂受，變壞故苦。

སྡུག་བསྔལ་ནི་སྡུག་བསྔལ་གྱི་སྡུག་བསྔལ་ཉིད་ཀྱིས་སྐྱེ་བ་དང་གནས་པས་སྡུག་བསྔལ་ལོ།།

一切苦受，生、住故苦。

བདེ་བ་ཡང་མ་ཡིན་སྡུག་བསྔལ་བ་ཡང་མ་ཡིན་པ་ནི་མི་རྟག་པ་དང་འགོག་པའི་ཆོས་ཅན་པས་སྡུག་བསྔལ་ལོ།།

非苦樂受，體是無常滅壞法故，說之為苦。

དེ་ལ་བདེ་བ་ནི་མི་རྟག་པའི་ཕྱིར་ཡོངས་སུ་འགྱུར་རོ།།

此中樂受，由無常故，必有變壞。

སྡུག་བསྔལ་ནི་མི་རྟག་པའི་ཕྱིར་སྐྱེའོ།།

一切苦受，由無常故生。

རྒྱུན་དུ་འབྱུང་བའི་ཕྱིར་གནས་སོ།།

住相續皆起於苦。

སྡུག་བསྔལ་ཡང་མ་ཡིན་བདེ་བ་ཡང་མ་ཡིན་པ་ཡང་འགག་པ་ནི་མི་རྟག་པ་སྐྱེས་པ་ནི་འགགས་པའི་ཆོས་ཅན་ཏེ། དེ་འགགས་ཀྱང་དེ་གཉིས་དང་མ་བྲལ་བ་ནི་དེ་གཉིས་དང་རྗེས་སུ་འབྲེལ་བ་ཡིན་པས་དེའི་ཕྱིར་དེ་ཡང་སྡུག་བསྔལ་བ་ཡིན་ནོ།།

非苦樂受，已滅壞者，由無常故，說之為苦。
已生起者，滅壞法故，亦說為苦。
此滅壞法，彼二所隨逐故，與二相應故，亦名為苦。

ཇི་ལྟར་ན་བདེ་བའི་ཚོར་བ་སྡུག་བསྔལ་བ་ཉིད་དུ་ལྟ་ཞེ་ན།

云何當觀樂受為苦？

དེ་ལ་འདོད་ཆགས་རྒྱས་པར་འགྱུར་ལ། དེ་ལ་ཡང་ཚེ་ཕྱི་མ་ལ་སྡུག་བསྔལ་ཡོངས་སུ་འཛིན་པ་དང་། མཐོང་བའི་ཆོས་ལ་ཡང་དེས་འགྱུར་བའི་སྡུག་བསྔལ་སྐྱེད་པར་བྱེད་དེ། དེ་ལྟར་ན་སྡུག་བསྔལ་ཉིད་དུ་བལྟ་བར་བྱའོ།།

謂由此受，貪所隨眠，由隨眠故取當來苦，於現法中能生壞苦，如是當觀樂受為苦。

ཇི་ལྟར་ན་སྡུག་བསྔལ་ལ་ཟུག་རྔུ་ཉིད་དུ་བལྟ་བར་བྱ་ཞེ་ན།

云何當觀苦受如箭？

མངོན་དུ་གྱུར་ན་ཟུག་རྔུ་བཞིན་དུ་གནོད་པ་བྱེད་པའི་ཕྱིར་རོ།།

謂如毒箭乃至現前常惱壞故。

བདེ་བ་ཡང་མ་ཡིན་སྡུག་བསྔལ་བ་ཡང་མ་ཡིན་པ་དེ་ནི་མི་རྟག་པ་འགྱུར་བའི་ཆོས་ཅན་ནོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འགགས་པ་གང་ཡིན་པ་ནི་མི་རྟག་པའོ།།

非苦樂受，體是無常滅壞法者，謂已滅者即是無常。

མ་འགགས་པ་གང་ཡིན་པ་ནི་འགོག་པའི་ཆོས་ཅན་ཏེ། མི་རྟག་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ལས་ནི་བདེ་བའམ་སྡུག་བསྔལ་མི་སྐྱེའོ། །

其未滅者是滅壞法。若無常者，從此復生若樂、若苦。

འགོག་པའི་ཆོས་ཅན་ནི་ངེས་བདེ་བ་དང་སྡུག་བསྔལ་དག་ལས་ཡོངས་སུ་མ་གྲོལ་ཡིན་ནོ། །

滅壞法者，終不解脫苦樂二種。

སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་རྟག་པ་དང་བརྟན་པ་དང་མི་འགྱུར་བའི་ཆོས་ཅན་གྱི་བདག་དང་བྲལ་བའོ། །

所言空者，無常、無恒、無不變易真實法故。

བདག་མེད་པ་ཉིད་ནི་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་དང་རང་དབང་མེད་པའོ། །

言無我者，遠離我故、眾緣生故、不自在故。

སྣང་བ་ནི་རང་བཞིན་གྱིས་སོ། །

復次，解釋者，謂能顯示彼自性故。

རབ་ཏུ་སྣང་བ་ནི་དེ་ཡོངས་སུ་ཤེས་པར་བྱ་བ་དང་། སྤང་བར་བྱ་བའོ། །

開示者，謂即顯示此應遍知、此應永斷等差別故。

ངེས་པར་སྣང་བ་ནི་དེ་ཡོངས་སུ་མ་ཤེས་ཤིང་མ་སྤངས་ན། སྐྱོན་འདི་ལྟ་བུ་དང་མཐུན་པར་འགྱུར་ཞེས་བྱ་བའོ། །

顯了者，謂能顯示若不永斷、不遍知，等成過患故。

ཀུན་ཤེས་པ་ནི་མཚན་ཉིད་སོ་སོར་ཡང་དག་པར་རྟོགས་པས་སོ། །

了者，謂了相作意。

རྣམ་པར་ཤེས་པ་ནི་མོས་པ་ཡིད་ལ་བྱེད་པས་སོ། །

解者，謂勝解作意。

རབ་ཏུ་ཤེས་པ་ནི་རབ་ཏུ་དབེན་པ་དང་ལྡན་པ་ལ་སོགས་པས་སོ། །

知者，謂遠離等作意。

ཡང་དག་པར་རྟོག་པར་བྱེད་པ་ནི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་སྒོ་ནས་སོ། །

等解了者，謂了自相故。

ཉེ་བར་རྟོག་པར་བྱེད་པ་ནི་སྤྱིའི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་སྒོ་ནས་སོ། །

近解了者，謂了共相故。

བསྟེན་པར་བྱེད་པ་ནི་ཇི་སྙེད་ཡོད་པ་ལས་སོ། །

黠了者，謂了盡其所有故。

སོ་སོར་རྟོག་པ་ནི་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་ཡོད་པ་ལས་སོ། །

通達者，謂了如其所有故。

རེག་པར་བྱེད་པ་ནི་འཕགས་པའི་ལམ་ཡན་ལག་བརྒྱད་ཚངས་པར་སྤྱོད་པས་ཡང་དག་པར་བསྡུས་པའོ། །

觸者，謂於八聖支道梵行所攝。

མངོན་སུམ་དུ་བྱེད་པ་ནི་འབྲས་བུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའོ། །

作證者，謂於彼果涅槃。

བདག་ནི་ཉེ་བར་ལེན་པའི་ཕུང་པོ་ལྔ་རྣམས་ལ་བདག་དང་བདག་གིར་ལྟ་བ་ཀུན་དུ་སྤྱོད་པའོ། །

復次，我者，謂於五取蘊，我、我所見，現前行故。

སེམས་ཅན་ནི་ཡོད་པའི་ཆོས་དེ་དག་ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་མ་ཤེས་པ་དང་དེ་དག་ལ་ཆགས་པའོ། །

言有情者，謂諸賢聖如實了知：唯有此法更無餘故，又復於彼有愛著故。

ཤེད་ལས་སྐྱེས་པ་ནི་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པའོ། །

言意生者，謂此是意種類性故。

ཤེད་བུ་ནི་ང་རྒྱལ་ལ་བརྟེན་ནས་མཐོ་དམན་དུ་འགྱུར་བའོ། །

摩納縛迦者，謂依止於意，或高或下故。

གསོ་བ་ནི་ཡང་འབྱུང་བ་པའི་སྲིད་པའི་ལམ་གྱིས་རྒྱས་པར་བྱས་པའོ། །

言養育者，謂能增長後有業故。

སྐྱེས་བུ་ནི་སྐྱེས་བུའི་རྩལ་བྱེད་པའོ། །

〔士夫者〕，能作一切士夫用故。

གང་ཟག་ནི་ཡང་དང་ཡང་དུ་འགྲོ་བ་ལ་ངོམས་པར་དང་ཚིག་མི་ཤེས་པའོ། །

補特伽羅者，謂能數數往取諸趣，無厭足故。

སྲོག་ནི་ཚེ་དང་ལྡན་ཅིག་གསོན་ཞིང་གནས་པའོ། །

言命者者，謂壽和合，現存活故。

སྐྱེ་བ་པོ་ནི་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པའི་ཆོས་སོ། །

言生者者，謂具生等所有法故。

ཀུན་དུ་སྦྱོར་བ་རྣམས་རྣམ་པར་བཟློག་ནས་སྲེད་པ་བཅད་པ་དང་ལྡན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། བདེན་པ་མངོན་པར་རྟོགས་པ་དང་བཅས་པ་ཀུན་དུ་སྦྱོར་བ་གསུམ་སྤང་བའི་ཕྱིར་ཡང་སྲིད་པའི་སྲེད་པ་ཀུན་དུ་མི་སྤྱོད་པའོ། །

復次，當斷諸愛、止息諸結者，謂適於聖諦得現觀時，便能永斷三結，於一切處，後有之愛不復現行。

དེས་དུས་གཞན་ན་ཡང་དང་ཡང་དུ་སྐྱེ་བ་དང་འཇིག་པ་རྗེས་སུ་མཐོང་ནས་ང་རྒྱལ་མ་ལུས་པར་རབ་ཏུ་སྤོང་སྟེ་དེའི་ཕྱིར་ང་རྒྱལ་ཡང་དག་པར་མངོན་པར་རྟོགས་པ་ཞེས་བྱའོ། །

彼於後時，數數薰修生滅隨觀，復能無餘永斷慢等；是故說言：能正修習，永斷諸慢，真現觀故。

དེའི་སྲེད་པའི་བག་ལ་ཉལ་འདི་ཐམས་ཅད་སྤངས་པ་ཡིན་ཏེ་དེའི་ཕྱིར་ཕྱི་མ་ལ་སྡུག་བསྔལ་ཡང་མི་སྐྱེ་བའི་ཆོས་ཉིད་རྙེད་པའི་ཕྱིར་སྡུག་བསྔལ་མཐར་བྱས་པ་ཞེས་བྱའོ། །

彼愛隨眠一切永斷，由此因緣，當來諸苦、諸後有法，無復可得，又能究竟作苦邊際。

བདག་གི་སྐྱེ་བ་ཟད་དོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཡང་སྲིད་པ་བརྒྱད་པ་ཕན་ཆད་དོ། །

復次，我生已盡者，謂第八有等。

ཚངས་པར་སྤྱོད་པ་བསྟེན་ཏོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ལམ་ཤིན་ཏུ་གོམས་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་ཡོངས་སུ་མི་ཉམས་པའོ། །

梵行已立者，謂於聖道究竟修故，無復退失。

བྱ་བ་བྱས་སོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཀུན་ཏུ་སྦྱོར་བ་ཐམས་ཅད་ཡོངས་སུ་གཏུགས་པ་དང་ལམ་མཐར་དག་ཐོབ་པའོ། །

所作已辦者，謂一切結永無餘故，一切道果已證得故。

འདི་ལས་སྲིད་པ་གཞན་མི་ཤེས་སོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སྲིད་པ་བདུན་ཡང་ཟད་པའོ། །

不受後有者，謂於七有亦永盡故。

ཡང་བདག་གི་སྐྱེ་བ་ཟད་དོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སྐྱེ་བ་ནི་གཉིས་ཏེ་སྐྱེ་བའི་སྐྱེ་བ་དང་། ཉོན་མོངས་པའི་སྐྱེ་བ་སྟེ་སྐྱེ་བའི་སྐྱེ་བ་ནི་སྔ་མ་བཞིན་ནོ། །

又我生已盡者，有二種生：
一、生身生，此如前說；
二、煩惱生。

དེ་གཉིས་བསྲབས་པ་ནི་ཟད་པ་སྟེ། འབྲས་བུ་དང་པོ་གཉིས་སྟོན་ཏོ། །

此微薄故，亦說為盡；此則記別初之二果。

ཚངས་པར་སྤྱོད་པ་བསྟེན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཕྱིར་མི་འོང་བས་མི་ཚངས་པར་སྤྱོད་པའི་འདོད་ཆགས་སྤངས་པའོ། །

梵行已立者，謂不還果，非梵行貪此永斷故。

བྱ་བ་བྱས་སོ། །འདི་ལས་སྲིད་པ་གཞན་མི་ཤེས་སོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དགྲ་བཅོམ་པ་ཉིད་དོ། །

所作已辦、不受後有者，謂阿羅漢。

དེ་དག་ནི་ཀུན་ཤེས་པ་བརྗོད་པའི་རྣམ་པ་ཡིན་པར་རིག་པར་བྱའོ། །

〔當知彼等是解說遍知之行相。〕（原漢譯缺）

ལྷ་དང་བཅས་པའི་འཇིག་རྟེན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མདོར་བསྟན་པའོ། །

復次，并天世間者，是總句。

དེ་ནི་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ་བདུད་དང་བཅས་པ་དང་། ཚངས་པ་དང་བཅས་པའོ། །

此有二種：一并魔，二并梵。

དགེ་སྦྱོང་དང་བྲམ་ཟེར་བཅས་པའི་སྐྱེ་དགུ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དགེ་སྦྱོང་དང་བྲམ་ཟེ་གང་དག་མི་རྣམས་ཀྱི་ནང་དུ་སྐྱེས་པ་ཚངས་པའམ་བདུད་ཀྱི་ཕྱིར་ཞུགས་པའོ། །

并沙門婆羅門眾生者，謂諸沙門、若婆羅門，生在人中，希求魔、梵而修行者。

ལྷ་དང་མིར་བཅས་པའི་སྐྱེ་དགུ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ལྷ་དག་གི་ནང་ན་ནི་ཚངས་པ་དང་བདུད་དག་མ་གཏོགས་སོ། །

并諸天人眾生者，謂於天中，除魔及梵。

མི་དག་གི་ནང་ན་ནི་དགེ་སྦྱོང་དང་བྲམ་ཟེ་མ་གཏོགས་སོ། །

於其人中，除沙門、婆羅門。

གྲོལ་བ་ནི་འཆིང་བ་གསུམ་གྱི་དབང་དུ་བྱས་པའོ། །

如是總結，解脫〔者〕：三縛。

ངེས་པར་འབྱུང་བ་ནི་འདུན་པའི་འདོད་ཆགས། །

出離〔者〕：欲貪。

འདུལ་བ་དང་། སྤོང་བ་དང་། ཡང་དག་པར་འདའ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་འདུལ་བ་ནི་མཚན་ཉིད་སོ་སོ་ཡང་དག་པར་རིག་པ་དང་། མོས་པ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་གཉིས་ཀྱིས་སོ། །

又毘奈耶、斷、超越者：
毘奈耶，由了相勝解作意。

སྤོང་བ་ནི་རབ་ཏུ་དབེན་པ་དང་ལྡན་པ་ལ་སོགས་པས་སོ། །

斷，由遠離等作意。

ཡང་དག་པར་འདའ་བ་ནི་སྦྱོར་བ་མཐར་ཕྱིན་པའི་འབྲས་བུའོ། །

超越，由方便究竟果作意。

རྣམ་པར་མི་ལྡན་པ་ནི་ཀུན་ཏུ་སྦྱོར་བ་དགུ་དང་རྣམ་པར་བྲལ་བའོ། །

言離繫者，離九結故。

རབ་ཏུ་རྣམ་པར་གྲོལ་བ་ནི་སྐྱེ་བ་དང་རྒ་བ་ལ་སོགས་པ་ལས་སོ། །

言解脫者，解脫一切生、老等故。

ཕྱིན་ཅི་ལོག་དང་བྲལ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མཐོང་བའི་ལམ་གྱིས་སོ། །

離顛倒者，由見道故。

མང་དུ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བསྒོམ་པའི་ལམ་གྱིས་ལན་དུ་བྱས་པའོ། །

所言多者，由修道故；由彼修道多修習故，說名為多。

སྐྱེ་བོ་མང་པོ་ལ་ཕན་པ་དང་བདེ་བའི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་ལ་ཕན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དགེ་བ་སྤྱོད་པའོ། །

言利益者，謂諸善行。

བདེ་བ་ནི་གནོད་པ་མེད་པའོ། །

言安樂者，無損惱行。

སྙིང་བརྩེ་བ་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། ཁ་ཅིག་དགེ་བ་དང་གནོད་པ་མེད་པའི་སྤྱོད་པས་གཞན་ལ་སྙིང་བརྩེ་བའོ། །

言哀愍者，謂如有一由諸善行無損惱行，哀愍於他是所求事故。

དོན་ནི་དོན་དུ་གཉེར་བ་དང་ལྡན་པ་སྟེ། འདོད་པ་དང་ཁ་ན་མ་ཐོ་བ་མེད་པ་གང་ཡིན་པའོ། །

能引義利故名之為義，可愛樂故，無有罪故。

ཕན་པ་དང་བདེ་བའི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་ནི་རྒྱལ་རིགས་ལ་སོགས་པ་མི་གང་དག་དགེ་བ་དང་གནོད་པ་མེད་པའི་སྤྱོད་པ་ལ་འཇུག་པ་མང་པོ་ཕལ་ཆེར་ལ་སངས་རྒྱས་འབྱུང་བ་དང་། ལེགས་པར་གསུངས་པའི་ཆོས་དང་། དགེ་འདུན་ལེགས་པར་བསྒྲུབས་པས་ཕན་པ་དང་བདེ་བ་ཡིན་པ་དེ་དག་བདག་ཉིད་ལ་ཕན་པ་དང་བདེ་བ་མང་པོ་བྱས་ནས་འཇིག་རྟེན་ལ་སྙིང་བརྩེ་བར་བྱེད་དེ། དེ་དག་འདི་སྙམ་དུ་ཇི་ལྟར་ན་གཞན་དག་ལ་ཕན་པ་དང་བདེ་བས་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་སྦྱོར་བར་འགྱུར་སྙམ་དུ་སེམས་ལ། གཞན་དག་ཀྱང་འདི་སྙམ་དུ་ཇི་ལྟར་ན་བདག་ཅག་ལ་ཕན་པ་བྱེད་སྙམ་དུ་སེམས་པར་འགྱུར་བ་སྟེ་དེའི་ཕྱིར་དོན་དང་ཕན་པ་དང་བདེ་བའི་ཕྱིར་ཞེས་བསྟན་ཏོ། །

為利益安樂者，謂於彼起所有善行、無損惱行。
所言人者，謂刹帝利等。
若有因佛出現世間，善說正法，僧善修行，能多利益、能多安樂。
或但自為利益安樂，悲愍世間。或但為他，利益安樂。或為二種。
是故說言：為其義利、利益、安樂。

ལྷ་དང་མི་རྣམས་ལ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དེ་དག་དོན་ཀུན་ཤེས་པ་དང་བསྒྲུབ་པར་ནུས་པའོ། །

此中，唯說天及人者，彼有勢力能了其義、修正行故。

རྫས་ནི་ཉེ་བར་ལེན་པའི་ཕུང་པོ་ལྔ་དང་། ཕ་དང་མ་དང་བུ་ལ་སོགས་པ་ཡོངས་སུ་བཟུང་བའི་རྫས་བདུན་ནོ། །

復次，依者，謂五取蘊及與七種所攝受事，即是父母及妻子等。

བྱེ་བྲག་ཏུ་མ་བཤད་ན་ནི་འདུན་པའི་འདོད་ཆགས་ཀྱང་ཉེ་བར་ལེན་པ་ཡིན་ནོ། །

所言取者，謂諸欲貪，亦名為取。

བྱེ་བྲག་ཏུ་བཤད་ན་ནི་ཉེ་བར་ལེན་པ་བཞི་ཡིན་ནོ། །

由不安立及安立故，說有四取。

སེམས་ཀྱི་རྟེན་ནི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་གནས་པ་བཞི་ཡིན་ནོ། །

心依處者，謂四識住。

མངོན་པར་ཞེན་པ་ནི་ཉོན་མོངས་པ་གང་དག་གིས་ཕུང་པོ་འཛིན་པ་དེ་དག་གིས་ཀུན་ནས་དཀྲིས་པའོ། །

言執著者，謂諸煩惱能趣於依，即名為纏。

དེའི་ཕྱོགས་ཀྱི་གནས་ངན་ལེན་ནི་བག་ལ་ཉལ་ཞེས་བྱ་སྟེ། དེ་ལྟར་ན་དེ་དག་ནི་རྟེན་དང་ཉེ་བར་ལེན་པ་དང་། སེམས་ཀྱི་རྟེན་དང་མངོན་པར་ཞེན་པ་དང་། བག་ལ་ཉལ་བའོ། །

彼品麤重，說名隨眠。
如是名依、取、心依處、執著、隨眠。

རྣམ་པར་ཤེས་པ་དང་བཅས་པའི་ལུས་འདི་དང་ཕྱིའི་རྒྱུད་ཐམས་ཅད་ལ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ངར་འཛིན་པ་དང་། བདག་ཏུ་འཛིན་པ་དང་། ངའོ་སྙམ་པའི་ང་རྒྱལ་དུ་མ་མངོན་པར་ཞེན་པའི་བག་ལ་ཉལ་རྣམས་ཀྱི་གཞི་དང་དམིགས་པའི་རྒྱུ་དག་པ་སྟེ། དེ་ལ་ངར་འཛིན་པ་དང་བདག་ཏུ་འཛིན་པ་དག་ནི་འཇིག་ཚོགས་ལ་ལྟ་བའོ། །

於此有識身及外一切相中者，謂於我、我所、我慢、執著、隨眠，因緣境界相中。
復次，我、我所〔執〕者，謂薩迦耶見。

ངའོ་སྙམ་པའི་ང་རྒྱལ་ནི་དེ་དག་ཉིད་དོ། །

言我慢者，謂即此慢。

དེ་དག་གིས་ཀུན་ནས་དཀྲིས་པ་ནི་མངོན་པར་ཞེན་པའོ། །

即彼諸纏，名為執著。

གནས་ངན་ལེན་ནི་བག་ལ་ཉལ་ལོ། །

即彼麤重，名為隨眠。

དེ་ལ་རབ་ཏུ་མངོན་པར་ཞེན་པ་ནི་ཕྱི་པ་རྣམས་ཀྱིའོ། །

執著多分，是諸外道。

བག་ལ་ཉལ་ནི་གཉིས་ཀའིའོ། །

隨眠通二。

སྡོམ་ནི།

復次，嗢柁南曰：

དེ་བཞིན་གཤེགས་དང་མི་རྟག་པའི། །

如來、無常想，

འདུ་ཤེས་གསུམ་འཇིགས་འདུས་མ་བྱས། །

底沙、怖、無為。

བདག་ཏུ་མ་གྱུར་མཚམས་སྦྱོར་མེད། །

不有、不相續，

སྟོང་ཉིད་མི་རྟག་མ་ལུས་སྤོང་། །

空、無常、無餘。

དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཇི་ལྟར་མདོ་ལས་རྣམ་པར་ཕྱེ་བ་བཞིན་ཏེ༑ དགྲ་བཅོམ་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མཆོད་པར་འོས་པའོ། །

如來應正等覺等者，如經分別：「所言應者，應供養故」。

རིག་པ་དང་ཞབས་སུ་ལྡན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་རིག་པ་ནི་གསུམ་མོ། །ཞབས་ནི་སྤྱོད་པ་དང་བསྡོམ་པ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་དང་། ལྷག་པའི་སེམས་ལས་བྱུང་བ་བཞི་པོ་མཐོང་བའི་ཆོས་ལ་བདེ་བར་གནས་པའོ། །

明行圓滿，所謂三明、遮行、行行皆悉圓滿；
又復，四種增上心法現法樂住，皆悉圓滿。

དང་པོ་ནི་རྒྱུ་བའི་ཞབས་སོ། །

前是行行。

ཐ་མ་ནི་གནས་པའི་ཞབས་ཏེ། དེ་ལ་སྐུ་དང་གསུང་དང་ཐུགས་ཀྱི་ཀུན་ཏུ་སྤྱོད་པ་ཡོངས་སུ་དག་པ་དང་། འཚོ་བ་ཡོངས་སུ་དག་པ་ནི་སྤྱོད་པའོ། །

後是住行。
此中，清淨身語意業現行、正命，是行圓滿。

དབང་པོའི་སྒོ་བསྲུངས་པ་ནི་བསྡོམ་པའོ། །

密護根門，是遮圓滿。

དེ་གཉིས་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྲུང་བ་མེད་པ་གསུམ་དང་བསྙེལ་བ་མེད་པའི་ཆོས་ཡིན་ནོ། །

由此二種，顯示如來三種不護、無忘失法。

བསམ་གཏན་དག་གིས་སྤྱོད་པ་དྲག་པོ་བཀག་པའི་ཕྱིར་འཇིག་རྟེན་ལ་ཉེས་པ་མི་སྤྱོད་པའོ། །

由不造過，世間靜慮遮自苦行。

བདེ་བར་གཤེགས་པ་ནི་ཡུན་རིང་པོ་ནས་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་བདག་དང་གཞན་ལ་ཕན་པར་དགྱེས་པའོ། །

言善逝者，謂於長夜，具一切種自利、利他二功德故。

འཇིག་རྟེན་མཁྱེན་པ་ནི་སེམས་ཅན་དང་སྣོད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་གྱི་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་སྟེ། དེ་ལ་སེམས་ཅན་ནི་སྔོན་དང་ཕྱི་མའི་མཐའ་ལས་བརྩམས་ཏེ། སྔོན་གྱི་གནས་དང་། འཆི་འཕོ་དང་། སྐྱེ་བ་མཁྱེན་པའོ། །

世間解者，謂於一切種有情世間及器世間皆善通達故；由善悟入有情世間，依前後際，宿住、死生。

དུས་ཐམས་ཅད་ལས་བརྩམས་ཏེ་སྤྱོད་པ་བརྒྱད་ཁྲི་བཞི་སྟོང་ལ་འཇུག་པའོ། །

依一切時，八萬四千行差別故。

སྣོད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་ནི་ཤར་ཕྱོགས་ལ་སོགས་པ་ཕྱོགས་བཅུའི་འཇིག་རྟེན་འཇིག་པ་དང་འཆགས་པ་མཐའ་དག་མཁྱེན་པ་དང་། འཇིག་རྟེན་པའི་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་རང་བཞིན་དང་། གླེང་གཞི་དང་། སྲེད་པ་དང་། ཉེས་དམིགས་དང་། ངེས་པར་འབྱུང་བ་དང་། འགྲོ་བའི་ལམ་ཡང་མཁྱེན་པའོ། །

於器世間，謂東方等十方世界，無邊成壞善了知故。
又於世間諸法自性、因緣、愛味、過患、出離、能趣行等，皆善知故。

བླ་ན་མེད་པ་ནི་མཉམ་པ་མེད་པ་མཁྱེན་པ་དང་དེ་ལས་ཆེས་མཆོག་ཏུ་གྱུར་པ་མེད་པ་དང་མཐོང་བའི་ཆོས་ལ་མཉམ་པ་མེད་པའོ། །

無上丈夫、調御士者，智無等故、〔於現法中〕無過上故。

སྐྱེས་བུ་འདུལ་བའི་ཁ་ལོ་སྒྱུར་བ་ནི་འདི་སྐྱེས་བུ་ཡང་ཡིན་ལ་གདུལ་བར་བྱ་བའི་སྐྱེས་བུ་རྣམས་ཀྱང་ཕལ་ཆེར་འདུལ་བར་བྱེད་པའོ། །ཁ་ལོ་སྒྱུར་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མཆོག་དང་གཙོ་བོའོ། །

於現法中是大丈夫，多分調御；無量丈夫，最第一故、極尊勝故。

ལྷ་དང་མི་རྣམས་ཀྱི་སྟོན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དེ་དག་དོན་རྟོགས་པ་དང་སྒྲུབ་པར་ནུས་པའི་ཕྱིར་རོ། །

天人師者，由彼天人解甚深義，勤修正行有力能故。

སངས་རྒྱས་ནི་བག་ཆགས་དང་བཅས་པའི་ཉོན་མོངས་པ་སྤངས་པ་སྟེ་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་པའོ། །

言佛陀者，謂畢竟斷一切煩惱并諸習氣，現等正覺阿耨多羅三藐三菩提故。

བཅོམ་ལྡན་འདས་ནི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སྙིང་པོར་སྡིག་པ་ཅན་གྱི་ཚོགས་དང་། བདུད་ཀྱི་གཡུལ་གྱི་སྟོབས་ཐམས་ཅད་བཅོམ་པའོ། །

薄伽梵者，坦然安坐妙菩提座，任運摧滅一切魔軍大勢力故。

དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མདོར་བསྟན་པའོ། །

此中，如來是初總序。

འདི་ལྟར་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཉོན་མོངས་པ་དང་ཤེས་བྱའི་སྒྲིབ་པ་ལས་རྣམ་པར་གྲོལ་བའོ། །

應、正等覺，謂永解脫一切煩惱障及所知障故。

དེ་ཡང་ཐུན་མོང་དང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་སྟེ། རེ་ཞིག་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཞེས་བྱ་བ་འདིས་ནི་ཉོན་མོངས་པ་དང་ཤེས་བྱའི་སྒྲིབ་པ་ལས་རྣམ་པར་གྲོལ་བ་ཐུན་མོང་བ་བསྟན་ཏོ། །

於其別中，略有二種，所謂共德及不共德。於共德中，且說解脫諸煩惱障及所知障。

རིག་པ་དང་ཞབས་སུ་ལྡན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པས་ནི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་བསྟན་ཏོ། །

自餘明行圓滿等句是不共德。

མདོ་ལས་མི་རྟག་པའི་འདུ་ཤེས་བསྒོམས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཀུན་ཏུ་བསྟེན་པ་དང་། གོམས་པར་བྱས་པས་རྒྱས་པར་འབྱུང་བའོ། །

復次，於無常想素呾纜中，修謂若修、若習，乃至廣說。

བསྒོམས་པའི་འབྲས་བུ་ནི་འདོད་པའི་འདོད་ཆགས་ཞེས་བྱ་བ་རྒྱས་པར་འབྱུང་བའོ། །

修果，謂一切欲貪，乃至廣說。

བསྒོམས་པའི་རྣམ་པ་ནི་དཔེའི་དབྱེ་བ་དག་གིས་སོ། །

修差別，謂譬喻差別故。

བསྒོམས་པའི་ཐབས་ནི་དགོན་པར་སོང་སྟེ་ཞེས་བྱ་བའམ་རྒྱས་པར་འབྱུང་བའོ། །

修方便，謂或住阿練若，乃至廣說。

དེ་ལ་ཀུན་ཏུ་བསྟེན་པ་ནི་མཚན་ཉིད་སོ་སོ་ཡང་དག་པར་རིག་པ་ཡིད་ལ་བྱེད་པས་སོ། །

此中，若修者，謂由了相作意故。

གོམས་པར་བྱས་པ་ནི་མོས་པ་ཡིད་ལ་བྱས་པས་སོ། །

若習者，謂由勝解作意故。

ལན་མང་དུ་བྱས་པས་ནི་མ་ལུས་པ་དག་གིས་སོ། །

多修習者，謂由餘作意故。

ཡང་ཀུན་དུ་བསྟེན་པ་ནི་ཤེས་བྱའི་དངོས་པོ་ལ་ཀུན་ཏུ་གཏོད་པའོ། །

又，若修者，謂於所知事而發趣故。

གོམས་པར་བྱས་པ་ནི་རྒྱུན་མི་འཆད་པ་དང་གུས་པར་བྱས་ཏེ་སྦྱོར་བའོ། །

若習者，謂無間殷重修加行故。

ལན་མང་དུ་བྱས་པ་ནི་ཡུན་རིང་པོ་ནས་འདྲིས་པར་བྱས་པའོ། །

多修習者，謂於長時熟修習故。

ཐེག་པར་བྱས་པ་ནི་རྟེན་གྱི་སྒོ་ནས་སོ། །

為處者，作所依故。

དངོས་པོར་བྱས་པ་ནི་དམིགས་པའི་སྒོ་ནས་སོ། །

為事者，作所緣故。

ཉན་ཏན་དུ་བྱས་པ་ནི་ཡིད་ལ་བྱེད་པའི་སྒོ་ནས་སོ། །

隨順者，由作意思惟故。

ཡོངས་སུ་འདྲིས་པ་ནི་ཅི་འདོད་པ་དང་ཚེགས་མེད་པར་འཐོབ་པའོ། །

串習者，得隨所欲無艱難故。

ལེགས་པར་མཐར་ཕྱིན་པ་ནི་ཆོས་མཉན་པའོ། །

善攝受者，聽聞正法故。

ལེགས་པར་བརྩམས་པ་ནི་ནང་དུ་ཚུལ་བཞིན་ཡིད་ལ་བྱེད་པའོ། །

善發起者，於內如理作意思惟故。

ཡང་ལེགས་པར་མཐར་ཕྱིན་པ་ནི་གུས་པར་ཡིད་ལ་བྱེད་པའོ། །

又，善攝受者，殷重作意故。

ལེགས་པར་བརྩམས་པ་ནི་རྒྱུན་མི་འཆད་པར་ཡིད་ལ་བྱེད་པའོ། །

善發起者，無間作意故。

ཡང་ལེགས་པར་རྫོགས་པ་ནི་མཐར་ཕྱིན་པར་འགྲོ་བའོ། །

又，善攝受者，到究竟故。

ལེགས་པར་བརྩམས་པ་ནི་ཡང་དག་པར་སྦྱོར་བའོ། །

善發起者，正加行故。

འདོད་པའི་འདོད་ཆགས་ཀྱི་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་ཕྱིར་རྒོད་པ་བསྟན་ཏོ། །

隨順欲貪，故說於掉。

གཟུགས་ཀྱི་འདོད་ཆགས་ཀྱི་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་ཕྱིར་ང་རྒྱལ་བསྟན་ཏོ། །

隨順色貪，故說於慢。

གཟུགས་མེད་པའི་འདོད་ཆགས་ཀྱི་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་ཕྱིར་མ་རིག་པ་བསྟན་ཏོ། །

順無色貪，故說無明。

རྩ་བའི་འཆིང་བ་གཅོད་པ་ནི་བག་ལ་ཉལ་ཡང་དག་པར་འཇོམས་པའོ། །

拔除根本者，害隨眠故。

རྩེ་མོ་ཡང་དག་པར་གཡོ་བར་བྱེད་པ་ནི་ས་འོག་མའི་དགེ་བའི་ཆོས་སྤོང་བའོ། །

摧折枝條者，下地善法由彼斷滅不增長故。

རྩ་ཞུས་དཀར་དག་སེལ་བ་ནི་མི་རྟག་པར་འདུ་ཤེས་པ་ལ་དམིགས་པ་ལ་མི་རྟག་པའི་འདུ་ཤེས་སུ་ཡང་དག་པར་སྟོན་པ་སྟེ།

རང་གི་ཡིད་ལ་བྱེད་བྱེད་པ་ལ་མི་རྟག་པར་ཡོངས་སུ་རྟོགས་པའི་ཕྱིར་རོ། །

以無常想所緣顯示無常想，自心作意觀無常故。

བརྩེགས་པ་ནི་རྣམ་པར་གྲོལ་བའི་རྒྱུ་དང་ལྡན་ཅིག་པའི་མི་རྟག་པར་འདུ་ཤེས་པའོ། །

臺閣者，謂解脫俱行無常想

ཕྱི་མ་དགུ་པོ་དག་ནི་དེའི་རྒྱུར་གྱུར་པ་རྣམས་སོ། །

梁棟者，謂彼依因。

གླང་པོ་ཆེའི་རྗེས་ནི་མི་སྡུག་པ་ལ་སོགས་པའི་འདུ་ཤེས་རྣམས་ཀྱི་ནང་ན་དམིགས་པ་རྒྱ་ཆེན་པོའི་ངོ་བོས་མཆོག་ཏུ་གྱུར་པའོ། །

象跡者，謂於不淨等想為第一故，所緣廣大故。

འབབ་པ་ནི་རྣམ་པར་གྲོལ་བའི་རྒྱུ་དང་ལྡན་ཅིག་པའི་མི་རྟག་པར་འདུ་ཤེས་པ་རྣམས་མྱ་ངན་ལས་འདས་པར་འབབ་པའོ། །

流注者，謂解脫因俱行無常想，能趣涅槃故。

ཉི་མ་ཤར་བ་ནི་མ་རིག་པའི་མུན་པའི་གཉེན་པོའོ། །

日出者，謂能對治無明闇故。

འཁོར་ལོས་སྒྱུར་བ་ལྟ་བུ་ནི་མི་བསླབ་པའི་མི་རྟག་པར་འདུ་ཤེས་པའོ། །

如輪王者，謂無學無常想。

ཁམས་ཀྱི་རྒྱལ་ཕྲན་ལྟ་བུ་ནི་དེ་ལས་གཞན་པ་རྣམས་སོ། །

如城王者，謂所餘想。

དགོན་པ་དང་། ཤིང་དྲུང་དང་། ཁང་སྟོང་དག་གི་བླ་གབ་མེད་པ་དང་། ཤིང་དྲུང་དང་། སྒྲིབ་གཡོགས་སྨོས་པ་ནི་གནས་

མལ་ཐམས་ཅད་བསྡུས་ཏེ་རབ་ཏུ་དབྱེ་བ་ནི་དེ་ལྟ་བུའོ། །

又或居阿練若，或居樹下，或居空室，或居迥露，由取樹下覆障等故，即攝一切臥具遠離。

གཟུགས་མི་རྟག་པ་ཉིད་ཙམ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་གཟུགས་ཙམ་ཡིན་གྱི་བདག་ནི་མེད་དོ་ཞེས་དེ་ལྟར་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་སྦྱོར་

བའོ། །

唯有色無常性者，謂唯有色都無有我，如是正修加行。

ལམ་དུ་འགྲོ་བ་ལ་བར་ཆད་བྱེད་པ་བཞི་ནི་ལམ་རྣམ་པ་གཉིས་ལ་སོགས་པ་སྟེ། དེ་ལ་ཐེ་ཚོམ་གྱིས་ནི་འགྲོ་བར་མི་རྩོལ་བ་ཉིད་དོ། །

復次，略有四種往趣道障，二種道等。謂由疑故不能發趣。

རྣམ་པར་རྟོག་པ་དག་དང་ལོག་པའི་ཡན་ལག་གིས་ནི་བརྩལ་ཀྱང་རྣམ་པར་རྟོག་པ་དང་ལྟ་བ་སྤྱོད་པ་དག་གཞན་དུ་འགྲོ་བར་འགྱུར་རོ། །

雖復發趣，由邪尋思而往餘處，由邪分尋思見行故。

དེ་དག་མེད་ཀྱང་གདམས་ངག་རྗེས་སུ་བསྟན་པ་ལ་མི་བཟོད་པར་འགྱུར་ཏེ། ཁྲོ་བ་ནི་གཞན་དག་ཟློ་བ་ལ་འཕྲུག་པའོ། །

雖無是事，然不堪任教授教誡。所言忿者，謂他諫諍時。

རབ་ཏུ་བྱུང་བ་ལ་ཡང་རང་དབང་མེད་པ་དང་གཞན་ལ་རག་ལུས་པ་དང་། མི་བཟད་པ་དང་ངན་པའི་སྤྱོད་པ་དག་གིས་དགའ་བ་མ་ཡིན་པ་དག་དང་འདྲེས་པ་སྟེ། གནོད་པའི་དངོས་པོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །

言苦惱者，謂出家者不得自在、禁約、艱難、麤弊行等。言不樂者、雜，瞋事故。

དེ་གཉིས་ནི་གཡང་ས་ཡིན་ཏེ། དེ་གཉིས་ཀྱིས་ཀྱང་འགྲོ་བ་ལ་བར་ཆད་བྱེད་དོ། །

此之二種，猶如坑澗，又此二種能障行路。

དེ་དག་མེད་ཀྱང་རྙེད་པ་དང་བཀུར་སྟིའི་ནགས་ཁྲོད་དུ་ཞུགས་པའི་ཕྱིར་བར་ཆད་བྱེད་པ་ནི་མི་བཟོད་པའི་ཐིབས་པོའི་ནང་དུ་ཞུགས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། འདི་ལྟར་ཡོངས་སུ་བཟུང་བ་བཏང་ཡང་སྤང་བར་མི་ནུས་པའོ། །

雖無是事而由利養及恭敬故，於入山林能為障礙。言猛利者，處深稠林故，所以者何？雖捨所攝受事，而不能捨此故。

འཇིགས་པ་དང་བཅས་པ་ནི་ཆོམ་རྐུན་དང་གཡོ་སྒྱུ་ཅན་གྱི་འཇིགས་པ་ཡོད་པའོ། །

復次，言有怖者，謂有盜賊及矯詐故。

མི་མཛོན་པའི་འཇིགས་པ་དང་བཅས་པ་ནི་ཉེ་འཁོར་ཐིབས་པོ་ཡིན་པ་དང་གཅན་གཟན་དང་མི་མ་ཡིན་པའི་འཇིགས་པ་ཡོད་པའོ། །

言有畏者，謂涉稠林故，有諸惡獸及與非人諸恐畏故。

ཚེར་མ་དང་བཅས་པ་ནི་ཐམས་ཅད་ནས་ཚེར་མས་གང་བའོ། །

言有刺者，謂一切處多毒刺故。

ལམ་གོལ་བ་ནི་གཞན་དུ་འགྲོ་བའོ། །

言失道者，往餘處故。

ལམ་ངན་པ་ནི་མི་མཉམ་པ་སྟེ། དེ་ལྟར་ན་ལྔ་པོ་དེ་དག་ནི་ལམ་གྱི་སྐྱོན་ཡིན་ནོ། །

言惡道者，不平正故。如是五種顯道過失。

འགྲོ་བ་ངན་པ་སྟོང་བའི་འགྲོ་བ་ནི་འགྲོ་བའི་སྐྱོན་ནོ། །

弊趣惡趣者，顯示趣過失。

ལམ་གོལ་བ་དང་ལམ་ངན་པར་འགྲོ་བ་ནི་སྐྱེས་བུ་དམ་པ་མ་ཡིན་པ་ཀུན་ཏུ་བསྟེན་པའི་ཕྱིར་འགྲོ་བ་པོའི་གང་ཟག་གི་ཉེས་པ་སྟེ། ཆོམ་རྐུན་པ་ལ་སོགས་པ་སྐྱེས་བུ་དམ་པ་མ་ཡིན་པ་དག་ཀུན་ཏུ་བསྟེན་པའི་ཕྱིར་རོ། །

失道、惡道而行及親近不善士者，顯示能行補特伽羅所有過失，諸盜賊等名不善士。

མི་གཡོ་བ་ནི་མཚན་མ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བའོ། །

復次，無動者，謂一切相皆遠離故。

མཐའ་ཡས་པ་ནི་སྲེད་པ་ཟད་པ་དང་ཡུལ་གྱིས་ཡོངས་སུ་འགྱུར་རོ། །

無轉者，謂貪愛盡故，於諸境界無轉變故。

མཐོང་བར་དཀའ་བ་ནི་ཟབ་པའོ། །

難見者，謂甚深故。

འཆི་བ་མེད་པ་ནི་སྐྱེ་བ་དང་རྒ་བ་དང་ན་བ་དང་འཆི་བ་ཡང་དག་པར་ཟད་པའོ། །

甘露者，謂生老病死皆永盡故。

བདེ་བ་ནི་མི་དང་མི་མ་ཡིན་པས་གཙེ་བའི་འཇིགས་པ་ཐམས་ཅད་ལས་ཡང་དག་པར་འདས་པའོ། །

安隱者，謂超過一切人與非人災橫怖畏故。

ཞི་བ་ནི་སྡུག་བསྔལ་ཐམས་ཅད་ཉེ་བར་ཞི་བ་དང་མཆོག་ཏུ་བསིལ་བར་གྱུར་པའོ། །

清涼者，謂一切苦皆寂滅故，極清涼故。

དངོས་པོ་བཟང་པོ་ནི་མཐོང་བའི་ཆོས་ལ་བདེ་བར་གནས་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་དམིགས་པ་ཡིན་ནོ། །

善事者，謂現法樂住所緣境故。

བདེ་ལེགས་སུ་འགྱུར་བ་ནི་ཉོན་མོངས་པ་ཐམས་ཅད་སྤང་བར་བྱ་བའི་དམིགས་པའོ། །

趣吉祥者，謂斷一切煩惱所緣境故。

མྱ་ངན་མེད་པ་ནི་དགའ་བ་དང་མི་དགའ་བ་ལས་ཡང་དག་པར་འདས་པ་དང་ཐོབ་པ་ཆུད་མི་ཟ་བའོ། །

無愁憂者，謂超過一切愛非愛故，又證得已無失壞故。

འཆི་འཕོ་མེད་པ་ནི་རྟག་པ་དང་ཕྱིར་མི་ལྡོག་པའོ། །

不死沒者，謂常住故、不退還故。

རིམས་ནད་མེད་པ་ནི་རྣམ་པར་བྱང་བའོ། །

無熾然者，謂清淨故。

ཡོངས་སུ་གདུང་བ་མེད་པ་ནི་འདོད་པས་ཕོངས་པ་མེད་པའོ། །

無熱惱者，謂所欲匱乏永止息故。

ནད་མེད་པ་ནི་ནད་དང་འབྲས་ཐམས་ཅད་རྣམ་པར་ཞི་བའོ། །

（漢譯缺）

མི་གཡོ་བ་ནི་གཡོ་བ་དང་རློམ་པ་ཐམས་ཅད་ཟད་པའོ། །

無動亂者，謂一切動亂皆滅盡故。

མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ནི་ཕུང་པོ་ཐམས་ཅད་བཀྲོག་པའོ། །

涅槃者，謂一切依皆寂滅故。

བདག་ཏུ་མ་གྱུར་ཅིག །བདག་གིར་མ་གྱུར་ཅིག་ཅེས་བྱ་བ་ནི་མ་འོངས་པའི་དུས་ལས་བརྩམས་ཏེ། བདག་དང་བདག་གི་ངོ་བོར་ཉེ་བར་སོང་བ་ནང་དང་ཕྱིའི་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱིས་བསྡུས་པ་བདག་གི་ལུས་དང་ཡོངས་སུ་གཟུང་བའི་དངོས་པོ་མི་སྐྱེ་བ་དོན་དུ་གཉེར་བའོ། །

復次，我何當不有、我所何當不有者，謂約未來世，於我我所性所攝，內處外處所攝，自內體性，及攝受事，希求不生故。

ཡང་ལུས་མི་སྐྱེ་བ་དོན་དུ་གཉེར་བ་དང་། དེ་ལ་བརྟེན་པའི་ཚོར་བ་མི་སྐྱེ་བ་དོན་དུ་གཉེར་བ་ཡང་ཡོངས་སུ་བསྟན་ཏོ། །

又復顯示希求依止不生故，及希求依彼受不生故。

བདག་ཏུ་མ་གྱུར་ཅིག་བདག་གིར་མ་གྱུར་ཅིག་ཅེས་བྱ་བ་ནི་ད་ལྟར་བྱུང་བའི་དུས་ལས་བརྩམས་ཏེ། འདི་ནི་མི་རྟག་པའི་འགོག་པ་ལ་ཡོངས་སུ་རྟོག་པ་སྔོན་དུ་འགྲོ་བ་སོ་སོར་བརྟགས་པའི་འགོག་པ་ལ་ཡོངས་སུ་རྟོག་པ་སྔེ་སྔར་ལེགས་སུ་སྨོན་པ་བྱས་ནས། ཕྱིས་ད་ལྟར་བྱུང་བའི་རྒྱུ་ལ་མི་རྟག་པར་ཡོངས་སུ་རྟོག་གོ། །

我當不有、我所當不有者，謂約現在世說。此觀無常滅前觀於擇滅，又前但有希望故，後於現在因觀無常性故。

ཉིང་མཚམས་མི་སྦྱོར་བ་ནི་ཤི་འཕོས་པའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་མི་སྐྱེ་བའོ། །

復次，不相續者，謂死歿已後，餘識不生故。

ལེན་པ་མེད་པ་ནི་མི་གནས་པའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ལ་མིང་དང་གཟུགས་མི་འཇུག་པའི་ཕྱིར་ལུས་མི་སྐྱེ་བའོ། །

言無取者，謂無所住識，無有趣入名色事故，自體永不生故。

མི་སྐྱེ་བ་ནི་མིང་དང་གཟུགས་འཕེལ་བ་དང་རྒྱས་པ་མེད་པའོ། །

無生長者，謂無有名色更增廣故。

འདུས་བྱས་ཐམས་ཅད་ཞི་བ་ནི་ཕུང་པོ་ལྔ་ཞིག་པའོ། །

言一切行皆寂止者，謂諸五蘊皆止息故。

སྟོང་པ་ཉིད་ནི་ཉོན་མོངས་པ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བའོ། །

復次，所言空者，謂離一切煩惱等故。

མི་དམིགས་པ་ནི་མཚན་མ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བའོ། །

無所得者，謂離一切所有相故。

སྲིད་པ་ཟད་པ་ནི་མ་འོངས་པ་ལ་དོན་དུ་གཉེར་བ་མེད་པའོ། །

言愛盡者，謂不希求未來事故。

འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་ནི་ད་ལྟར་བྱུང་བའི་ལོངས་སྤྱོད་ལ་དགའ་བ་མེད་པའོ། །

言離欲者，謂無現在受用喜樂故。

འགོག་པ་ནི་དེ་ལས་གཞན་པའི་ཉོན་མོངས་པ་སྤངས་པའོ།

所言滅者，謂餘煩惱斷故。

མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ནི་ཕུང་པོའི་ལྷག་མ་མ་ལུས་པའོ། །

言涅槃者，謂無餘依故。

མི་རྟག་པ་ནི་ཞིག་པ་དང་འཇིག་པའི་ཆོས་ཅན་ནོ། །

復次，言無常者，謂性破壞朽敗法故。

འདུས་བྱས་ནི་སྔོན་གྱི་མཐའ་ལས་བརྩམས་ཏེ་རྣམ་པར་བརྟགས་པ་གང་ཡིན་པའོ། །

言有為者，謂依前際所尋思故。

བསམས་པ་ནི་ཕྱི་མའི་མཐའ་ལས་བརྩམས་ཏེ་དོན་དུ་གཉེར་བ་གང་ཡིན་པའོ། །

言造作者，謂依後際所希望故。

རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་ནི་ད་ལྟར་གྱི་དུས་སུ་རྒྱུ་དང་རྐྱེན་གྱི་དབང་གིས་བྱུང་བ་གང་ཡིན་པའོ། །

言緣生者，謂依現世眾因緣力所生起故。

ཟད་པའི་ཆོས་ཅན་ནི་ཕྱོགས་གཅིག་ཟད་པའོ། །

有盡法者，謂一分盡故。

འཇིག་པའི་ཆོས་ཅན་ནི་ཐམས་ཅད་འགག་པའོ། །

有沒法者，謂全分滅故。

ཡང་ཟད་པའི་ཆོས་ཅན་ནི་ཐམས་ཅད་འགག་པའོ། །

又有盡法者，謂全分滅故。

འཇིག་པའི་ཆོས་ཅན་ནི་རྒྱུན་རྣམ་པར་འགྱུར་བའོ། །

有沒法者，謂相續變壞故。

འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བའི་ཆོས་ཅན་ནི་ཉེས་དམིགས་དང་ལྡན་པའོ། །

有離欲法者，謂過患相應故。

འགོག་པའི་ཆོས་ཅན་ནི་འདུས་བྱས་ཀྱི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ལས་ངེས་པར་འབྱུང་བའོ། །

有滅法者，謂一切有為法皆有出離故，

མ་ལུས་པར་སྤོང་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མདོར་བསྟན་པའོ། །

復次，無餘斷者，謂是總句。

ཡོངས་སུ་སྤང་བ་ནི་ཀུན་ནས་དཀྲིས་པ་སྤངས་པའོ། །

永棄捨者，諸纏斷故。

བྱང་བར་གྱུར་པ་ནི་བག་ལ་ཉལ་སྤངས་པའོ། །

永變吐者，隨眠斷故。

ཟད་པ་ནི་འདས་པ་ལས་རྣམ་པར་གྲོལ་བའོ། །

言永盡者，過去解脫故。

འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་ནི་ད་ལྟར་བྱུང་བ་ལས་རྣམ་པར་གྲོལ་བའོ། །

永離欲者，現在解脫故。

འགོག་པ་ནི་མ་འོངས་པ་ལས་རྣམ་པར་གྲོལ་བའོ། །

言永滅者，未來解脫故。

རྣམ་པར་ཞི་བ་ནི་མཐོང་བའི་ལམ་གྱིས་སོ། །

永寂靜者，由見道故。

ནུབ་པ་ནི་བསྒོམ་པའི་ལམ་གྱིས་ཏེ།འདི་ནི་ལམ་གཉིས་ཀྱིས་ཉོན་མོངས་པའི་དངོས་པོ་སྤངས་པའི་ཕྱིར་མ་ལུས་པར་སྤོང་བར་ཡོངས་སུ་བསྟན་ཏོ། །

永滅沒者，由修道故。當知此中，由二種道，斷煩惱事，顯無餘斷。

སྡོམ་ནི།

復次嗢柁南曰：

འདོད་པ་གཉིས་དང་བདེ་བྱ་དང༌། །

欲三種延請，

ཆོས་དང་དགེ་འདུན་གཞི་དང་ནི། །

法僧惠施故，

ཡིད་བྱུང་བྲམ་ཟེ་མི་རྟག་ཉིད།།

厭梵志無常，

དབུ་བ་རྫོས་པ་ཐམ་ཡིན།།

聚沫等為後。

མི་རྟག་པ་དང་གསོབ་དང་གསོག་དང་སླུ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཕྱིན་ཅི་ལོག་རྣམ་པ་བཞི་ཡིན་པའི་ཕྱིར་འདོད་པ་དག་གི་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པ་བསྟན་པ་སྟེ། དེ་ལ་གསོབ་ཀྱིས་ནི་སྟོང་པ་ཉིད་བསྟན་ཏོ།།

諸欲無常、虛、偽、不實者，謂於諸欲宣說顛倒，以是四種顛倒事故。
當知此中，虛故無我。

གསོག་གིས་ནི་མི་སྡུག་པ་ཉིད་བསྟན་ཏོ།།

偽故不淨。

སླུ་བས་ནི་བདེན་པར་ན་བདེ་བ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་སྡུག་བསྔལ་ཉིད་བསྟན་ཏོ།།

不實故苦，由於是處，樂非實故。

དེ་ལྟར་ན་དེ་དག་ནི་རྟག་པ་ལ་སོགས་པར་སྣང་བས་ཕྱིན་ཅི་ལོག་གི་གཞི་ཡིན་པའི་ཕྱིར་སླུ་བའི་ཆོས་སོ།།

然彼諸欲，似常等現，說名妄法，顛倒事故。

ཇི་ལྟར་ན་སླུ་བའི་ཆོས་ཡིན་པ་ནི་དཔེས་བསྒྲུབ་པར་བྱ་སྟེ་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུ་ནི་རྟག་པ་ལ་སོགས་པ་མ་ཡིན་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་སྣང་བས་ཆོས་མཐུན་པའོ།།

云何諸欲名為妄法，為顯此義說幻事喻。雖非常等然似顯現，故同彼法。

བྱིས་པ་འདྲིད་པ་ནི་ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་དེ་བཞིན་དུ་མི་ཤེས་པའི་ཕྱིར་བྱིས་པ་ཐོས་པ་དང་མི་ལྡན་པ་རྣམས་ལ་ཡིན་ཏེ། དེ་དག་གི་ཡུན་རིང་པོ་ནས་སླུ་བ་ལ་ལྷག་པར་ཆགས་པའི་སྒོ་ནས་རྣམ་པར་འགྱུར་བ་ལ་སྐྱེས་པའི་སྡུག་བསྔལ་གྱིས་རེག་པའོ།།

誑惑愚夫者，謂無聞愚夫於彼諸欲不如實知故，於長夜恒被欺誑，深生染著為變壞苦之所逼觸。

མཁས་པ་རྣམས་ནི་ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་ཤེས་པའི་ཕྱིར་དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ནོ།།

諸聰慧者，則不如是，如實知故。

རུས་པའི་ཀེང་རུས་ལྟ་བུ་ནི་ངོམས་མི་ཤེས་པའོ།།

又彼諸欲喻枯骨者，令無飽故。

ཤའི་ཁམ་ཚད་ལྟ་བུ་ནི་མང་པོ་དང་ཐུན་མོང་བའོ།།

喻段肉者，多所共故。

རྩཞུས་དཀརའི་སྒྲོན་མ་ལྟ་བུ་ནི་ཆོས་མ་ཡིན་པ་སྤྱོད་པ་དང་མི་མཐུན་པར་སྤྱོད་པའི་རྒྱུའོ།།

喻草炬者，是非法行、惡行因故。

མེའི་དོང་ལྟ་བུ་ནི་འདོད་པའི་སྲེད་པའི་ཡོངས་སུ་གདུང་བ་འཕེལ་བར་བྱེད་པའོ། །

喻一分炭者，增長欲愛，大熱惱故。

སྦྲུལ་གདུག་པ་ལྟ་བུ་ནི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྤང་བར་བྱ་བའོ། །

喻大毒蛇者，為諸聖賢所遠離故。

རྨི་ལམ་ལྟ་བུ་ནི་མྱུར་དུ་འཇིག་པར་འགྱུར་བའོ། །

喻夢所得者，速散壞故。

བརྙན་པོའི་རྒྱན་ལྟ་བུ་ནི་རྐྱེན་ལ་རག་ལས་པའོ། །

喻所假借莊嚴具者，託眾緣故。

ཤིང་རྩེ་ལྟ་བུ་ནི་བག་མེད་པའི་སའོ། །

喻諸樹端爛熟果者，危亡地故。

མི་གཙང་བ་རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མདོར་བསྟན་པའོ། །

又不淨者，是其總句。

དྲི་མི་ཞིམ་པ་ནི་ཟས་དང་སྐོམ་དང་ལོངས་སྤྱོད་རྣམ་པར་འགྱུར་བ་སྟེ། དེ་ལ་བཤང་བ་དང་གཅི་བ་ལ་སོགས་པ་མི་གཙང་བར་ཡོངས་སུ་གྱུར་པ་ནི་དྲི་མི་ཞིམ་པའོ། །

言臭穢者，受用飲食變壞成故，屎尿不淨變壞所成故，名臭處。

དྲི་ང་བ་ནི་ཤ་དང་ཁྲག་ལ་སོགས་པ་ཡོངས་སུ་གྱུར་པའོ། །

諸肉血等變壞所成故，名生臭。

མི་མཐུན་པ་ནི་འཁྲིག་པའི་ལོངས་སྤྱོད་ཡོངས་སུ་གྱུར་ན་མི་མཐུན་པའོ། །

可厭逆者，受用婬欲變壞所成，可惡逆故。

གུས་པར་བརྗེ་བར་བྱ་བ་ནི་འཇིག་རྟེན་པའི་ཟང་ཟིང་ཡོངས་སུ་གཏང་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར་བོད་པའོ། །

復次，應招延者，約捨世財。

རབ་ཏུ་བོད་པར་བྱ་བ་ནི་སྲེད་པ་ཟད་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་བོད་པའོ། །

應奉請者，約盡貪愛。

འབྲས་བུ་འདོད་པ་དག་གིས་ནི་གུས་པར་བོད་པར་བྱ་བའོ། །

欲求果報，是故招延。

ཐར་པ་འདོད་པ་དག་གིས་ནི་རབ་ཏུ་བོད་པར་བྱ་བའོ། །

欲求解脫，是故奉請。

ཐལ་མོ་སྦྱར་བར་བྱ་བ་ནི་དོན་དེ་ཉིད་དེ་དག་གིས་སློང་བའི་དུས་ནའོ། །

應合掌者，即為二事而延請時。

འདུད་པར་བྱ་བ་ནི་ཕྱག་ལ་སོགས་པ་བྱ་བར་འོས་པ་དང་ཚུལ་ཁྲིམས་དང་ལྟ་བ་མཐུན་པར་ཁས་བླང་བར་འོས་པའོ། །

應和敬者，應設禮拜問訊等故，應可與彼戒見同故。

འཇིག་རྟེན་གྱི་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཞིང་བླ་ན་མེད་པ་དང་སྦྱིན་གནས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དེ་ལ་ཡོན་ཕུལ་བའི་འབྲས་བུ་གཞལ་དུ་མེད་པའོ། །

無上福田世應奉施者，於彼惠施果無量故

ལེགས་པར་གསུངས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དོན་བཟང་པོ་དང་ཚིག་འབྲུ་བཟང་པོའོ། །

復次，善說者，文義巧妙故。

ཡང་དག་པར་མཐོང་བ་ནི་མཐོང་བའི་ཆོས་ལ་རྟོགས་པར་བྱ་བའོ། །

現見者，於現法中可證得故。

རིམས་ནད་མེད་པ་ནི་ཉོན་མོངས་པ་མེད་པའོ། །

無熱者，離煩惱故。

དུས་ཚད་པ་མེད་པ་ནི་དུས་གསུམ་ལས་རྣམ་པར་གྲོལ་བའོ། །

無時者，出三世故。

ཉེ་བར་གཏོད་པ་ནི་རྒ་བ་དང་ན་བ་དང་འཆི་བ་ལ་སོགས་པས་ཉེ་བར་མི་བཀྲི་བའོ། །

難引者，老病死等不能引故。

འདི་མཐོང་བ་ལ་ཡོད་པ་ནི་ལྷ་ལ་སོགས་པའི་འགྲོ་བ་དག་ལ་ཡང་སྣང་བའོ། །

難見者，天等趣中不可見故。

སོ་སོ་རང་གིས་རིག་པར་བྱ་བ་ནི་གཞན་ལ་དད་པ་ལ་སོགས་པས་ཡང་དག་པར་རིག་པར་བྱ་བ་མ་ཡིན་པའོ། །

內自所證者，唯信他等不能證故。

མཁས་པ་དག་གིས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སློབ་པ་དང་མི་སློབ་པ་དག་གིས་སོ། །

諸有智者者，謂學、無學。

གནས་དང་གླིང་དང་། མགོན་དང་། སྐྱབས་དང་། དཔུང་གཉེན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཕྱི་མ་ཕྱི་མ་བཤད་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་དག་གི་ངེས་པར་

འབྱུང་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར་ཡོངས་སུ་བསྟན་ཏོ། །

為舍、為洲、為救、為歸、為趣者，由後後句釋前前句，顯出離義。

འཕགས་པའི་བདེན་པ་བཞི་ཤེས་ནས་ཡང་དག་པའི་ལྟ་བ་དུས་ཐམས་ཅད་དུ་སྐྱེའོ་ཞེས་སྐབས་དབྱེ་བར་མཛད་པ་ནི་འདས་པ་

དང་ད་ལྟར་བྱུང་བ་དང་མ་འོངས་པའི་སློབ་པ་རྣམས་ཀྱི་སྐྱེས་པ་དང་སྐྱེ་བར་འགྱུར་བའོ། །

又能了知四聖諦故，名為正見。
言生起者，於一切時容可生故。
已生起者，於過去世住無學位。

ད་ལྟར་སྐྱེས་པ་ནི་གང་དག་གིས་ད་ལྟར་གྱི་དུས་སུ་ཐོབ་པ་དང་། བསྒོམ་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་འགྱུར་བའོ། །

今生起者，於現在世或已證得或修圓滿。

དུས་ཕྱིས་སྐྱེད་པར་བྱེད་པ་ནི་གང་དག་གིས་མ་ཐོབ་པ་ལ་རབ་ཏུ་བརྩོན་པ་རྣམས་སོ། །

當生起者，或未證得或勤修習應修應習。

ཀུན་ཏུ་བསྟེན་པར་བྱ། གོམས་པར་བྱ་ལན་མང་དུ་བྱ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཅི་རིགས་པར་སྔ་མ་བཞིན་ནོ། །

應多修習者，隨其所應如前當知。

མཐུན་པར་བསྲུང་བར་བྱ་བ་ནི་ཡོངས་སུ་ཉམས་པར་འགྱུར་པ་ནི་ཆོས་རྣམ་པར་སྤང་པའོ། །

應隨護者，遠離隨順退墮法故。

རིག་པར་བྱ་བ་ནི་ཁྱད་པར་ཅན་གྱི་ཆ་དང་མཐུན་པའི་ཆོས་བསྟེན་པའམ། ལུས་ཀྱིས་རིག་པར་བྱ་བའོ། །

言應觸者，由身體故。

འབྲས་བུ་འམ། ཤེས་པ་ཕྱི་མ་འམ། རྟོགས་པའི་སྒོ་ནས་ནི་མངོན་སུམ་དུ་བྱ་བའོ། །

應作證者，或果或勝智，如說：「我已證道」故。

དུས་སུ་གདམས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཕ་རོལ་པོ་སྟན་དམའ་བ་ལ་འདུག་པ་ལ་སོགས་པའི་སྒོ་ནས་ཉན་པ་དང་འདོད་པ་དང་ཉན་པར་འོས་པར་ཤེས་ཤིང་འདི་ནི་སྟོར་གདམས་བྱ་བའི་དུས་ཡིན་ནོ། །

應時而說者，若了知彼願樂欲聞，及堪聞者，方可為說，坐卑座等，是名為時應。

འདི་ནི་ཡང་དག་པར་འཕགས་པའི་དུས་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བར་ཤེས་ནས་གདམས་བྱ་བའོ། །

當序說先時所作。

གུས་པར་བྱས་ཏེ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཅི་ནུས་པར་བདག་ཉིད་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཆོས་སྟོན་པ་སྟེ། རྣམ་གྲངས་དེ་དང་དེ་དག་གིས་མི་འཕྲུག་ཅིང་དོན་རབ་ཏུ་བསྟན་པར་འདོད་ཀྱི། སྟོན་པ་ཙམ་དུ་འདོད་པ་ནི་མ་ཡིན་པའོ། །

若了知彼是增上已，即便殷重，隨其所能、盡己所有而為說法。為欲開示彼彼差別未曾有義，非直華詞樂說而已。

མཐར་གྱིས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དོན་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་སྟོན་པའི་སྒོ་ནས་སོ། །

次第者，開示義故。

མཚམས་སྦྱར་བ་ནི་རྐོལ་བར་བྱེད་ནས་སོ། །

隨密者，設妨難故。

མཐུན་པར་འབྲེལ་པ་ནི་དེའི་ལན་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་སྟོན་པའི་སྒོ་ནས་སོ། །

隨會者，顯釋彼故。

རངས་པར་བྱེད་པ་ནི་ཡང་དག་པར་བླངས་ཏེ་འདུག་པ་རྣམས་ལའོ། །

令歡喜者，化受教者故。

དགའ་བར་བྱེད་པ་ནི་བར་མར་གནས་པ་རྣམས་ལའོ། །

令愛樂者，化處中者故。

མགུ་བར་བྱེད་པ་ནི་ཞེ་འགྲས་པ་རྣམས་ལའོ། །

令喜樂者，化誹謗者故。

སྤྲོ་བར་མི་བྱེད་པ་ནི་བསྔེན་པ་དང་མགུ་བའི་སེམས་ཀྱིས་ཕ་རོལ་པོའི་ཡང་དག་པའི་ཡོན་ཏན་རྣམས་ལ་སྤྲོ་བར་བྱེད་ཀྱི། རང་གི་མིང་གིས་མི་སྟོན་པའོ། །

讚勵者，求彼實德，以稱順心發自言音，揄揚讚美。

སྨྲ་འགོང་བར་མི་བྱེད་པ་ནི་ཞེ་སྡང་གིས་ཕ་རོལ་པོའི་ཡང་དག་པའི་སྐྱོན་རང་གི་མིང་གིས་མི་སྟོན་པའོ། །

訶擯者，觀彼實過，以無恚心發自言音，開示訶責。

རིགས་པ་དང་ལྡན་པ་ནི་རིགས་པ་བཞི་པོ་ལྟོས་པའི་རིགས་པ་དང་། གཏན་ཚིགས་སྒྲུབ་པའི་རིགས་པ་དང་། བྱ་བ་བྱེད་པའི་རིགས་པ་དང་། ཆོས་ཉིད་ཀྱི་རིགས་པ་བཞི་དང་ལྡན་པའོ། །

道理者，具四道理故，謂觀待道理、作用道理、法爾道理、證成道理。

འབྲེལ་པ་ནི་སྐབས་མི་འདོར་བའོ། །

有益者，於所為處不棄捨故。

མ་འདྲེས་པ་ནི་མ་འཁྲུགས་པ་དང་འབྲེལ་པའོ། །

無雜者，無雜亂故，有繫屬故。

ཆོས་དང་མཐུན་པ་ནི་དོན་དང་ལྡན་པ་སྟེ། སྡུག་བསྔལ་ལ་སོགས་པ་དང་ངེས་པར་འབྱུང་བ་དང་རབ་ཏུ་དབེན་པ་ལས་སྐྱེས་པའི་ཆོས་རྣམ་པ་དུ་མ་ལས་བརྩམས་པའོ། །

有法者，能引義故，依於苦等，有無量種出離、遠離所生法故。

འཁོར་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་རྒྱལ་རིགས་ལ་སོགས་པ་འཁོར་བཞི་ལ་རུང་བའོ། །

如眾會者，隨剎帝利等四種會眾所堪能故。

བྱམས་པའི་སེམས་ཀྱིས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དོན་དེ་རྟོགས་པ་དང་ཕན་པར་འདོད་པའོ། །

以慈心者，為欲令彼得樂義故。

ཕན་པའི་སེམས་ཀྱིས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཅི་ནས་ཀྱང་དེ་གུས་པར་ཆོས་ཉན་པར་འགྱུར་བ་དང་། ཀུན་ཤེས་པར་འགྱུར་བ་དང་། དེས་ན་དེ་དག་ལ་ཕན་པར་འགྱུར་རོ་སྙམ་དུ་སེམས་པའོ། །

利益心者，云何當令若有殷重聽聞正法、皆得悟解、獲大利益故。

སྙིང་བརྩེ་བའི་སེམས་ཀྱིས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཆོས་དང་མཐུན་པའི་ཆོས་སྒྲུབ་པར་འདོད་པས་སོ། །

哀愍心者，欲令彼修法隨法行故。

རྙེད་པ་དང་བཀུར་སྟི་དང་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་དག་ལ་མི་རྟེན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཆོས་གོས་ལ་སོགས་པ་ལས་བརྟེམས་ཏེ་མ་ཡིན་ཕྱག་འཚལ་བ་ལ་སོགས་པ་དག་གི་ཕྱིར་མ་ཡིན་གྱི། གཞན་དག་གཡེན་སྤྱོར་རྨས་པ་འབབ་ཞིག་ཏུ་སེམས་པའོ་ཞེས་བྱ་བ་རྒྱས་པར་འབྱུང་བའོ། །

無所依者，不為利養恭敬名稱故，謂不依止衣服等事，亦不依止禮敬等事，唯欲令他悟入正法。
又不於他有所輕蔑，乃至廣說。

བདག་ལ་བསྟོད་པར་མི་བྱེད་ཅིང་གཞན་ལ་སྨོད་པར་མི་བྱེད་པ་ནི་རྙེད་པ་དང་བཀུར་སྟི་འདོད་པས་བདག་ནི་ཆོས་འདུལ་བ་འདི་ཀུན་ཤེས་སོ། །ཁྱོད་ནི་མི་ཤེས་སོ་ཞེས་བྱ་བ་རྒྱ་ཆེར་བདག་གི་ཡོན་ཏན་མི་བརྗོད་ཅིང་གཞན་གྱི་སྐྱོན་ནས་མི་བརྗོད་པའོ། །

不自高者，不為利養恭敬事故作如是言：唯我能知如是法律，非汝等輩，乃至廣說，讚己功德，談彼過失。

དུས་སུ་ཆོས་མཉན་པར་བྱ་བ་ནི་བདག་གི་གཏམ་འདི་ནི་དེ་ཕན་པ་མང་པོ་བྱེད་དོ་སྙམ་དུ་བདག་ཉིད་ཀྱིས་གཏམ་བྱ་བ་གང་ཡིན་པའི་དུས་ལ་བབ་པར་མཐོང་ཞིང་། གཞན་གྱི་ཡང་འདིའི་བར་ཆད་དུ་མི་འགྱུར་རོ་ཞེས་སྟོན་པའི་དུས་ཤེས་ནས་གཏམ་བྱ་བའོ། །

於時時間，應聽法者至如是時，應自觀察：我今說法，多有所作。他說法時，應正了知：勿我於中當為障礙。

གུས་པར་བྱ་བ་ནི་སེམས་དམའ་བས་སྟན་དམའ་བ་ལ་འདུག་སྟེ། སྤྱོད་ལམ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པར་འགྱུར་བས་ཅི་ནུས་སུ་ཆོས་མཉན་པའོ། །

即便殷重以謙下心，坐于卑座，具足威儀，隨其所能，聽聞正法。

གུས་པར་མཉན་པ་ནི་དོན་ཐེ་ཚོམ་ཟ་བ་ཞིག་ཏུ་མ་རྟོགས་པ་ཐེ་ཚོམ་ཟ་ཞིག་ཏུ་རྟོགས་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་དང་པོ་ཉིད་དུ་དྲི་བ་དང་། ཐེ་ཚོམ་ཟ་ཞིག་ཏུ་རྟོགས་པ་ཐེ་ཚོམ་ཅན་ཡང་ཐེ་ཚོམ་བསལ་བར་བྱ་བའོ། །

起恭敬相。為欲啟悟先未解義而興請問，若不悟解，或復沈疑，終不譏誚。

སྨད་པར་མི་བྱ་བས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཁྱད་པར་ཆེས་འཕགས་པའོ། །

於其勝者，恭敬隨順。

རྗེས་སུ་མཐུན་པར་བྱ་བ་ནི་མཉམ་པ་དང་དམན་པ་གཉིས་སོ། །

於等、於劣，恭敬法故亦不輕蔑。

ཆོས་ལ་བསྙེན་བཀུར་ཉེ་བར་བཞག་སྟེ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དེའི་འབྲས་བུ་ཆེན་པོ་དང་ཕན་ཡོན་ཆེན་པོ་རྟོགས་ནས་དེ་ལ་བཀུར་སྟི་བསྐྱེད་ནས་ཉན་པའོ། །

於說法師，深生尊重，如說法者，當獲無上大果修利故。

ཆོས་སྨྲ་བ་ལ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དེ་སྟོན་པ་ནི་འདིའོ་ཞེས་བྱ་བའོ། །

〔於說法師者〕

ཆོས་ལ་མི་བརྙས་པས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འདི་ནི་ཡི་གེ་དང་ཚིག་འབྲུ་བཟང་པོ་མ་ཡིན་གྱི། འདི་ནི་ཚིག་དང་ཡི་གེ་ཡང་བ་དང་མངོན་པའོ་ཞེས་བརྙས་པར་མི་བྱེད་པའོ། །

不輕法者，不作是言：此非綺飾文字章句，所有文句悉皆麤淺故。

ཆོས་སྨྲ་བ་ལ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འདི་ནི་བདག་པས་རིགས་དམའ་ཞིང་ཆོས་ངན་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བརྙས་པར་མི་བྱེད་པའོ། །

不輕法師者，不作是言：彼於我所種姓卑劣等故。

བདག་ཉིད་ལ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བདག་ཉིད་ལ་ནི་ཆོས་འདི་ཀུན་ཤེས་པར་བྱ་བའི་མཐུ་མེད་དོ་ཞེས་རྟོགས་པར་བྱ་བ་ལ་སྤྲ་མི་འགོང་བའོ། །

不自輕者，不作是言，我於解法無有力能，於其所證無怯劣故。

ཀུན་ཤེས་པར་འདོད་པའི་སེམས་ཀྱིས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཐོ་མི་འཚམས་པའི་བསམ་པས་ཤེས་པར་འདོད་པའོ། །

奉教心者，無惱亂心，唯欲求解故。

རྩེ་གཅིག་པའི་སེམས་ཀྱིས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཡི་གེའི་བྱེ་བྲག་རྟོགས་པར་བྱ་བའོ། །

心一趣者，為欲領解文句差別故。

རྣ་གཏད་དོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སྒྲ་རྟོགས་པར་བྱ་བའོ། །

屬耳聽者，為欲了知音韻差別故。

ཡིད་ཡང་དག་པར་གཏད་དོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དོན་དང་མཐུན་པར་འཇུག་པར་བྱ་བའོ། །

修治意者，為欲悟入甚深義故。

སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་བསམས་ཏེ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཅི་ནས་ཀྱང་འགའ་ཡང་ཡང་དག་པར་མི་རིགས་པ་དང་ཡང་དག་པར་མི་རྟོག་པར་མི་འགྱུར་བར་བྱ་བའི་བར་ཆད་མེད་པར་ཡི་གེ་དང་སྒྲའི་བྱེ་བྲག་རྟོགས་པར་བྱ་བའོ། །

於一切心無不繫念者，為欲無間領解音韻文句義故，無不了知，無不通達，而空過者。

བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་ཉན་ཐོས་ཀྱི་དགེ་འདུན་ནི་ལེགས་པར་ཞུགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མདོར་བསྟན་པའོ། །

復次，言正行者，謂是總句。

རིགས་པར་ཞུགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སློབ་པ་འབྲས་བུ་ལ་གནས་པ་རྣམས་སོ། །

應理行者，住果有學。

དྲང་པོར་ཞུགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཞུགས་པའི་ལམ་ལ་གནས་པ་རྣམས་སོ། །

質直行者，住於向道。

མཐུན་པར་ཞུགས་པ་ནི་མི་སློབ་པ་རྣམས་ཏེ་དེ་དག་ནི་སྟོན་པ་དང་ཆོས་དང་བསླབ་པ་ལ་སོགས་པ་ལ་གུས་པར་བྱེད་པ་འབའ་ཞིག་ཏུ་ཟད་དོ། །

和敬行者，是其無學，由彼唯於大師正法及學處等深恭敬故。

མཐུན་པའི་ཆོས་སྤྱོད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་རྒྱུ་ལ་གནས་པ་རྣམས་སོ། །

隨法行者，於因轉時。

ཆོས་ཀྱི་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་ཆོས་སྒྲུབ་པ་ནི་གང་དག་ཕ་རོལ་གྱི་སྒྲའི་རྒྱུ་ལས་བྱུང་བས་ནང་དུ་ཚུལ་བཞིན་དུ་ཡིད་ལ་བྱེད་པའོ། །

法隨法行，由聞他音，內正如理而思惟故。

ཡང་ལེགས་པར་ཞུགས་པ་ནི་དེའི་ལམ་དང་དེའི་འབྲས་བུ་འགོག་པ་ལ་ཞུགས་པའོ། །

又應理行者，是其正道及果滅行。

དྲང་པོར་ཞུགས་པ་ནི་ཇི་ལྟར་བསྟན་པ་བཞིན་དུ་སྒྲུབ་པ་སྒྱུ་གཡོ་དང་སྒྱུ་མེད་པར་ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་འཆགས་པའོ། །

質直行者，如其聖教而正修行，無諂無誑如實顯現。

མཐུན་པར་ཞུགས་པ་ནི་མགུ་བར་འགྱུར་བའི་ཆོས་དྲུག་དང་ལྡན་པའོ། །

和敬行者，與六堅法而共相應。

མཐུན་པའི་ཆོས་སྤྱོད་པ་ནི་ཆོས་དང་མཐུན་པའི་ཆོས་སྤྱོད་པའོ། །

隨法行者，法隨法行。

དགྲ་བཅོམ་པ་དང་ཟག་པ་ཟད་པ་ཞེས་རྒྱས་པར་འབྱུང་བ་དང་། ཤིན་ཏུ་མཐར་ཐུག་པ་ཞེས་བྱ་བ་རྒྱས་པར་འབྱུང་བ་དང་། གཏན་པ་མེད་པ་དང་། འོབས་བོར་བ་དང་། འོབས་ལས་ཡང་དག་པར་རྒལ་བ་ཞེས་རྒྱས་པར་འབྱུང་བ་དང་། ཡན་ལག་ལྔ་སྤངས་པ་དང་། ཡན་ལག་དྲུག་དང་ལྡན་པ་ཞེས་རྒྱས་པར་འབྱུང་བ་དང་། རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པ་དང་རྣམ་པར་མི་ལྡང་བའི་ཆོས་ཅན་དང་ངེས་པར་རྫོགས་པར་བྱང་ཆུབ་ཏུ་འགྲོ་བ་ཞེས་རྒྱས་པར་འབྱུང་བ་འདི་དག་ཐམས་ཅད་ནི་གཞི་བསྡུ་བར་རང་གི་གནས་ནས་བཤད་པར་རིག་པར་བྱའོ། །

諸阿羅漢諸漏永盡，乃至廣說。
最極究竟，乃至廣說。
亦名出離超出坑塹越度坑塹，乃至廣說。

永斷五支，成就六支，乃至廣說。
獲得預流不顛墜法，決定趣向三菩提果，乃至廣說。
如是一切於自處所《攝事分》中，我當廣說。

སྟོན་པའི་སྲས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མདོར་བསྟན་པའི་ཚིག་གོ། །

又大師子者，是其總句。

ཐུགས་ལས་སྐྱེས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སྲས་ཀྱི་ནང་ན་དམན་པས་སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ་བསལ་བའི་ཕྱིར་རོ། །

腹所生者，簡去異生卑劣子故。

གསུང་ལས་སྐྱེས་པ་ནི་ཆོས་བསྟན་པའི་སྒྲ་ལས་སྐྱེས་པའོ། །

口所生者，從說法音而誕生故。

ཆོས་ལས་སྐྱེས་པ་ནི་ཚུལ་བཞིན་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་དང་ཆོས་དང་མཐུན་པའི་ཆོས་སྒྲུབ་པ་ལས་སྐྱེས་པའོ། །

法所生者，如理作意、法隨法行之所生故。

ཆོས་ཀྱི་སྤྲུལ་པ་ནི་ཆོས་ཀྱི་སྐུ་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ་དང་ཆོས་མཐུན་པ་ཡིན་නོ། །

法所化者，從法身路而得成立相似法故。

ཆོས་ཀྱི་བགོ་སྐལ་ལ་སྤྱོད་པ་ནི་ཟག་པ་མེད་པའི་ཆོས་ཀྱི་ལོངས་སྤྱོད་ལ་ཆོས་མཐུན་པ་ཡིན་ནོ། །

法等分者，受用無漏法之財寶相似法故。

དེ་དག་གིས་ནི་སྐྱེ་བ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་དང་། ཡབ་དང་ཆོས་མཐུན་པ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཡོངས་སུ་བསྟན་པ་ཡིན་ཏེ། ཚིག་

དང་པོས་ནི་སྐྱེ་བ་བཟང་པོ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་སྣོད་ཀྱི་སྐྱོན་དགག་པ་བསྟན་ཏོ། །

如是諸句顯示增上生圓滿，及父相似法生圓滿。
謂初句於其增上生圓滿中，遮器過失。

གཉིས་པས་ནི་ཁུ་བ་དང་ཁྲག་མི་གཙང་བ་ལས་སྐྱེ་བ་དགག་པ་བསྟན་ཏོ། །

第二句遮其精血不淨所生。

གསུམ་པས་ནི་དམ་པའི་ཆོས་མ་ཡིན་པ་འདོད་པའི་འདོད་ཆགས་ལས་སྐྱེ་བ་དགག་པ་བསྟན་ཏེ། ཚིག་གསུམ་པོ་དེ་དག་གིས་

སྐྱེ་བ་བཟང་པོ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཡོངས་སུ་བསྟན་ཏོ། །

第三句遮其欲貪非正法生。如是三句顯示增上生圓滿。

ཚིག་བཞི་པས་ནི་བདག་དང་ཆོས་མཐུན་པ་བསྟན་ཏོ། །

第四句顯示自體相似之法。

ལྔ་པས་ནི་ལོངས་སྤྱོད་ལ་ཆོས་མཐུན་པ་བསྟན་ཏོ། །

第五句顯示受用相似之法。

ཚིག་འདི་གཉིས་ཀྱིས་ནི་ཆོས་མཐུན་པ་ལ་སྐྱེ་བ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཡོངས་སུ་བསྟན་ཏོ། །

如是二句顯示父相似法生圓滿。

གཞི་ནི་རྐྱེན་དང་ཀུན་འབྱུང་བ་དང་རྒྱུའོ། །

又序者，是緣、集者、是因。

རྐྱེན་གྱི་དབང་དུ་བྱས་ནས་དེ་ལས་སྐྱེ་བའོ། །

緣增上故，名彼種類。

རྒྱུའི་དབང་དུ་བྱས་ནས་དེ་ལས་རབ་ཏུ་སྐྱེས་པའོ། །

因增上故，名彼所生。

རྒྱུ་ལས་རབ་ཏུ་སྐྱེ་ཡང་རྐྱེན་གྱི་དབང་གིས་ནི་སྐྱེའི་གཞན་དུ་ནི་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བའོ། །

雖因所生，藉緣勢力方得生起，為彼依故。

ཡང་ན་ཚིག་ཕྱི་མ་ཕྱི་མ་བཤད་པ་ཡིན་པར་རིག་པར་བྱའོ། །

又於此中，後句釋前。

ལེགས་པར་མཐོང་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མདོར་བསྟན་པའོ། །

又善見者，是其總句。

ལེགས་པར་རིག་པ་ནི་ཆོས་དང་དོན་སོ་སོ་ཡང་དག་པར་རིག་པའོ། །

言善知者，知法義故。

ལེགས་པར་ཡིད་ལ་བྱས་པ་ནི་ཡང་དག་པར་ཚུལ་བཞིན་ཡིད་ལ་བྱེད་པའོ། །

善思惟者，如其正理而思惟故。

ལེགས་པར་བསྟན་པ་ནི་ཀུན་ནས་སོ། །

善黠慧者，全分知故。

ལེགས་པར་རྟོགས་པ་ནི་ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་གྱི་སྒོ་ནས་ཏེ། དེ་གཉིས་ནི་ལེགས་པར་མཐོང་བ་ཡིན་ནོ། །

善通達者，如實知故。由後二句顯善見性。

སྔ་མ་གཉིས་ནི་དེའི་སྦྱོར་བ་ཡིན་ནོ། །

由前二句，顯彼加行。

འཕགས་པ་ནི་ཟག་པ་མེད་པ་དང་འཕགས་པའི་རྒྱུད་ལ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །

又言聖者，是無漏故及在聖者相續中故。

ངེས་པར་འབྱུང་བ་ནི་ཁམས་གསུམ་པའི་སྡུག་བསྔལ་ལས་ངེས་པར་འབྱུང་བའོ། །

出離者，出離三界一切苦故。

ངེས་པར་རྟོགས་པ་ཅན་ནི་ཤིན་ཏུ་ངེས་པར་འབྱུང་བ་དང་ཕྱིར་མི་ལྡོག་པའོ། །

決達者，究竟出離無退轉故。

བཅོམ་ལྡན་འདས་ནི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྩ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དང་པོར་མངོན་པར་རྫོགས་པར་བྱང་ཆུབ་པའོ། །

復次，諸法皆以世尊為本者，由佛世尊是其最初現等覺故。

བཅོམ་ལྡན་འདས་ནི་འདྲེན་པར་བྱེད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མངོན་པར་རྫོགས་པར་བྱང་ཆུབ་ནས་ལྷ་དང་མིའི་བར་ལ་ཡང་དག་པར་

རབ་ཏུ་སྟོན་པའོ། །

世尊為〔導〕者，現等覺已，為諸天人等開示故。

བཅོམ་ལྡན་འདས་ནི་རྟེན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཆོས་བསྟན་པ་ལ་ཐེ་ཚོམ་སྐྱེས་པ་ཐམས་ཅད་ཡང་དང་ཡང་དུ་སེལ་བའོ། །

世尊為依者，所說法中，隨所生起一切疑惑，皆能遣故。

བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་མིག་ཏུ་གྱུར་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ལྷན་ཅིག་སྐྱེས་པའི་ཤེས་རབ་སྒྲུབ་པའོ། །

又佛世尊能為眼者，謂能引發俱生慧故。

ཡེ་ཤེས་སུ་གྱུར་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སྦྱོར་བ་ལས་བྱུང་བའི་ཤེས་རབ་སྒྲུབ་པའོ། །

能為智者，謂能引發加行慧故。

མངོན་དུ་གྱུར་པ་ནི་བསམས་པ་ལས་བྱུང་བའི་ཤེས་རབ་སྒྲུབ་པའོ། །

能為義者，謂能引發思所成慧故。

ཆོས་སུ་གྱུར་པ་ནི་ཐོས་པ་ལས་བྱུང་བའི་ཤེས་རབ་སྒྲུབ་པའོ། །

能為法者，謂能引發聞所成慧故。

དོན་གསལ་བར་གཏན་ལ་འབེབས་པར་བྱེད་པ་ནི་ཐེ་ཚོམ་ཐམས་ཅད་གཅོད་པར་བྱེད་པའོ། །

不顯了義能決了者，一切疑惑皆能斷故。

དོན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྟེན་ནི་འཇིག་རྟེན་པ་དང་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཐམས་ཅད་སྒྲུབ་པའོ། །

能為一切義所依者，謂能引發一切世間及出世間興盛事故。

ཡིད་བྱུང་བ་ནི་མཐོང་བའི་ལམ་ལའོ། །

復次，厭者，謂於見道。

འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་ནི་བསྒོམ་པའི་ལམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་དག་ལའོ། །

言離欲者，謂於修道離欲究竟。

འགོག་པ་ནི་ཕུང་པོ་ཐམས་ཅད་འགོག་པའོ། །

所言滅者，謂於無學一切依滅。

ཡིད་བྱུང་བ་དང་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་ལ་ཞུགས་པ་ནི་དེ་གཉིས་ཀྱི་སྦྱོར་བ་ལ་གནས་པ་རྣམས་ཡིན་ནོ། །

前之二種，於加行位，修習厭行及離欲　　行。

འགོག་པ་ལ་ཞུགས་པ་རྣམས་ནི་མི་སློབ་པ་ཡིན་ནོ། །

後之一種，在無學位，行於滅行。

ཡིད་འབྱུང་བར་འགྱུར་བ་ནི་བདེན་པ་མཐོང་བས་འདུས་བྱས་ཐམས་ཅད་ལས་མི་མཐུན་པར་འཛིན་པའོ། །

又言厭者，由見諦故，於一切行皆悉厭逆。

དེ་ནས་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བར་འགྱུར་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བསྒོམ་པའི་ལམ་ལ་འདོད་ཆགས་སྤོང་བའོ། །

言離欲者，由於修道永斷貪故。

རྣམ་པར་གྲོལ་བར་འགྱུར་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དེ་ནས་འདོད་ཆགས་དང་དེ་དང་དེ་གྲུབ་པ་དང་བདེ་བ་གཅིག་ལ་དེ་ལས་གཞན་པའི་

ཉོན་མོངས་པ་རྣམས་ལས་སེམས་རྣམ་པར་གྲོལ་བའོ། །

言解脫者，由離貪故，一向安隱，於餘煩惱，心得解脫。

ཡོངས་སུ་གྲོལ་བ་ནི་ཉོན་མོངས་པ་སྤོང་བའི་ཕྱིར་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པའི་སྡུག་བསྔལ་ལས་གྲོལ་བའོ། །

遍解脫者，煩惱斷故，於生等苦，普得解脫

དེ་ནི་བྲམ་ཟེ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཕ་རོལ་གྱི་མཐར་ཐུག་པར་འགྲོ་བ་དང་སྡིག་པ་བསལ་བའོ། །

復次，是為婆羅門者，究竟到彼岸故，蠲除諸惡故，是為其相。

དེའི་མཚན་ཉིད་ལ་ཐེ་ཚོམ་མེད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ནི་རང་གི་རྟོགས་པ་ལ་ཐེ་ཚོམ་མེད་པའོ། །

無猶豫等者，於自所證，離疑惑故。

འགྱོད་པ་བཅད་པ་ནི་བྱ་བ་མི་བྱེད་པ་མེད་པ་དང་བྱ་བ་མ་ཡིན་པ་བྱེད་པ་མེད་པའོ། །

斷諸惡作者，於應作事無不作故，不應作事無有作故。

སྲིད་པ་དང་བྲལ་བ་ནི་རྙེད་པ་དང་བཀུར་སྟི་ལ་སྲེད་པ་མེད་པའོ། །

離諸貪愛者，無有利養恭敬愛故。

འབྱུང་བ་དང་ཞིག་པ་ལ་ཆགས་པ་རྒྱས་པར་མི་འགྱུར་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བག་ལ་ཉལ་སྤངས་པའོ། །

於有、非有著，無有隨眠者，隨眠永斷故。

དེ་ལ་ད་ལྟར་དང་མ་འོངས་པའི་དུས་ནི་འབྱུང་བའོ། །

當知此中，若現在世、若未來世名之為有。

འདས་པ་ནི་ཞིག་པ་སྟེ་དེ་དག་གིས་ནི་བྲམ་ཟེ་དེ་ཡོངས་སུ་བརྟག་པར་བྱའོ། །

其過去世名為非有。由此諸句，無倒觀察婆羅門相。

དེ་ལ་ཐོས་པ་མང་པོ་དང་ཤེས་བཞིན་དང་དགེ་བའི་ཕྱོགས་ལ་བརྩོན་པ་ལ་ཡང་གོང་མ་གསུམ་སྲིད་པས་དེའི་ཕྱིར་ལུང་སྟོན་

པས་ན་བཞི་པས་ཀྱང་ཡོངས་སུ་བརྟག་པར་བྱའོ། །

由前三句，顯示多聞及與正知觀察其相。
或謂不正修習善品故，復顯示第四一句觀　　察其相。

དེ་ལ་ཆགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཆགས་པ་བརྒྱད་དེ། ཞིག་པ་ལས་མྱ་ངན་དུ་གྱུར་པ་དང༌། ད་ལྟར་གྱིས་ཡང་དག་པར་བསྡུས་པ་འབྱུང་བ་ལ་ལྔ་སྟེ། བྱི་དོར་བྱས་པ་དང༌། སྲས་པ་དང༌། བདག་གིར་བྱས་པ་དང༌། གྱེན་དུ་བསྒྲེང་བ་དང༌། ཚུར་དུ་བསྒྲེང་བའོ། །
此中著者，謂八種著。
於非有中作愁憂著。
於現在世所攝有中，有五種著：
一作修治，二作救護，三作我所，四作高勝，五作下劣。
མ་འོངས་པ་ལ་གཉིས་ཏེ། རྣམ་པར་སྤྱོད་པ་དང༌། རྣམ་པར་བསྒྱོད་པའོ། །
於未來世所攝有中，作行作動。
གསུམ་ཀ་ལ་ནི་སྟུག་པོར་བྱས་པ་དང༌། རོ་བྲོ་བར་བྱས་པའོ། །
總於三處，作極厚重作極甘味。
དེ་ལ་མྱ་ངན་དུ་གྱུར་པ་ནི་སྡུག་པ་ཡོངས་སུ་གྱུར་པའོ། །
作愁憂者，所愛變壞故。
བྱི་དོར་བྱས་པ་ནི་གསོས་པ་དང་ཡོངས་སུ་བསྐྱངས་པའོ། །
作修治者，養育攝藏故。
སྲས་པ་ནི་འཚེ་བའི་གནས་ལས་བསྐྱབས་པའོ། །
作救護者，於逼惱處求作救護故。
བདག་གིར་བྱས་པ་ནི་བདག་གིར་བྱ་བས་རང་གིར་བྱས་པའོ། །
作我所者，執為我所故。
གྱེན་དུ་བསྒྲེང་བ་ནི་བདག་མཆོག་གོ་སྙམ་པའི་ང་རྒྱལ་ཏེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་སྐྱེ་དགུ་ནི་ང་རྒྱལ་གྱི་རྒྱལ་མཚན་ཅན་ནོ་ཞེས་གསུངས་སོ། །
作高勝者，計我為勝而起憍慢故，如世尊言世間眾生慢為高幢故。
ཚུར་དུ་བསྒྲེང་བ་ནི་བདག་ཆུང་ངོ་སྙམ་པའི་ང་རྒྱལ་ལོ། །
作下劣者，計我為劣而起憍慢故。
རྣམ་པར་སྤྱོད་པ་ནི་མ་འོངས་པ་དོན་དུ་གཉེར་བའི་སྲེད་པའོ། །
言作行者，是其希望未來世愛。
རྣམ་པར་བསྒྱོད་པ་ནི་དོན་དུ་གཉེར་བ་ཡོངས་སུ་ཚོལ་བའོ། །
言作動者，既希望已方便追求。

སྟུག་པོར་བྱས་པ་ནི་གང་ཞིག་འདོད་པ་ཉེ་བར་ལོངས་སྤྱོད་པར་བྱ་བ་མ་ཡིན་པ་སྟེ། འདི་ལྟ་སྟེ། གསེར་རམ་ཟྡོད་གཞན་དག་གོ།།

作極厚重者，是所愛樂非可食用，謂金銀等應可貿易。

རོ་བྲོ་བར་བྱས་པ་ནི་ཉེ་བར་ལོངས་སྤྱད་པར་བྱ་བ་གང་ཡིན་པའོ།།

作極甘味者，是可食用。

རྣམ་གྲངས་གཞན་ཡང་མདོར་བསྡུ་ན་ཚིག་ལྔས་ལམ་རྟོགས་པ་དང་། ལམ་རྟོགས་པའི་འབྲས་བུ་མངོན་དུ་བྱ་བ་ཡོངས་སུ་བསྟན་ཏེ། དེ་ལ་དེ་ནི་བྲམ་ཟེ་ཞེས་བྱ་བས་ནི་ལམ་རྟོགས་པ་ཡོངས་སུ་བསྟན་ཏོ།།

復有差別，謂此五句略顯得道、道果作證。是為婆羅門者，略顯得道。

ཐེ་ཚོམ་མེད་པ་དང་། འགྱོད་པ་ཆད་པ་དང་། སྲེད་པ་དང་བྲལ་བ་དང་། འབྱུང་བ་དང་ཞིག་པ་ལ་ཆགས་པ་རྒྱས་པར་མི་འགྱུར་ཞེས་བྱ་བའི་ཚིག་འདི་དག་གིས་ནི་ལམ་རྟོགས་པའི་འབྲས་བུ་མངོན་དུ་བྱ་བ་ཡོངས་སུ་བསྟན་ཏེ། ཀུན་ཤེས་པ་ཐོབ་པ་དང་། ལུང་སྟོན་པའི་ཐེ་ཚོམ་སྤོང་བ་དང་། རྒྱུ་བ་ན་སྤྱོད་པ་བརྗེད་པའི་ཆོས་ཉིད་སྤོང་བ་དང་། མ་འོངས་པའི་སྡུག་བསྔལ་གྱི་རྒྱུ་སྤོང་བ་དང་། ད་ལྟར་གྱི་སྡུག་བསྔལ་རྒྱུ་གནས་ངན་ལེན་སྤོང་བའི་ཕྱིར་རོ།།

無猶豫等，斷諸惡作，離諸貪愛，於有非有著，無有隨眠者，如是諸句略顯獲得道果作證。
於記所解疑惑斷故。於所行中一切忘失法行斷故。於未來世苦因斷故。現在苦因麤重斷故。

དེ་ལ་དོན་གྱི་སྐབས་འདིར་ནི་འབྱུང་བ་ནི་ཁམས་གསུམ་པར་གཏོགས་པའི་མཚན་མ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཡིན་པར་བལྟ་བར་བྱའོ།།

所言有者，謂此義中，當知於其三界所攝諸相作意。

ཞིག་པར་ནི་མཚན་མ་མེད་པ་ཡིད་ལ་བྱེད་པའོ།།

言非有者，於無相界作意思惟。

ཆགས་པ་ཡང་དོན་གྱི་སྐབས་འདིར་ནི་འདོད་ཆགས་དང་ཞེ་སྡང་དང་གཏི་མུག་རྣམས་ཏེ། དེ་དག་ཀྱང་ཇི་ལྟར་མཚན་མ་མེད་པ་ལ་སྙོམས་པར་ཞུགས་པའི་སློབ་པ་ལ་རྒྱས་པར་འགྱུར་བ་ལྟར་དགྲ་བཅོམ་པ་ནི་དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ནོ།།

所言著者，謂此義中，是貪、瞋、癡。如無相定諸有學者，猶有隨眠，非阿羅漢。

རྣམ་པར་རྟོག་པ་དང་། སྤྲོས་པ་དང་། ཆགས་པ་དང་། །འདུ་ཤེས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཉོན་མོངས་པ་རྣམ་པ་བཞི་སྟེ། སྔ་མ་གཉིས་ནི་རབ་ཏུ་བྱུང་བའི་ཕྱོགས་ཀྱི་ཡིན་ནོ།།

གཉིས་ནི་ཁྱིམ་པ་ཕྱི་མའི་ཕྱོགས་ཀྱི་ཡིན་ཏེ། ཆགས་པ་རྒྱས་ན་དེ་སྐྱེ་བར་འགྱུར་རོ།།

得有尋思、戲論、著、想四種雜染。前二是出家品；後二是在家品，由有著隨眠故，彼得生起。

རབ་ཏུ་བྱུང་བ་རྣམས་ནི་ཡུལ་ཉམས་སུ་མྱོང་བ་རྗེས་སུ་དྲན་པ་ལས་ནི་རྗེས་སུ་རྟོག་པ་ཙམ་ཡིན་ལ་གཡོ་བ་ཀུན་ཏུ་སྤྱོད་པ་ལས་ནི་སྤྲོས་པ་ཡིན་གྱི། ཁྱིམ་པ་རྣམས་ནི་ཡུལ་ཉེ་བར་གནས་པ་ལས་ཆགས་པ་ཡིན་ནོ། །

諸出家者，由追憶念曾所更境故，有尋思動亂現行故有戲論。
諸在家者，住現前境，有著。

ཆགས་པ་དང་དེའི་མཚན་མ་ལ་འཛིན་པ་ལས་དེའི་འདུ་ཤེས་པ་ཡིན་ནོ། །

有想，由有染著取諸相故。

ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པའི་རྒྱུ་ནི་གཉིས་ཏེ། ཚུལ་བཞིན་མ་ཡིན་པ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་དང་། དེའི་གནས་ཀྱི་ཆོས་རྣམས་ཏེ། རྒྱུ་གང་ལས་སྐྱེ་བ་དེ་ནི་དེའི་རྒྱུ་ཡིན་ནོ། །

復有二種雜染因緣，謂不如理作意，及順彼處法。由此因緣，彼得生起，是故說此為彼因緣。

མི་རྟག་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་སྡུག་བསྔལ་ལོ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཅི་ཞེ་ན།

復次，所有無常皆是苦者，義何謂耶？

གང་གིས་ན་མི་རྟག་པ་དང་རིས་མཐུན་པ་དེས་ན་སྐྱེ་བ་དང་རྒ་བ་ལ་སོགས་པའི་སྡུག་བསྔལ་སྐྱེ་བ་དང་། གང་གིས་ན་རེག་པ་ལ་རག་ལུས་ཏེ་ཚོར་བ་དེས་ན་རྣམ་པར་འགྱུར་ལ། སྐྱེ་ཞིང་འཇིག་སྟེ། དེའི་ཕྱིར་ཚོར་བ་གསུམ་པོ་ཐམས་ཅད་སྡུག་བསྔལ་ལོ་ཞེས་བཤད་དོ། །

若有無常眾同分者，有生老等眾苦生起。
若依諸觸有諸受者，彼皆變壞，生已尋滅故，說諸受皆悉是苦。

གང་ཡང་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པའི་སྡུག་བསྔལ་གྱི་ཆོས་ཅན་དང་། གང་ཡང་རྣམ་པར་འགྱུར་བ་ལ་སོགས་པའི་སྡུག་བསྔལ་གྱི་ཆོས་ཅན་དེ་དག་ནི་བདག་ཉིད་ཀྱིས་བདག་མེད་པས་བདག་མེད་པའམ། །

དེ་ལ་བདག་མི་གནས་པས་ན་བདག་མེད་པ་སྟེ། དེས་ན་སྟོང་པ་ཉིད་དང་བདག་མེད་པའི་རྣམ་པ་སྣོམས་པ་ཡིན་ནོ། །

若有生等苦法，及有壞等苦法，彼皆無我，自非我故，於是處所，亦無有我，由此攝受空、無我行。

ཀུན་ཤེས་པར་བྱེད་པ་ནི་ཐོས་པ་ལས་བྱུང་བའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཏེ། ཤེས་པ་གསུངས་པ་འདི་སྐད་དུ་གསུང་ངོ་ཞེས་བྱ་བའོ། །

又解了者，聞所成慧，諸智論者如是說故。

ཡང་དག་པར་ཤེས་པར་བྱེད་པ་ནི་བསམས་པ་ལས་བྱུང་བའོ། །

等解了者，思所成慧。

ངེས་པར་རྟོག་པ་ནི་བསྒོམས་པ་ལས་བྱུང་བའི་སྟེ། ཤེས་རབ་རྣམ་པ་གསུམ་རྒྱུ་བ་དེ་ཉིད་ལ་བཟོད་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་མགུ་བ་དང་། ཡང་དག་པར་མགུ་བ་དང་། ཡོངས་སུ་མགུ་བའོ། །

審解了者，修所成慧。

即於如是三慧行中所有諸忍，名為喜樂、若等喜樂、若遍喜樂。

མི་རྟག་པར་རྗེས་སུ་བལྟ། འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བར་རྗེས་སུ་བལྟ། འགོག་པར་རྗེས་སུ་བལྟ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། ཉན་ཐོས་ཀྱི་ས་ལས་འབྱུང་བ་བཞིན་ནོ། །

又有無常隨觀、斷隨觀、離欲隨觀、滅隨觀者，如《聲聞地》已廣分別。

མི་རྟག་པ་དང་། གཡོ་བ་དང་། འཇིག་པ་ཞེས་བྱ་བ་རྒྱས་པར་འབྱུང་བ་ནི་གཅིག་ལས་འཕྲོས་པ་མཐུན་པར་སྦྱར་བ་ལས་མི་རྟག་པ་ལ་སོགས་པའི་རྣམ་གྲངས་ནས་སྒྲིབ་པའི་རྣམ་གྲངས་ལ་ཐུག་པའི་བར་དུ་ཅི་རིགས་པར་རིག་པར་བྱའོ། །

又無常力之所損害，乃至廣說。當知此中增一略文，顯無常等差別，障礙差別為後，如其所應。

མ་ཐོབ་པ་ཐོབ་པར་བྱ་བ་ནི་དེ་དང་པོ་ནས་མ་ཐོབ་པའམ་སྔ་མ་ལས་ཉམས་པའོ། །

為欲獲得所未得者，最初得故。或先下劣。

རྟོག་པར་བྱ་བ་ནི་གོང་མའི་ཁྱད་པར་རྟོགས་པའོ། །

有所證故。於上差別。

མངོན་སུམ་དུ་བྱ་བ་ནི་སྤངས་པའོ། །

而作證者，謂於其斷而作證故。

ལྟ་བ་ཞེས་བྱ་བ་འདིས་ནི་ཤེས་རབ་བསྟན་ཏོ། །

言觀察者，此說於慧。

ངེས་པར་རྟོག་པ་ཞེས་བྱ་བ་འདིས་ནི་ཏིང་ངེ་འཛིན་བསྟན་ཏོ། །

言審慮者，說三摩地。

ཚུལ་བཞིན་ཡོངས་སུ་རྟོག་ཅེས་བྱ་བ་ནི་ཆོས་གཉིས་པོ་དེ་དག་ཉིད་ལ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་འཇུག་པར་བསྟན་ཏོ། །

如理觀察者，此說二法無顛倒轉。

མེད་ཀྱང་སྣང་ངོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དེ་ལ་བདེ་བ་མེད་པའོ། །

雖實無有而顯現者，謂於此中實無樂故。

གསོབ་ཅེས་བྱ་བ་ནི་བདག་གིས་སྟོང་པའོ། །

虛者，空無我故。

གསོག་ཅེས་བྱ་བ་ནི་མི་གཙང་བའོ། །

偽者，不淨故。

སྙིང་པོ་མེད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་མི་རྟག་པ་ཉིད་དེ། དེ་ལྟར་ན་དེ་དག་གིས་ནི་ཕྱིན་ཅི་ལོག་བཞི་མེད་པར་ཡོངས་སུ་བསྟན་ཏོ། །

不堅者，無常故。
此則顯示無四顛倒 。

ཇི་ལྟར་ན་གཟུགས་དབུ་བ་བརྡོས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་ཞེ་ན་བསགས་པ་དང་། འཇིག་པ་མྱུར་བ་དང་། ཆུའི་ཁམས་ལས་བྱུང་བ་ལྟར་ཟས་དང་སྐོམ་གྱི་རོ་དང་། རྣམ་པར་རྟོག་པའི་ཆུ་ལས་བྱུང་བའི་ཕྱིར་རོ། །

復次，色如聚沫者，速增減故，水界生故，思飲食味水所生故，不可揉搓故。

བཙང་བར་མི་བཟོད་པ་ཉིད་ནི། བཙང་བར་མི་བཟོད་པ་དང་འཇི་བའི་གོང་བུ་ལ་སོགས་པ་བཞིན་དུ་སྒྱུར་བར་མི་ནུས་པའོ། །

非如泥團可令轉變造作餘物，是故說言不可揉搓。

སེམས་ཅན་གཅིག་ཏུ་མོས་པའི་ཕྱིར་གོང་བུ་མ་ཡིན་ཡང་གོང་བུར་སྣང་བའོ། །

又實非聚似聚顯現，能發起一有情解故。

ཚོར་བ་ཆུའི་ཆུ་བུར་ལྟ་བུ་ནི་གསུམ་འདུས་པ་ལས་སྐྱེས་པ་དང་མི་གནས་པར་ཆོས་མཐུན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེ་ལས་ལྟ་བུ་ནི་དབང་པོ་སྟེ། དེ་སྐྱེ་བའི་གནས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །

受喻浮泡者，三和合生，不久堅住相似法故。
言如地者，所謂諸根，彼生依故。

ཡུལ་ལྟ་བུ་ནི་སྤྲིན་ནོ། །

言如雲者，謂諸境界。

ཆུ་ལྟ་བུ་ནི་རྣམ་པར་ཤེས་པའོ། །

言如雨者，所謂諸識。

ཆར་པས་བརྡབ་པ་ལྟ་བུ་ནི་རེག་པའོ། །

如雨擊者，所謂諸觸。

ཆུའི་ཆུ་བུར་ལྟ་བུ་ནི་ཚོར་བ་སྟེ། མྱུར་དུ་འགག་པ་དང་མི་གནས་པའོ། །

如浮泡者，所謂諸受速疾起謝、不堅住故。

འདུ་ཤེས་སྨིག་རྒྱུ་ལྟ་བུ་ནི་གཡོ་བའི་བདག་ཉིད་དང་། རྣམ་པ་དུ་མ་འབྱུང་བ་དང་། དམིགས་པ་ལ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་བྱེད་པ་དང་། སྐྱེས་པ་དང་བུད་མེད་ལ་སོགས་པ་ཡོངས་སུ་གཅོད་པའི་ཚུལ་གྱིས་ཡུལ་གསལ་བར་བྱེད་པའོ། །

想同陽焰者，燄動性故，無量種相變易生故，令於所緣發顛倒故，令其境界極顯了故。由此分別男女等相成差別故。

ཇི་ལྟར་ན་འདུ་བྱེད་རྣམས་ཆུ་ཤིང་ལྟ་བུ་ཡིན་ཞེ་ན།

云何行類芭蕉？

འདི་ལྟ་སྟེ། སྐྱེས་བུ་མིག་དང་ལྡན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འཕགས་པ་ཉན་ཐོས་སོ།།

如明眼人者，謂聖弟子。

སྟ་རེ་རྣོན་པོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཤེས་རབ་ཀྱི་མཚོན་ཆའོ།།

言利刃者，謂妙慧刀。

ཚལ་དུ་འཇུག་ཅེས་བྱ་བ་ནི་འགྲོ་བ་ལྔར་གཏོགས་པའོ།།

言入林者，謂於五趣舉意攀緣。

ཆུ་ཤིང་གི་སྡོང་པོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སྡུག་བསྔལ་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་ལུས་ཤིང་དང་ཆོས་མཐུན་པའོ།།

種種自性眾苦差別，同樹法故。

སར་པ་དྲང་པོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བདག་བྱེད་པ་པོ་དང་ཟ་བ་པོར་ལྟ་བའོ།།

為取端直芭蕉柱者，謂為作者、受者我見。

དེས་དེ་དྲུང་ནས་བཅད་ནས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བདག་ཏུ་ལྟ་བ་སྤོང་བའོ།།

截其根者，謂斷我見。

ལོ་མའི་གླེགས་བུ་རྣམ་པར་བཤིག་སྟེ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སེམས་པ་དུ་མའི་འདུ་བྱེད་རྣམ་པར་སྣིན་པ་ཙམ་དུ་རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེད་པའོ།།

〔摧折〕葉者，委細簡擇，唯有種種思等諸行差別法故。

དེས་དེའི་སྙིང་པོ་མ་ཡིན་པ་ཡང་མི་རྙེད་ན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དེ་དག་དུས་གཞན་དུ་མི་གནས་པའོ།།

彼於其中都無所獲者，謂彼經時無堅住故。

སྙིང་པོ་ལྟ་ཞིག་སྨོས་ཀྱང་ཅི་དགོས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཤིན་ཏུ་རྟག་པ་དང་བརྟན་པའི་བདག་དང་བྱེད་པ་པོ་དང་ཟ་བ་པོ་ག་ལ་སྣང་ཞེས་བྱ་བའོ།།

何況堅實者，何況有餘常恒實我、作者、受者而可得見。

ཇི་ལྟར་ན་རྣམ་པར་ཤེས་པ་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུ་ཡིན་ཞེ་ན།

云何識如幻事？

སྒྱུ་མ་བྱེད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བསོད་ནམས་དང་བསོད་ནམས་མ་ཡིན་པ་དང་མི་གཡོ་བར་ཉེ་བར་འགྲོ་བའི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཚོག་བླ་དགས་སོ།།

言幻士者，隨福、非福、不動行識。

ལམ་པོ་ཆེའི་བཞི་མདོར་འདུག་སྟེ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་གནས་པ་བཞི་ལ་བརྟེན་པའོ།།

住四衢道者，住四識住。

སྒྱུ་མ་རྣམ་པ་བཞི་བྱེད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་ཇི་ལྟར་དེ་དག་ཏུ་གླང་པོ་ཆེའི་ཚོགས་ལ་སོགས་པ་སྣང་བའོ། །

造作四種幻化事者，謂象馬等〔現〕。

གླང་པོ་ཆེ་ལ་སོགས་པའི་ཚོགས་དེ་དག་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ་མ་ཡིན་པ་དེ་བཞིན་དུ། བསོད་ནམས་དང་བསོད་ནམས་མ་ཡིན་པ་དང་མི་གཡོ་བ་ཉེ་བར་འགྲོ་བའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་གནས་པ་བཞི་ལ་བརྟེན་ཅིང་དམྱལ་བ་ལ་སོགས་པའི་ལུས་སྟོན་པ་དེ་ཡང་མི་སྣང་བར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་དེ་ཉིད་ཀྱིས་དེའི་ལུས་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ་མེད་དེ། སྒྱུ་མའི་གཟུགས་བཞིན་ནོ། །

象身等雖現可見，而無真實象身等事。

如是應知隨福、非福、不動行識，住四識住，雖有作者及受者等我相可見，然無真實我性可得。

又識於內隱其實性，外現異相，猶如幻像。

དཀར་པོའི་ཕྱོགས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་རྫོགས་སོ།། །།

（復次），已說白品異門。